

CAPÍTOL II

MERCAT DE TREBALL I POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ

RESUM

Aquest capítol és un recull del comportament de l'activitat, l'ocupació i l'atur a la comunitat autònoma de les Illes Balears (CAIB) l'any 2017, tot relacionat amb les polítiques d'ocupació, la formació i l'orientació. Així, el nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social al llarg de 2017 de mitjana ha estat de 480.387 persones —això suposa un creixement del 5,5%—, del qual el creixement en el nombre d'afiliacions al règim general ha estat d'un 7,1%. En afiliacions en equivalència a jornada completa (EJC), el creixement ha estat d'un 7,7%. En comparació amb les dades del 2016, s'ha produït un augment de 25.225 treballadors afiliats; és a dir, és el cinquè any en què es registra un augment en el nombre d'afiliacions a la Seguretat Social, les quals varen caure fins l'any 2012 pels efectes de la gran recessió. Cal dir que l'any 2016 pràcticament ja s'assoleixen els nivells d'ocupació de l'any 2007 —el màxim de la sèrie històrica de les memòries del CES, iniciades l'any 2001— i que l'any 2017 ja s'ha superat aquest màxim històric en 24.693 ocupats més. Per illes, Formentera creix un 7,3%; Mallorca i Eivissa, un 5,6%, i Menorca, un 4,4%.

Per branques d'activitat, el 2017 presenta un augment en el nombre d'afiliacions en tots els sectors, especialment en el de la construcció, que registra els majors creixements, amb un 11% i 4.808 llocs de feina més que l'any anterior. El sector serveis creix un 5,1% (19.232 ocupats més); el sector industrial presenta una recuperació del 3,4% (922 ocupats més), i en el sector primari es pot observar un augment del 3,2% (263 ocupats més). D'altra banda, un 78,9% dels afiliats estan d'alta al règim general, mentre que un 18,7% presenta el règim d'autònom. Aquestes proporcions es mantenen més o menys estables respecte als anys anteriors. Enguany el règim dels treballadors de la llar és l'únic que decreix, amb un descens del -3,96%. Per tipus de contractes, els indefinits fixos discontinus creixen un 7,38% i ja representen un 23,4% del total d'afiliacions indefinides. Els temporals creixen un 8,23% i representen un 27,4% del total d'afiliats.

La població ocupada estrangera ha registrat una mitjana anual de 85.881 treballadors d'alta, la qual cosa representa un 17,9% del conjunt d'altres a la Seguretat Social. També es pot observar una concentració més elevada de mà d'obra immigrant procedent de la Unió Europea, amb un 54,2% del total, i un 37% treballen a l'hoteleria.

D'acord amb les dades que ofereix l'Enquesta de Població Activa (EPA), el creixement de l'ocupació ha estat d'un 1,3% i en hores efectives treballades el creixement ha estat d'un 1,4%. Entre la població assalariada, la població assalariada amb contracte temporal representa un 29,3% (2,6 punts per sobre de la mitjana estatal). Segons la variable sexe, la taxa de temporalitat dels homes és d'un 31,4% i la de les dones és d'un 27%. Per branca d'activitat, la taxa de temporalitat és màxima a la construcció (un 55,2%) i mínima a indústria de l'alimentació, tèxtil, cuir, fusta i paper, amb un 10,5%.

El 2017 s'ha tancat amb 51.491 persones aturades, 6.855 menys que el 2016, la qual cosa equival a una caiguda del -11,7%. La taxa d'atur s'ha situat aquest any en un 12,4% de mitjana, 1,5 punts menys que la taxa d'atur del 2016. Així, les Illes Balears ocupen la cinquena posició pel que a la taxa d'atur més baixa

en el rànquing per comunitats autònomes. En atur de llarga durada, amb una taxa de 29,5%, és la comunitat autònoma amb el percentatge més baix.

Pel que fa a la taxa d'ocupació, les Illes Balears tenen la segona taxa d'ocupació de joves menors de 30 anys més elevada de l'Estat, d'un 46%, només superada per Catalunya, amb un 46,8%. Per contra, les dades relatives al nivell d'estudis dels joves a les Illes Balears col·loca la nostra comunitat en darrera posició, amb un 26,5% de joves entre 18 i 24 anys que no han completat l'educació secundària obligatòria, mentre que la mitjana espanyola és de 18,3%, i la de la UE-27, de 10,6%.

Quant als índexs de qualitat del treball, la posició de les Illes Balears ha millorat en l'escenari base: es manté en el tradicional i l'innovador i empitjora en l'intermedi. Per dimensions en condicions del lloc de treball se situa en el vuitè lloc; en relacions laborals, en el primer lloc; en qualificació, habilitats i aprenentatge, en el setzè; en l'accés i participació en el mercat de treball, en el sisè lloc; en igualtat de gènere, en el tercer lloc; en cohesió social i mercat de treball, en el primer lloc; en salaris i productivitat, en el tretzè lloc, i en benestar i protecció social, en el tercer lloc.

Les polítiques actives d'ocupació (PAO) inclouen un conjunt de programes i actuacions adreçades a facilitar l'accés al mercat de treball de les persones en atur, mitjançant accions de millora de l'ocupabilitat i d'intermediació entre oferta i demanda d'ocupació que s'agrupen en cinc tipus de programes o actuacions: intermediació laboral; orientació laboral; formació professional per a l'ocupació; foment i creació d'ocupació, i suport a l'emprenedoria i el desenvolupament local. El volum de persones beneficiàries de les PAO durant el 2016 va ser de 447.234. El volum major és per orientació laboral, seguit d'intermediació laboral; foment i creació de l'ocupació, i, en quart terme, la formació professional per a l'ocupació i el suport a l'emprenedoria i el desenvolupament local. El més destacable de la comparativa amb la darrera memòria de polítiques actives d'ocupació disponible, corresponent al 2010, és el fortíssim increment de l'orientació i la intermediació laboral, així com l'augment de beneficiaris de mesures de foment i creació de l'ocupació, la disminució de participants en la formació professional per a l'ocupació (FPO) i la desaparició de les mesures específiques de foment de la igualtat d'oportunitats. La FPO és una actuació especialment rellevant i estratègica a les Balears a causa de l'elevat percentatge de població amb baix nivell educatiu en tots els grups d'edat. Per tant, seria desitjable un increment del volum d'accions i participants.

Pel que fa al tipus d'actuacions, destaca l'evolució cap a una major adequació a les característiques i el nivell educatiu de la població, que es tradueix en el major pes dels certificats de professionalitat de nivell 1 i 2, en noves formacions en competències transversals (idiomes i tecnologies de la informació i la comunicació) i en programes que lliguen la FPO amb les formacions del sistema educatiu com les beques Èxit o l'avaluació de competències clau per part dels centres d'educació de persones adultes. També destaca l'esforç per desenvolupar les formacions amb contractació a través d'accions més clàssiques com els programes mixtos de formació-ocupació i d'altres de nova creació com el pla pilot de

formació dual adreçat a col·lectius vulnerables. Es manté una segregació per sexe que és molt elevada i que ha d'evolucionar cap a una participació més equilibrada entre dones i homes en les diverses famílies professionals, d'acord amb la legislació vigent.

Per adequar millor l'oferta formativa a les característiques del mercat de treball, l'avaluació de l'impacte de la FPO hauria d'incorporar una anàlisi més detallada de les característiques de la inserció laboral i de la relació que té amb les formacions cursades. El programa de Garantia Juvenil suposa un compromís dels estats membres de la Unió Europea perquè tots els joves menors de 25 anys rebin una bona oferta d'ocupació, educació, formació com a aprenents o període de pràctiques en un termini de quatre mesos després de quedar en atur o acabar l'educació formal, i haurà de conduir a un increment de les taxes de cobertura de la formació de la població juvenil.

Quant a les dades i característiques bàsiques de les relacions laborals, se n'analitza el marc normatiu amb els principals canvis introduïts i les noves formes de treball, la negociació col·lectiva a les Balears –reiterant el tractament de les noves tecnologies en els convenis col·lectius– i, finalment, la conflictivitat laboral i la resolució de conflictes de caire judicial i extrajudicial.

El darrer apartat d'aquest capítol es dedica a l'anàlisi de la sinistralitat laboral, en què destaca el fet que l'any 2017 l'índex d'incidència ha experimentat un augment d'un 2,8% respecte a l'any 2016 i és l'índex més alt per comunitat autònoma.

1.

PANORAMA GENERAL DEL MERCAT DE TREBALL

Iniciem l'anàlisi d'aquest apartat amb una breu anàlisi del panorama internacional del mercat de treball a partir de l'evolució dels indicadors laborals de l'estratègia europea 2020.

A continuació es fa l'anàlisi de l'ocupació de l'any 2017 sobre la base de la informació que s'ha pogut extreure de l'estadística d'afiliació a la Seguretat Social (TGSS) i de l'Enquesta de Població Activa (INE-EPA).¹

També s'inclouen en aquest apartat els resultats obtinguts de la revisió dels indicadors de l'índex de qualitat del treball (IQT) per a l'any 2015, que de manera periòdica actualitza l'Observatori del Treball de les Illes Balears a partir de la metodologia de la revisió editada l'any 2009².

1. Sobre les diferències metodològiques d'aquestes dues fonts estadístiques, vegeu: *Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears, 2001*. p. 372 i 373.

2. Estudi elaborat l'any 2008 i publicat el 2009, a proposta de la Comissió de Treball de la Memòria del CES 2007, i aprovada per la Comissió Permanent, en el qual es duu a terme l'actualització del primer estudi del CES sobre els IQT, *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears i SOIB (2004).

1.1.

ELS INDICADORS LABORALS DE L'ESTRATÈGIA 2020

Les Illes Balears presenten millors indicadors quantitius que Espanya, però inferiors a la UE-28, en taxa d'ocupació i taxa d'ocupació femenina per als grups d'edat de 20 a 64 anys. Pel que fa referència als indicadors més qualitius d'abandonament escolar prematur i estudis superiors, són pitjors per a les Balears en relació amb Espanya, i en relació amb la UE-28 són significativament molt més elevats en abandonament escolar, però lleugerament millors (6 dècimes) en estudis superiors. Quant a la taxa d'atur, és més baixa a les Balears respecte a Espanya, però encara se situa 4,8 punts per sobre de la UE-28. Finalment, respecte a la població adulta que participa en educació i formació, presenta taxes semblants a les de la UE-28, però se situen 1,3 punts per sota de les d'Espanya. (Vegeu el quadre II-1).

1.2.

ANÀLISI DE LES DADES D'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL

L'any 2017 es tanca amb una mitjana de 480.471 treballadors d'alta a la Seguretat Social. Es tracta del cinquè any consecutiu en què augmenta l'ocupació i és el

segon valor més alt de tota la sèrie històrica estudiada (des del 1996). Respecte al 2016 l'afiliació s'ha incrementat en 25.214 persones, la qual cosa en termes relatius suposa un creixement del 5,5%. L'any 2017 esdevé el primer que de mitjana suposa haver superat les dades d'ocupació d'abans de la crisi. En concret, ja hi ha 24.674 (5,9%) llocs de feina més que el 2008. A la resta de comunitats autònomes el nivell d'ocupació encara es troba per sota del nivell precrisi. (Vegeu el quadre II-2).

Durant els anys de crisi econòmica les hores treballades varen caure més intensament que el nombre d'ocupats. Això suposa que les hores treballades es repartien entre els treballadors, de manera que el nombre mitjà d'hores que duia a terme cada treballador es reduïa. Una vegada immersos en la recuperació, a partir del 2014, tant el nombre total d'afiliats al règim general com el nombre d'hores comencen a pujar. Així, segons dades de l'Ibestat, l'afiliació equivalent a temps complet creix el 2017 un 7,7% respecte a l'any anterior i acumula quatre anys de creixement més intens que el nombre total de treballadors del règim general. Per tant, a més d'haver-hi més persones treballant, creixen les hores treballades.

Les dones afiliades a la TGSS el 2017 són 222.958, la qual cosa representa un 46,4% del conjunt d'afiliació. Les dones ja han superat els valors d'afiliació anteriors a la crisi; de fet, sumen 26.482 dones més que el 2007 (+13,5%), mentre que els homes encara se situen un -0,7% per sota. Respecte de les dades del 2016, ambdós sexes n'han incrementat el nom-

bre, tot i que les dones amb menys força (+5,0%) que els homes (+6,0%). (Vegeu el quadre II-3).

La dispar dinàmica de gènere es pot explicar pel fet que la recessió va afectar de manera directa el sector de la construcció, que és predominantment masculí, i va provocar una caiguda dràstica de l'ocupació masculina. En el cas de les dones, la manca d'ocupació masculina a moltes famílies a conseqüència de la recessió va provocar una major incorporació de les dones al mercat de treball per compensar la falta d'ingressos. De fet, les dones continuen incorporant-se progressivament al mercat laboral de les Illes i, per tant, creix el nombre d'afiliades, si bé encara el 2017 el percentatge d'homes ocupats sobre el total (53,6%) continua significativament per sobre del de les dones.

El major pes de les dones ocupades es va donar precisament durant els anys més difícils de la crisi econòmica; així, durant el 2013 i el 2014 les dones assoliren un 47,1% del total de l'ocupació, el major percentatge de la sèrie històrica. En el conjunt d'Espanya, les dones ocupades representen un 46,2% del total dels ocupats durant el 2017, valor similar al de les Balears (46,4%). Històricament les dones tenien més pes sobre el total de la població ocupada a les Illes, si bé la incorporació de les dones al mercat de treball s'ha incrementat arreu del territori, de manera que s'ha anat retallant el diferencial.

QUADRE II-1. INDICADORS ESTRATÈGIA (2020)

	UE-28					ESPANYA					ILLES BALEARS					
	2015	2016	2017	Objectiu 2020	2015	2016	2017	Objectiu 2020	2015	2016	2017	Objectiu 2020	2015	2016	2017	Objectiu 2020
Percentatge de joves entre 18 i 24 anys amb abandonament escolar prematur	11,0%	10,7%	10,6%	10,0%	20,0%	19,0%	18,3%	15,0%	29,8%	26,8%	26,5%	15,0%	29,8%	26,8%	26,5%	15,0%
Percentatge de joves (30-34 anys) amb estudis superiors	38,7%	39,1%	39,9%	40,0%	40,9%	40,1%	41,2%	44,0%	29,1%	32,8%	39,2%	44,0%	29,1%	32,8%	39,2%	44,0%
Taxa d'ocupació entre 20 i 64 anys	70,1%	71,1%	72,2%	75,0%	62,0%	63,9%	65,5%	74,0%	68,9%	71,4%	71,3%	74,0%	68,9%	71,4%	71,3%	74,0%
Taxa d'ocupació femenina (20 a 64 anys)	64,2%	65,3%	68,1%		56,4%	58,1%	59,6%	68,5%	65,4%	67,2%	66,1%	68,5%	65,4%	67,2%	66,1%	68,5%
Total de població que viu en llars amb baixa intensitat de treball	39,830	39,132		5,426	5,188											
Inversió en R+D (assolir una inversió del 3% a la UE i del 2% a Espanya)	2,0%	2,0%		3,0%	1,2%	1,2%		2,0%								
Altres indicadors:																
Taxa d'atur	9,4%	8,6%	7,6%		22,1%	19,6%	17,2%		17,3%	13,9%	12,4%		17,3%	13,9%	12,4%	
Percentatge de població adulta (25-64 anys) que participa en educació i formació	10,7%	10,8%	10,9%		9,9%	9,4%	9,9%		9,3%	8,7%	8,6%		9,3%	8,7%	8,6%	
Espanya	-0,5	0,8	1,9	2,2	-1,2	1,1	1,1	2,1	1,6	2,4	-6,5	-3,9	1,6	2,4	-6,5	-3,9

Font: elaboració pròpia a partir de les dades d'Eurostat, INE i IBESTAT

QUADRE II-2. TREBALLADORS EN ALTA LABORAL PER SEXE, ILLES BALEARS (2010-2017)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Total	411.617	405.113	395.784	397.861	410.635	432.487	455.257	480.471
Homes	225.827	217.903	210.632	210.350	217.352	230.473	243.004	257.513
Dones	187.789	187.209	185.150	187.510	193.282	202.014	212.253	222.958

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

ADDENDA QUADRE II-2. AFILIACIONS AL RÈGIM GENERAL DE LA SEGURETAT SOCIAL EN EQUIVALÈNCIA A JORNADA COMPLETA (2011-2017)				
	Nombre d'afiliacions al règim general	% var. interanual	Afiliacions en EJC	% var. interanual
2011	309.306	-	279.635	-
2012	304.888	-1,4	272.609	-2,5
2013	302.969	-0,6	268.941	-1,3
2014	313.226	3,4	278.380	3,5
2015	331.992	6,0	296.829	6,6
2016	354.326	6,7	318.882	7,4
2017	379.347	7,1	343.382	7,7

Font: Ibestat, a partir de les dades de la TGSS.
EJC: Equivalència a jornada completa. Mitjana anual dels quatre trimestres.

QUADRE II-3. EVOLUCIÓ DEL PES DE LA POBLACIÓ OCUPADA FEMENINA SOBRE EL TOTAL DE POBLACIÓ OCUPADA. ESPANYA - ILLES BALEARS (2010-2017)		
	Illes Balears	Espanya
2010	45,6%	44,8%
2011	46,2%	45,3%
2012	46,8%	46,0%
2013	47,1%	46,3%
2014	47,1%	46,3%
2015	46,7%	46,2%
2016	46,6%	46,2%
2017	46,4%	46,2%

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

La distribució de l'ocupació per sectors econòmics és conseqüent amb la importància que representen cada un dins l'economia de les Illes. El 2017 el sector que concentra la major part de l'afiliació és el dels serveis (395.445 afiliats, un 82,3%); el segueix la construcció, amb 48.658 treballadors (un 10,1%); la indústria, amb 27.696 efectius (un 5,8%), i, finalment, l'agricultura, amb 8.588 persones (1,8%).

Respecte al 2016, i per segon any consecutiu, tots els sectors guanyen afiliació en termes interanuals. Els afiliats a la Seguretat Social, com s'ha vist, s'incrementen un 5,5% en conjunt el 2017. En detall, el sector que encapçala amb escreix el creixement del darrer any és el de la construcció (+11,0%), seguit dels serveis (+5,1%), la indústria (+3,4%) i l'agricultura (+3,2%). (Vegeu el quadre II-4).

QUADRE II-4. CREIXEMENT DE L'OCUPACIÓ PER SECTORS D'ACTIVITAT, ILLES BALEARS (2016-2017)				
	2016	2017	Variació	(%)
Total	455.162	480.387	25.225	5,5
Agricultura	8.325	8.588	263	3,2
Indústria	26.774	27.696	922	3,4
Construcció	43.850	48.658	4.808	11,0
Serveis	376.213	395.445	19.232	5,1

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

L'especialització econòmica de les Illes Balears en el sector serveis s'ha accentuat en els darrers anys. Així, si es compara l'afiliació per sectors d'abans de la crisi amb la darrera disponible, es fa palès el transvasament dels treballadors des de la indústria i la construcció cap als serveis. El sector secundari (indústria i construcció) va ser el primer afectat per la recessió, amb forts augments de l'atur que, a més, varen perdurar en el temps. Com a resposta, alguns treballadors d'aquestes branques d'activitat, amb vista de la necessitat de trobar un lloc de treball, es varen reorientar cap al sector dels serveis. Aquest moviment de l'afiliació entre els diferents sectors es fa palès si es comparen els pesos del 2017 amb els que tenien l'any 2007. En aquests deu anys s'observa com l'agricultura pràcticament manté el seu pes. Alhora, la capacitat d'ocupació de la indústria ha disminuït en 1,4 punts percentuals el pes dels afiliats, i la construcció perd 5,7 punts percentuals. Aquests treballadors s'han incorporat als serveis que ha augmentat el pes dels seus afiliats en 7,2 punts percentuals.

D'altra banda, les activitats més dinàmiques del sector serveis pel que fa al grup de treballadors assalariats –és a dir, les que més han crescut en termes relatius– són

els serveis d'informació (27,1%); activitats relacionades amb l'ocupació (25,0%), i activitats cinematogràfiques, de vídeo i de televisió, enregistrament de so i edició musical (16,2%). Per contra, s'ha de dir que les activitats relacionades amb la programació i emissió de ràdio i televisió perden un 5,2%, amb 19 assalariats menys; els serveis financers, un 2,3%; així com altres activitats professionals, científiques i tècniques (-1,9%). (Vegeu el quadre II-5).

Per règims, es pot assenyalar que un 77,9% dels afiliats d'alta el 2017 són assalariats, mentre que en el règim d'autònoms aquest percentatge és d'un 18,7%, proporcions que es mantenen més o menys estables respecte dels anys anteriors (la resta de treballadors –un 3,4%– es classifiquen dins dels règims especials). Tanmateix, cal recalcar que el pes dels autònoms ha baixat en els tres darrers anys, atès que en el període 2012-2014 representaven més d'un 20% del total. Respecte a les dades del 2016, el major increment de l'afiliació es dona entre els treballadors del règim especial de la mar (+6,9%) i el del règim general (6,7%). En canvi, cau l'afiliació en el règim especial de la llar (-4,0%). (Vegeu el quadre II-6).

QUADRE II-5. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 09) A LES ILLES BALEARS (2016-2017)

	Empreses				Autònoms				Assalariats			
	2016	2017	Var. abs.	Var. (%)	2016	2017	Var. abs.	Var. (%)	2016	2017	Var. abs.	Var. (%)
TOTAL	42.548	43.735	1.188	2,79	88.043	89.950	1.907	2,17	350.775	374.371	23.596	6,73
01. Agricultura, ramaderia, caça i serveis que s'hi relacionen	142	148	7	4,59	2.401	2.426	26	1,07	463	515	52	11,29
02. Silvicultura i explotació forestal	21	20	-1	-4,37	45	43	-2	-4,24	466	481	16	3,36
03. Pesca i aquicultura	3	3	0	0,00	11	12	1	9,38	83	83	0	0,20
05. Extracció d'antracita, hulla i lignit	0	0	-	-	0	0	0	-	0	0	-	-
06. Extracció de petroli cru i gas natural	0	0	-	-	0	1	1	-	0	0	-	-
08. Altres indústries extractives	51	51	0	-0,33	44	44	0	-0,19	303	317	14	4,48
09. Activitats de suport a les indústries extractives	0	0	-	-	2	2	0	0,00	0	0	-	-
10. Indústria de l'alimentació	422	436	14	3,24	617	621	4	0,62	3.483	3.652	169	4,86
11. Fabricació de begudes	106	109	3	2,75	93	94	0	0,45	983	985	2	0,22
13. Indústria tèxtil	59	61	1	2,39	119	131	12	10,38	274	286	12	4,32
14. Confecció de peces de vestir	55	59	4	6,49	189	202	13	6,61	154	170	16	10,69
15. Indústria del cuir i del calçat	86	89	2	2,71	159	162	3	1,89	1.187	1.150	-38	-3,19
16. Indústria de la fusta i del suro, excepte mobles; cristalleria i esparteria	196	192	-4	-1,95	586	573	-13	-2,20	770	808	38	4,88
17. Indústria del paper	9	9	0	0,00	5	6	1	18,33	102	104	2	2,20
18. Arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats	158	163	5	3,23	379	386	6	1,67	764	792	29	3,75
19. Coqueries i refinació de petroli	0	0	-	-	0	0	0	-	0	0	0	-
20. Indústria química	40	41	2	4,22	35	35	-1	-2,12	211	227	16	7,72
21. Fabricació de productes farmacèutics	31	31	0	1,08	2	2	0	-7,69	128	136	8	5,92
22. Fabricació de productes de cautxú i plàstic	19	19	-1	-3,03	23	21	-2	-8,79	93	89	-5	-4,82

continua

QUADRE II-5. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 09) A LES ILLES BALEARS (2016-2017)

	Empreses						Autònoms						Assalariats					
	2016		2017		Var. abs. (%)		2016		2017		Var. abs. (%)		2016		2017		Var. abs. (%)	
23. Fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics	183	177	-6	-3,10	285	276	-9	-3,04	1.058	1.119	61	5,76	1.058	1.119	61	5,76		
24. Metallúrgia; fabricació de productes de ferro, acer i ferroaliatges	17	16	0	-2,50	123	122	-1	-1,15	111	123	12	11,15	111	123	12	11,15		
25. Fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i equip	395	404	9	2,39	636	659	22	3,52	1.768	1.936	168	9,50	1.768	1.936	168	9,50		
26. Fabricació de productes informàtics, electrònics i òptics	12	12	1	5,07	14	16	2	14,11	55	64	10	17,38	55	64	10	17,38		
27. Fabricació de material i equip elèctric	12	11	-1	-11,56	7	10	3	40,24	62	46	-16	-26,27	62	46	-16	-26,27		
28. Fabricació de maquinària i equip n.c.op.	38	36	-3	-6,72	147	130	-17	-11,83	353	335	-18	-5,06	353	335	-18	-5,06		
29. Fabricació de vehicles de motor, remolcs i semiremolcs	2	2	1	35,00	3	4	1	27,78	6	4	-1	-21,21	6	4	-1	-21,21		
30. Fabricació d'un altre tipus de material de transport	130	122	-8	-5,98	296	279	-17	-5,76	1.196	1.219	23	1,90	1.196	1.219	23	1,90		
31. Fabricació de mobles	153	157	4	2,72	395	394	-1	-0,15	736	782	47	6,36	736	782	47	6,36		
32. Altres indústries manufactureres	90	87	-2	-2,51	184	191	8	4,17	670	655	-15	-2,30	670	655	-15	-2,30		
33. Reparació i instal·lació de maquinària i equip	391	446	54	13,91	1.105	1.159	54	4,87	1.814	2.030	216	11,89	1.814	2.030	216	11,89		
35. Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	31	31	0	-0,81	28	27	-1	-4,50	974	910	-65	-6,65	974	910	-65	-6,65		
36. Captació, depuració i distribució d'aigua	71	75	4	5,26	44	45	0	0,75	1.301	1.339	39	2,98	1.301	1.339	39	2,98		
37. Recollida i tractament d'aigües residuals	18	18	0	0,47	8	6	-2	-22,58	162	177	15	9,22	162	177	15	9,22		
38. Recollida, tractament i eliminació de residus; valorització	64	67	2	3,76	38	38	-1	-1,96	2.486	2.608	121	4,88	2.486	2.608	121	4,88		
39. Activitats de descontaminació i altres serveis de gestió de residus	3	1	-2	-65,71	3	3	0	11,11	3	1	-2	-65,79	3	1	-2	-65,79		
41. Construcció d'edificis	2.706	2.979	273	10,07	5.573	5.964	390	7,00	15.684	18.246	2.562	16,34	15.684	18.246	2.562	16,34		
42. Enginyeria civil	91	92	1	0,55	213	206	-7	-3,41	1.035	1.027	-8	-0,76	1.035	1.027	-8	-0,76		
43. Activitats de construcció especialitzada	2.563	2.707	144	5,61	8.182	8.408	226	2,77	13.163	14.808	1.645	12,49	13.163	14.808	1.645	12,49		
45. Venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes	1.129	1.138	10	0,88	2.222	2.212	-10	-0,45	5.701	6.109	408	7,16	5.701	6.109	408	7,16		

continua

QUADRE II-5. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 09) A LES ILLES BALEARS (2016-2017)

	Empreses				Autònoms				Assalariats			
	2016	2017	Var. abs.	Var. (%)	2016	2017	Var. abs.	Var. (%)	2016	2017	Var. abs.	Var. (%)
46. Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor	1.957	1.984	27	1,36	3.622	3.676	53	1,47	14.276	15.155	879	6,15
47. Comerç al detall, excepte de vehicles de motor i motocicletes	6.445	6.370	-76	-1,18	14.132	13.931	-201	-1,42	37.801	39.515	1.714	4,53
49. Transport terrestre i per canonades	1.680	1.773	93	5,52	4.367	4.449	83	1,89	7.791	8.307	516	6,63
50. Transport marítim i per vies navegables interiors	15	21	6	40,56	32	44	12	35,66	28	58	30	108,73
51. Transport aeri	24	28	3	13,40	26	29	3	12,01	2.072	2.290	217	10,48
52. Emmagatzemament i activitats afins al transport	243	244	1	0,34	133	149	16	11,99	5.882	6.158	276	4,70
53. Activitats postals i de correus	37	43	6	16,17	85	95	10	11,82	1.294	1.464	170	13,13
55. Serveis d'allotjament	1.802	1.911	109	6,03	1.291	1.361	70	5,41	43.253	47.466	4.214	9,74
56. Serveis de menjars i begudes	6.312	6.363	51	0,81	11.300	11.247	-53	-0,47	37.852	40.477	2.625	6,93
58. Edició	76	77	1	1,32	221	219	-2	-1,09	709	706	-3	-0,47
59. Activitats cinematogràfiques, de vídeo i de televisió, enregistrament de so i edició musical	55	52	-2	-4,42	239	257	18	7,71	573	666	93	16,21
60. Activitats de programació i emissió de ràdio i televisió	35	35	0	-0,72	31	32	1	1,60	363	344	-19	-5,19
61. Telecomunicacions	100	95	-5	-5,17	241	222	-19	-7,81	1.374	1.363	-12	-0,85
62. Programació, consultoria i altres activitats relacionades amb la informàtica	213	231	18	8,24	627	650	24	3,79	1.982	2.037	55	2,78
63. Serveis d'informació	91	98	7	7,33	261	250	-11	-4,06	885	1.125	240	27,06
64. Serveis financers, excepte assegurances i fons de pensions	73	80	8	10,79	70	83	13	17,77	4.699	4.593	-106	-2,25
65. Assegurances, fons de pensions, excepte Seguretat Social obligatòria	74	74	0	-0,56	54	55	1	2,02	486	487	1	0,21
66. Activitats auxiliars dels serveis financers i de les assegurances	299	299	0	-0,06	1.135	1.126	-9	-0,80	753	778	26	3,40
68. Activitats immobiliàries	1.271	1.380	109	8,56	1.605	1.869	264	16,47	2.787	3.027	240	8,62

continua

QUADRE II-5. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 09) A LES ILLES BALEARS (2016-2017)

	Empreses				Autònoms				Assalariats			
	2016	2017	Var. abs.	Var. (%)	2016	2017	Var. abs.	Var. (%)	2016	2017	Var. abs.	Var. (%)
	69. Activitats jurídiques i de comptabilitat	1.409	1.427	18	1,30	2.078	2.095	17	0,81	5.305	5.555	251
70. Activitats de les seus centrals; activitats de consultoria de gestió empresarial	266	266	1	0,19	619	661	42	6,81	1.452	1.453	1	0,05
71. Serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria; assaigs i anàlisis tècniques	479	506	27	5,63	1.434	1.527	93	6,49	1.661	1.906	245	14,74
72. Investigació i desenvolupament	41	39	-3	-6,07	260	265	5	1,86	342	370	28	8,29
73. Publicitat i estudis de mercat	183	190	7	3,88	662	702	40	5,97	981	1.097	115	11,76
74. Altres activitats professionals, científiques i tècniques	182	181	-2	-0,87	1.451	1.576	125	8,58	1.418	1.391	-28	-1,94
75. Activitats veterinàries	114	115	1	1,17	310	301	-9	-2,96	368	382	14	3,81
77. Activitats de lloguer	744	739	-5	-0,69	1.427	1.425	-1	-0,08	4.604	4.951	347	7,53
78. Activitats relacionades amb l'ocupació	36	41	5	14,79	58	60	2	2,86	933	1.167	233	25,02
79. Activitats d'agències de viatges, operadors turístics, serveis de reserves	310	330	21	6,73	485	519	34	7,07	5.124	5.450	325	6,35
80. Activitats de seguretat i investigació	71	70	0	-0,59	50	53	3	6,01	2.846	3.038	192	6,73
81. Serveis en edificis i activitats de jardineria	1.057	1.133	76	7,18	2.079	2.228	149	7,16	11.402	11.813	410	3,60
82. Activitats administratives d'oficina i altres activitats auxiliars de les empreses	322	350	28	8,58	890	934	44	4,97	4.129	4.305	176	4,26
84. Administració pública i defensa, Seguretat Social obligatòria	660	670	10	1,54	21	22	1	6,00	19.572	20.284	712	3,64
85. Educació	1.008	1.033	25	2,49	1.987	2.057	69	3,49	17.805	19.234	1.429	8,02
86. Activitats sanitàries	991	1.004	13	1,32	2.283	2.399	116	5,07	25.056	25.943	887	3,54
87. Assistència en establiments residencials	79	80	1	1,58	23	23	0	1,45	3.155	3.408	252	8,00
88. Activitats de serveis socials sense allotjament	161	164	3	1,86	92	94	2	2,63	4.343	4.709	367	8,44
90. Activitats de creació, artístiques i espectacles	125	129	4	3,54	928	1.000	72	7,79	1.092	1.144	53	4,85

continua

QUADRE II-5. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 09) A LES ILLES BALEARS (2016-2017)

	Empreses						Autònoms						Assalariats					
	2016		2017		Var. abs. (%)		2016		2017		Var. abs. (%)		2016		2017		Var. abs. (%)	
91. Activitats de biblioteques, arxius, museus i altres activitats culturals	60	56	-4	-6,15	66	65	-1	-2,15	307	317	10	3,23						
92. Activitats de jocs d'atzar i apostes	116	122	6	5,32	124	122	-3	-2,01	958	1.018	61	6,34						
93. Activitats esportives, recreatives i d'entreteniment	706	737	31	4,45	931	986	55	5,88	5.951	6.237	285	4,79						
94. Activitats associatives	816	828	11	1,39	258	232	-26	-10,12	2.814	2.916	102	3,63						
95. Reparació d'ordinadors, efectes personals i articles d'ús domèstic	194	183	-11	-5,73	1.671	1.584	-87	-5,19	678	684	6	0,92						
96. Altres serveis personals	1.405	1.459	55	3,89	4.140	4.347	208	5,02	4.685	5.107	423	9,02						
97. Activitats de les llars que donen ocupació a personal domèstic	706	709	3	0,45	20	18	-2	-7,95	1.009	1.025	16	1,55						
99. Activitats d'organitzacions i organismes extraterritorials	11	11	0	0,00	11	8	-3	-27,27	32	40	8	25,00						
No tipificades	1	1	0	0,00	0	0	-	-	95	84	-	-						

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

QUADRE II-6. TREBALLADORS EN ALTA LABORAL SEGONS EL RÈGIM, ILLES BALEARS (2010-2017)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	% var. 17/16
Total	411.617	405.112	395.784	397.861	410.635	432.487	455.257	480.471	5,54
Règim general	315.622	309.998	301.062	300.674	310.777	330.097	350.775	374.371	6,73
RE autònoms	81.590	80.536	79.638	80.567	83.243	85.932	88.043	89.949	2,17
RE treballadors de la llar	9.683	9.834	10.462	12.156	12.084	11.790	11.582	11.123	-3,96
RE agrari	2.750	2.833	2.707	2.508	2.482	2.492	2.598	2.613	0,58
RE treballadors de la mar	1.972	1.912	1.915	1.956	2.048	2.177	2.259	2.413	6,85

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

Pel que fa al tipus de contracte, del conjunt de treballadors amb informació sobre la tipologia del seu contracte –352.319 persones–, 220.795 es troben d'alta amb un contracte indefinit, les quals representen un 62,7% del total. Alhora, els afiliats amb un contracte temporal sumen 131.524 treballadors (un 37,3%). En termes interanuals, l'augment d'aquests darrers és més intens que el dels indefinits (6,4% i 8,2%, respectivament). Durant els anys de recessió, en ambdós casos va disminuir l'afiliació, tot seguint la contracció de l'economia, però a partir del 2014, amb la reactivació econòmica, s'incrementen els afiliats. Ara bé, mentre que els que han signat un contracte indefinit ja superen la quantitat d'afiliats del 2006, els temporals encara es troben per sota de la dada de fa deu anys. (Vegeu el quadre II-7).

Els treballadors fixos discontinus, per la seva banda, assoleixen les 51.565 altes a la Seguretat Social durant el 2017, la quantitat més alta de la sèrie històrica. De fet, el nombre de treballadors fixos discontinus no ha deixat de créixer malgrat els anys de recessió econòmica. Com s'observa, l'increment interanual en aquest tipus d'afiliació contractual es produeix a partir del mes d'abril i s'allarga fins al final del mes de setembre, coincidint amb la temporada turística. El mes d'agost és quan s'assoleix la punta (81.805 afiliacions). S'ha de recalcar que amb l'allargament de la temporada turística es donen els increments més grans respecte de l'any anterior en el mesos de febrer i novembre.

Per illa, l'afiliació es distribueix entre Mallorca, que concentra un 79,8% dels afiliats; Menorca, amb un 6,4%, i les Pitiüses, amb el 13,4% restant. En termes interanuals, totes les illes mostren increments per sobre

d'un 4%. Les Pitiüses són les que registren un creixement més intens (+5,7%), seguides de prop per Mallorca (+5,6%) i, més lleugerament, per Menorca (+4,3%). El dinamisme de les illes menors és evident si s'observa el creixement respecte de l'any 2007. En aquests deu anys el nombre d'afiliats a les Pitiüses s'ha incrementat en un 31,5%, amb la qual cosa suma 15.475 treballadors més. Alhora, l'augment experimentat a Mallorca s'ha donat en una menor proporció (+2,9%) i, en el cas de Menorca, l'ocupació se situa encara per sota del nivell del 2007, concretament un 7,9%. (Vegeu el quadre II-8).

Les dades provisionals –del dia 1 de gener del 2018– de l'estadística del padró continu mostren com les Illes Balears continuen sent la comunitat autònoma amb el percentatge més elevat de població de nacionalitat estrangera, amb un 17,1% sobre el total de població, seguida de Catalunya (14,2%), Múrcia (13,7%) i la Comunitat Valenciana (13,3%). Les Balears se situen més de 7 punts per sobre de la mitjana estatal, en què el pes dels estrangers és del 10,1%.

Segons dades de la Tresoreria General de la Seguretat Social, la població ocupada estrangera va registrar els 85.881 treballadors d'alta, cosa que representa un 17,9% del conjunt de treballadors d'alta a la Seguretat Social. Un 9,7% són persones de la Unió Europea i un 8,2% són no comunitaris. Les Balears continuen sent la comunitat autònoma amb el major pes de població estrangera sobre el total de treballadors d'alta a la Seguretat Social. Respecte del 2016, tots els col·lectius n'han incrementat el nombre: un 9,5% els treballadors de la Unió Europea, i un 9,1% els no comunitaris; mentre que els espanyols augmenten un 4,8%.

QUADRE II-7. EVOLUCIÓ DE LES AFILIACIONS PER TIPUS DE CONTRACTE. ILLES BALEARS (2016-2017)

	Indefinitos fixos discontinus (1)			Altres indefinitos			Total indefinitos			Temporals			Total afiliats (2)		
	2016	2017	% var.	2016	2017	% var.	2016	2017	% var.	2016	2017	% var.	2016	2017	% var.
Gener	12.699	13.707	7,94	155.602	164.150	5,49	168.301	177.857	5,68	86.367	93.554	8,32	374.473	392.830	4,90
Febrer	20.226	22.444	10,97	156.113	165.522	6,03	176.339	187.966	6,59	91.257	99.950	9,53	388.128	410.174	5,68
Març	36.583	37.753	3,20	156.998	166.638	6,14	193.581	204.391	5,58	100.604	110.817	10,15	417.121	439.558	5,38
Abril	57.299	63.347	10,56	158.274	168.166	6,25	215.573	231.513	7,39	118.034	134.141	13,65	459.490	493.869	7,48
Mai	72.634	77.401	6,56	158.677	168.251	6,03	231.311	245.652	6,20	142.987	157.562	10,19	503.773	534.931	6,18
Juny	73.641	78.185	6,17	159.133	168.472	5,87	232.774	246.657	5,96	159.698	171.773	7,56	523.864	551.766	5,33
Juliol	75.381	80.886	7,30	160.131	169.588	5,91	235.512	250.474	6,35	168.840	177.315	5,02	535.866	561.090	4,71
Agost	76.507	81.805	6,92	160.436	169.980	5,95	236.943	251.785	6,26	158.184	166.633	5,34	525.653	550.839	4,79
Setembre	74.269	81.391	9,59	160.860	171.305	6,49	235.129	252.696	7,47	137.584	156.012	13,39	502.549	541.441	7,74
Octubre	46.583	48.790	4,74	161.700	171.648	6,15	208.283	220.438	5,84	104.926	112.054	6,79	440.547	461.682	4,80
Novembre	17.028	18.627	9,39	162.421	173.049	6,54	179.449	191.676	6,81	95.839	100.638	5,01	398.566	417.213	4,68
Desembre	13.392	14.445	7,86	163.334	173.987	6,52	176.726	188.432	6,62	93.926	97.841	4,17	393.054	410.257	4,38
Mitjana anual	48.020	51.565	7,38	159.473	169.230	6,12	207.493	220.795	6,41	121.521	131.524	8,23	455.257	480.471	5,54

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

(1) Afiliacions a 01 règim general, 0613 règim agrari i 081 règim de la mar. El total d'afiliats contractats inclou la categoria "no consta". El sumatori d'indefinitos i temporals no es correspon amb el total.

(2) El total d'afiliats fa referència a tots els règims i no es correspon al d'afiliats amb contracte de treball.

QUADRE II-8. TREBALLADORS AFILIATS A LES ILLES BALEARS PER ILLES (2016-2017)

	2016	2017	Variació interanual	
			Absoluta	Relativa (%)
Total	455.257	480.471	25.214	5,54
Mallorca	363.126	383.474	20.348	5,60
Menorca	29.412	30.690	1.278	4,35
Eivissa	57.215	60.405	3.190	5,58
Formentera	3.910	4.195	285	7,28
Altres províncies	1.595	1.708	113	7,09

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

Les dades d'afiliació dels estrangers del 2017 se situen un 6,4% per sobre de les del 2007, després de tres anys consecutius d'increments interanuals per sobre d'un 7%.

Quant a l'evolució de la distribució per nacionalitats, si es comparen els resultats amb els de deu anys abans (2007) s'observa un canvi en la distribució dels estrangers. El 2007 el pes dels afiliats europeus era inferior al dels extracomunitaris (7,6% i 10,1%). Arran de la crisi, aquesta distribució comença a variar, de manera que d'ençà el 2013 s'inverteixen les proporcions i es passa a una superioritat clara del nombre d'afiliats europeus respecte dels no comunitaris. La marxa de treballadors no comunitaris cap a altres destinacions amb més oportunitats va ser provocada, entre altres raons, per la manca de llocs de feina a la construcció que es va donar durant els anys de crisi. (Vegeu el quadre II-9 i el gràfic A II-1).

Quant a la nacionalitat, el grup de països que pertanyen a la Unió Europea que aporten més mà d'obra a la nostra comunitat autònoma són, en primer lloc, Alemanya (que aporta un 21,1% dels treballadors de la Unió Europea i un 11,4% del total d'afi-

liats estrangers), seguida d'Itàlia (amb un 20,5% i un 11,1%, respectivament), de Romania (13,4% i 7,3%, respectivament) i del Regne Unit (13,1% i 7,1%, respectivament). Del total de treballadors comunitaris, un 66,6% cotitzen en el règim general; un 29,3% són autònoms, i un 4,1% restant, en els altres règims. (Vegeu els quadres II-10a i II-10b).

D'altra banda, la major presència de treballadors estrangers afiliats no comunitaris són els que provenen del Marroc (un 19,1% dels treballadors no comunitaris i un 8,8% del total d'afiliats estrangers), seguit a molta distància dels que provenen de l'Argentina (un 8,1% i un 3,7%, respectivament). En aquest col·lectiu també són majoria els que cotitzen al règim general (74,3%). En canvi, els autònoms tenen una menor presència (13,3%) entre els no comunitaris, si bé depèn molt de la nacionalitat, atès que en el cas dels xinesos el percentatge d'autònoms assoleix un 45%. També és significatiu el pes d'estrangers extracomunitaris d'alta al règim de la llar, un 9,0%, si bé en cas del Paraguai o Bolívia s'arriba a un 35,0% i 33,0% del total, respectivament.

QUADRE II-9. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS A LA SEGURETAT SOCIAL, ILLES BALEARS (2017)					
	Unió Europea	No UE	Total	% UE	% no UE
Gener	31.843	28.083	59.926	53,1	46,9
Febrer	33.906	30.277	64.183	52,8	47,2
Març	38.215	34.077	72.292	52,9	47,1
Abril	47.306	41.091	88.397	53,5	46,5
Maig	56.203	46.274	102.477	54,8	45,2
Juny	59.817	48.343	108.160	55,3	44,7
Juliol	61.140	49.359	110.499	55,3	44,7
Agost	59.298	48.404	107.702	55,1	44,9
Setembre	56.895	47.355	104.250	54,6	45,4
Octubre	42.703	36.527	79.230	53,9	46,1
Novembre	35.982	31.731	67.713	53,1	46,9
Desembre	35.026	30.714	65.740	53,3	46,7
Mitjana 2017	46.528	39.353	85.881	54,2	45,8

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

QUADRE II-10A. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS (UE) A LA SEGURETAT SOCIAL PER NACIONALITATS I PER RÈGIMS A LES ILLES BALEARS (2017)						
	General	Autònoms	Agrari	Mar	Llar	Total
Total UE	30.993	13.624	185	147	1.580	46.528
Alemanya	5.109	4.522	10	33	150	9.824
Àustria	314	222	2	1	5	543
Bèlgica	388	214	0	4	5	611
Bulgària	2.644	551	63	7	651	3.916
Dinamarca	111	92	0	0	2	206
Eslovàquia	401	60	0	3	14	477
Finlàndia	108	28	0	1	2	139
França	1.470	818	4	11	21	2.324
Grècia	90	29	1	1	0	121

continua

QUADRE II-10A. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS (UE) A LA SEGURETAT SOCIAL PER NACIONALITATS I PER RÈGIMS A LES ILLES BALEARS (2017)

	General	Autònoms	Agrari	Mar	Llar	Total
Hongria	355	81	2	0	11	449
Irlanda	195	91	0	0	3	289
Itàlia	7.017	2.425	13	35	69	9.559
Lituània	163	26	0	0	3	191
Països Baixos	849	484	3	7	12	1.355
Polònia	1.270	291	8	3	73	1.644
Portugal	880	130	6	2	37	1.055
Regne Unit	3.649	2.348	4	23	67	6.091
Rep. Txeca	441	79	2	3	6	531
Romania	4.906	806	67	10	443	6.233
Suècia	417	262	0	3	2	684
Resta Països	217	63	2	0	4	285

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

QUADRE II-10B. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS (FORA DE LA UE) A LA SEGURETAT SOCIAL PER NACIONALITATS I PER RÈGIMS A LES ILLES BALEARS (2017)

	General	Autònoms	Agrari	Mar	Llar	Total
Total no EU	29.246	5.252	1.203	106	3.546	39.353
Equador	2.362	172	47	1	317	2.898
Marroc	5.980	528	676	34	307	7.525
Colòmbia	2.174	212	178	3	246	2.814
Argentina	2.432	589	8	8	131	3.169
Xina	1.375	1.137	0	0	12	2.523
Uruguai	1.010	163	6	1	107	1.287
Bolívia	991	97	32	1	553	1.675
Paraguai	720	64	26	0	436	1.246
Senegal	1.427	177	97	31	45	1.776
Resta de països	10.776	2.115	134	26	1.390	14.440

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

Finalment, i pel que fa a l'activitat econòmica, s'observa una forta concentració de mà d'obra immigrant en el sector de l'activitat hotelera (36,8%) i en el sector de

la construcció un 13,2% de les persones immigrants està assalariada en aquesta activitat. (Vegeu el quadre II-11).

**QUADRE II-11. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS PER SECTORS D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS
(RÈGIM GENERAL, MITJANA 2016 I 2017)**

	Mitjana 2016		Mitjana 2017	
	Absolut	% sobre el total	Absolut	% sobre el total
Total	61.241	100,0	67.441	100,0
Agricultura, ramaderia, caça, silvicultura i pesca	205	0,3	214	0,3
Indústries extractives	19	0,0	23	0,0
Indústries manufactureres	1.972	3,2	2.122	3,1
Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	18	0,0	21	0,0
Subministrament d'aigua, activitats de sanejament, gestió de residus i descontaminació	185	0,3	202	0,3
Construcció	7.246	11,8	8.874	13,2
Comerç; reparació de vehicles de motor i bicicletes	6.538	10,7	7.122	10,6
Transport i emmagatzemament	1.196	2,0	1.454	2,2
Hoteleria	22.125	36,1	24.799	36,8
Informació i comunicacions	645	1,1	742	1,1
Activitats financeres i d'assegurances	188	0,3	206	0,3
Activitats immobiliàries	806	1,3	931	1,4
Activitats professionals científiques i tècniques	1.191	1,9	1.274	1,9
Activitats administratives i serveis auxiliars	5.491	9,0	6.068	9,0
Administració pública i defensa; Seguretat Social obligatòria	211	0,3	216	0,3
Educació	1.116	1,8	1.240	1,8
Activitats sanitàries i serveis centrals	1.514	2,5	1.614	2,4
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	1.794	2,9	1.895	2,8
Altres serveis	1.413	2,3	1.579	2,3
Activitats de les llars com a ocupadors de personal domèstic i productor de béns i serveis per a ús propi	263	0,4	261	0,4
Activitats d'organitzacions i organismes extraterritorials	18	0,0	26	0,0
Sistema especial agrari	1.395	2,3	1.401	2,1
Sistema especial de la llar	5.695	9,3	5.159	7,6

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

1.3.

ANÀLISI DE L'OCUPACIÓ SEGONS L'ENQUESTA DE POBLACIÓ ACTIVA: RESUM DE LES DADES GENERALS

L'Enquesta de Població Activa (EPA) estima 537.500 persones ocupades a les Balears durant el 2017. Aquesta quantitat representa un augment de 6.900 efectius laborals respecte del 2016, que en termes relatius suposa un creixement d'un 1,3%. Com es veu, es tracta d'un increment més suau que amb les dades de Tresoreria, si bé les diferències metodològiques entre les dues fonts són importants. Ja el 2016 les dades d'ocupació es mostraven superiors que les dels anys anteriors a la recessió econòmica i el 2017 s'aconsegueix el major nombre d'ocupació de tota la sèrie històrica. (Vegeu el quadre II-12 i el gràfic II-1).

Com s'ha explicat, un dels efectes que la recessió va provocar en l'ocupació va ser un descens més intens de les hores treballades que el nombre de persones ocupades. Segons les dades de l'EPA, a partir de l'any 2012, acompanyant la recuperació, tant les hores com els ocupats deixen enrere les dades negatives i comencen a créixer. L'any 2017 el nombre d'hores efectives treballades per al total d'ocupats ha crescut un 0,6%, i en el cas dels assalariats, un 1,4%. (Vegeu l'addenda al quadre II-12).

Per sectors d'activitat, l'increment en el nombre de persones ocupades és generalitzat, si bé el sector dels serveis presenta un lleuger descens d'un -0,1%. El sector agrari registra un increment en termes relatius d'un 0,6%. El sector industrial guanya 5.700 llocs de feina, la

qual cosa en termes relatius suposa un 16,1%. El sector de la construcció registra 1.700 persones més que ara fa un any, que en termes relatius suposen un 3,3% més d'ocupats. (Vegeu el quadre II-13).

Es donen diferències per sexe. Així, els homes han vist augmentar l'ocupació en 6.100 efectius respecte al 2016, fet que en termes relatius equival a un increment del 2,1%, mentre que en les dones s'ha experimentat un creixement més suau (800 efectius més, un +0,3%). Ara bé, l'ocupació femenina el 2017 es troba un 14,9% per sobre de la quantitat del 2007; en canvi, l'ocupació masculina just acaba d'assolir els valors previs a la crisi i se situa encara a dia d'avui un 1,4% per sota de la dada registrada el 2007.

La distribució de l'ocupació per sexe i sector es configura actualment de la manera següent: un 72,2% dels homes es concentra en el sector de serveis, un 16,1% en la construcció, seguit de la indústria i l'agricultura amb un 10,3% i un 1,4%, respectivament. Quant a les dones, la concentració en el sector serveis és més accentuada i suposa un 93,5% del total de dones ocupades. Li segueix la indústria, amb un 4,5%. Després de la crisi econòmica s'ha accentuat la terciarització de l'economia, atès que el sector secundari (indústria i construcció) va ser el primer afectat per la recessió i es va reorientar cap al sector dels serveis. Aquest moviment d'ocupats entre els diferents sectors es fa palès si es comparen els pesos del 2017 amb els de l'any 2007, quan els serveis representaven un 72,5% del total d'ocupats, gairebé 10 punts percentuals menys que el 2017 (81,9%). En canvi, la construcció aglutinava un 15,8% dels ocupats, quan el 2017 just en concentra un 9,6%.

QUADRE II-12. EVOLUCIÓ DE L'OCUPACIÓ A LES ILLES BALEARS (2006-2017)

	Població ocupada	Variació	
		Absoluta	Relativa
2006	494.800	-	-
2007	509.700	14.900	3,0
2008	513.500	3.800	0,7
2009	484.300	-29.200	-5,7
2010	478.400	-5.900	-1,2
2011	465.100	-13.300	-2,8
2012	471.800	6.700	1,4
2013	475.800	4.000	0,8
2014	482.900	7.100	1,5
2015	509.600	26.700	5,5
2016	530.600	21.000	4,1
2017	537.500	6.900	1,3

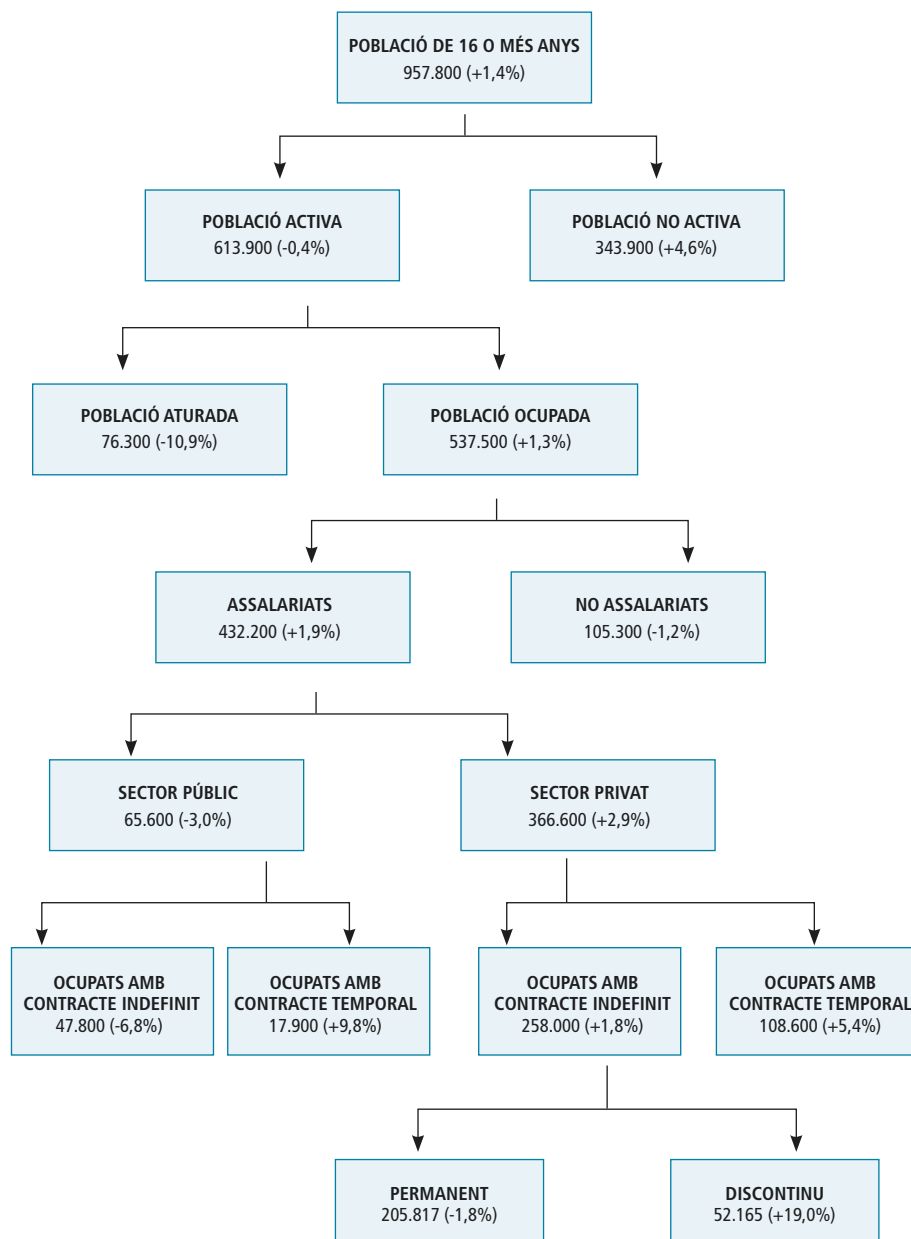
Font: INE, enquesta de població activa.

ADDENDA QUADRE II-12. EVOLUCIÓ DE L'OCUPACIÓ A LES ILLES BALEARS (2006-2017)

	Població ocupada	Variació		% var. hores efectives treballades	
		Absoluta	Relativa	Total ocupats	Assalariats
2006	494.800				
2007	509.700	14.900	3,0	3,0	4,4
2008	513.500	3.800	0,7	0,3	-1,3
2009	484.300	-29.200	-5,7	-8,8	-5,8
2010	478.400	-5.900	-1,2	-1,0	-2,3
2011	465.100	-13.300	-2,8	-4,4	-6,7
2012	471.800	6.700	1,4	0,5	-0,3
2013	475.800	4.000	0,8	2,9	3,6
2014	482.900	7.100	1,5	1,4	1,7
2015	509.600	26.700	5,5	3,2	3,1
2016	530.600	21.000	4,1	2,8	5,7
2017	537.500	6.900	1,3	0,6	1,4

Font: INE, enquesta de població activa.

Gràfic II-1
Estructura del mercat de treball a les Illes Balears
 (mitjanes anuals 2017) (variació interanual)

Font: INE, enquesta de població activa.

**QUADRE II-13. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ OCUPADA (MILERS) PER SECTORS D'ACTIVITAT A
LES ILLES BALEARS PER TRIMESTRES (2010-2017)**

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
1r trimestre de 2010	5,5	34,7	57,2	350,6	448,0
2n trimestre de 2010	5,6	38,0	58,1	391,6	493,3
3r trimestre de 2010	4,3	36,6	49,4	424,3	514,6
4t trimestre de 2010	4,6	39,3	48,0	365,8	457,8
1r trimestre de 2011	5,9	36,5	45,3	343,0	430,7
2n trimestre de 2011	7,6	35,0	42,7	395,6	480,9
3r trimestre de 2011	8,2	35,5	44,4	422,7	510,8
4t trimestre de 2011	7,7	34,0	44,9	351,3	437,9
1r trimestre de 2012	6,6	35,6	47,4	338,6	428,2
2n trimestre de 2012	4,3	32,7	48,7	403,3	489,0
3r trimestre de 2012	4,1	34,3	46,3	429,2	513,9
4t trimestre de 2012	4,8	32,4	36,3	382,7	456,3
1r trimestre de 2013	3,7	25,5	36,7	363,6	429,5
2n trimestre de 2013	5,5	25,9	38,8	426,5	496,7
3r trimestre de 2013	5,6	25,6	35,3	455,9	522,4
4t trimestre de 2013	5,4	29,0	37,2	383,2	454,8
1r trimestre de 2014	6,5	26,6	38,5	346,9	418,5
2n trimestre de 2014	6,0	28,7	41,2	425,9	501,8
3r trimestre de 2014	5,1	34,7	41,6	451,3	532,7
4t trimestre de 2014	4,3	37,5	42,2	394,4	478,5
1r trimestre de 2015	5,9	36,1	48,1	365,7	455,9
2n trimestre de 2015	5,3	37,2	46,9	436,3	525,8
3r trimestre de 2015	5,7	40,3	41,7	467,6	555,3
4t trimestre de 2015	4,3	37,7	43,1	416,4	501,5
1r trimestre de 2016	5,9	36,8	47,2	401,2	491,1
2n trimestre de 2016	4,3	35,4	49,1	458,4	547,1
3r trimestre de 2016	3,8	35,8	51,0	481,9	572,5
4t trimestre de 2016	3,8	33,6	52,9	421,3	511,6
1r trimestre de 2017	3,6	36,2	55,1	394,6	489,5
2n trimestre de 2017	4,3	41,1	54,6	454,6	554,5
3r trimestre de 2017	4,6	40,7	48,1	492,4	585,8
4t trimestre de 2017	5,4	46,4	49,0	419,5	520,3

* Dades en milers.

Font: INE, Enquesta de Població Activa. (EPA)

L'any 2017, i sempre segons l'EPA, la població estrangera ocupada representa, amb 113.700 persones, un 21,2% del total d'ocupació de les illes, molt per sobre de la mitjana nacional (11,0%). De fet, les Balears són la comunitat autònoma amb el major percentatge d'estrangers sobre el total d'ocupats. Respecte al 2016, augmenten més els treballadors estrangers (+4,6%) que els de nacionalitat espanyola (+0,5%). Tanmateix, respecte al 2007 els espanyols ja mostren un nivell d'ocupació superior, concretament un 7,2% d'ocupats més, però els treballadors estrangers encara se situen lleugerament per sota de les dades anteriors a la crisi (-0,5%).

Per grups d'edat, i respecte al 2016, augmenta sobretot el nombre d'ocupats menors de 25 anys (+14,8%), seguit del grup de 45 i més anys (+1,8%). En canvi, experimenta una lleugera caiguda el grup d'edat d'entre 25 i 44 anys (-0,3%). Des d'una perspectiva temporal més àmplia, el grup més castigat per la crisi ha estat el grup més jove (menors de 25 anys), que encara el 2017 mostra una quantitat d'ocupats un 42,9% per sota la de l'any 2007. En canvi, els majors de 44 anys –segurament també per un efecte demogràfic d'envelliment de la població– el 2017 presenten un nivell d'ocupació un 39,1% per sobre del 2007.

D'altra banda, la població assalariada amb contracte temporal presenta una millor evolució (+7.100 persones, un 6%) que els assalariats amb contracte indefinit (1.100 ocupats més que ara fa un any, un 1,1%).

Pel que fa a les dades d'atur, i continuant amb les dades de l'EPA, el 2017 s'ha

tancat amb 76.325 persones aturades de mitjana, 9.300 menys que el 2016, la qual cosa equival a un descens d'un -10,9%. Es tracta del cinquè any consecutiu en què es produeix una caiguda de l'atur, si bé encara no s'han assolit els valors previs a la crisi.

Segons les dades de l'EPA, els homes continuen sent majoria a les llistes d'atur per desè any consecutiu, concretament un 54,1% del total, fet que, d'altra banda, no es dona amb les dades d'atur registrat al SOIB. Respecte al 2016 les dones experimenten un major descens interanual (-15,1%) que el col·lectiu masculí (-6,8%).

1.3.1. ANÀLISI COMPARADA DE LES TAXES D'ACTIVITAT, D'OCUPACIÓ I D'ATUR DE LES BALEARS I D'ALTRES COMUNITATS AUTÒNOMES

El 2017 la taxa d'activitat³ de les Illes Balears representa un 64,1% de la població de 16 anys i més. Amb aquest resultat se situa, una vegada més, com la comunitat autònoma amb la taxa més alta i supera amb escreix la mitjana nacional (58,8%). En termes interanuals, la taxa de les Illes ha perdut 1,1 punts, més que la mitjana nacional (-0,4 punts percentuals). Si es comparen els resultats del 2017 amb els del 2007, ambdues taxes se situen per sota del valor d'ara fa 10 anys (-0,3 punts percentuals a les Illes i -0,5 punts percentuals a Espanya). (Vegeu els quadres II-14 i II-15).

3. La taxa d'activitat és la relació entre la població activa i la potencialment activa.

QUADRE II-14. TAXA D'ACTIVITAT PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2016-2017)

	2016					2017				
	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	Mitjana	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	Mitjana
Espanya	59,3	59,4	59,3	59,0	59,2	58,8	58,8	58,9	58,8	58,8
Andalusia	58,2	58,0	57,7	57,5	57,8	57,7	57,4	57,3	56,9	57,3
Aragó	59,1	59,5	59,5	59,2	59,3	58,8	58,8	58,3	58,5	58,6
Astúries	51,4	52,1	52,4	50,9	51,7	50,8	51,2	50,8	50,7	50,9
Illes Balears	64,0	66,7	67,7	62,5	65,2	61,8	65,7	67,4	61,6	64,1
Illes Canàries	61,1	61,3	61,2	60,9	61,1	60,2	60,3	60,0	60,9	60,3
Cantàbria	55,7	56,2	56,5	56,2	56,1	55,6	55,9	55,8	55,9	55,8
Castella i Lleó	54,8	55,1	55,5	55,0	55,1	54,5	55,1	55,0	54,4	54,8
Castella-la Manxa	58,5	58,5	58,2	58,8	58,5	59,2	58,8	58,1	59,5	58,9
Catalunya	62,3	62,2	62,0	61,6	62,0	61,8	61,6	61,9	61,7	61,7
Com. Valenciana	59,1	59,6	59,3	59,5	59,4	59,0	58,8	59,3	59,3	59,1
Extremadura	55,4	55,1	55,1	54,9	55,1	54,7	55,3	54,3	54,8	54,8
Galícia	53,1	53,5	53,8	53,4	53,5	53,3	53,3	53,6	53,0	53,3
Madrid	64,2	64,0	63,2	63,2	63,7	62,7	62,6	62,9	63,3	62,9
Múrcia	58,8	59,3	59,4	59,1	59,1	59,5	59,6	59,7	59,3	59,5
Navarra	58,8	57,2	59,3	58,9	58,5	58,7	59,6	59,3	58,9	59,1
País Basc	56,8	56,9	57,4	56,7	56,9	55,9	56,0	56,3	56,3	56,1
La Rioja	58,8	60,1	59,2	58,8	59,2	59,5	58,8	58,6	58,9	59,0
Ceuta	58,8	58,9	56,7	55,3	57,4	57,6	53,5	55,1	57,0	55,8
Melilla	56,8	57,9	59,7	59,9	58,6	57,9	60,3	60,0	60,7	59,7

Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-15. TAXES D'OCCUPACIÓ PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2016-2017)

	2016					2017				
	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	Mitjana	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	Mitjana
Espanya	46,8	47,5	48,1	48,0	47,6	47,8	48,7	49,3	49,1	48,7
Andalusia	40,9	41,1	41,2	41,2	41,1	42,2	42,9	42,8	43,0	42,7
Aragó	50,1	50,4	50,6	51,2	50,6	50,9	52,1	52,2	51,8	51,8
Astúries	41,3	42,1	43,4	43,5	42,6	43,6	44,5	44,2	43,3	43,9
Illes Balears	52,2	58,0	60,5	53,9	56,2	51,4	58,1	61,1	53,8	56,1
Illes Canàries	45,2	44,5	45,3	45,8	45,2	44,7	45,6	46,9	47,5	46,2
Cantàbria	45,2	47,6	49,4	49,0	47,8	47,8	48,0	48,7	48,3	48,2
Castella i Lleó	44,8	46,2	47,7	46,8	46,4	46,3	47,2	47,9	46,9	47,1
Castella-la Manxa	43,6	44,5	45,0	45,8	44,7	45,9	45,7	47,3	47,8	46,7
Catalunya	51,4	52,3	52,9	52,5	52,3	52,3	53,4	54,1	53,9	53,5
Comunitat Valenciana	46,2	46,9	47,4	48,1	47,1	47,4	47,8	48,9	49,4	48,4
Extremadura	39,3	40,2	41,0	39,4	40,0	38,7	41,0	40,9	41,0	40,4
Galícia	43,4	44,0	45,0	44,7	44,3	44,0	44,8	45,8	45,2	45,0
Madrid	53,4	53,6	53,6	54,0	53,6	53,8	54,5	55,1	54,6	54,5
Múrcia	45,8	48,2	47,6	48,1	47,4	48,0	49,2	48,9	49,1	48,8
Navarra	50,4	49,6	51,9	53,0	51,2	52,7	53,3	53,1	53,2	53,1
País Basc	49,6	49,8	50,1	49,7	49,8	49,3	49,8	49,8	50,4	49,8
La Rioja	50,3	50,9	51,2	52,4	51,2	51,9	52,4	51,2	52,1	51,9
Ceuta	43,4	43,4	42,8	42,9	43,1	44,2	44,0	42,8	42,1	43,3
Melilla	39,4	38,3	41,1	43,5	40,5	40,9	42,0	44,3	45,8	43,2

Font: INE, enquesta de població activa.

Si es relaciona la taxa d'activitat amb el nivell de formació assolit per les persones que formen part de la població activa, s'evidencia que la taxa d'activitat és més alta com més alt és el nivell de formació que tenen. A més, aquesta dada és per ambdós sexes, tant per a dones com per a homes. (Vegeu els gràfics A II-2, A II-3 i A II-4).

Cal ressaltar que les persones que han assolit la segona etapa de secundària amb orientació professional, és a dir que tenen un grau de formació professional, presenten una major taxa d'activitat que les persones que tenen estudis superiors. També s'observa com els homes presenten taxes d'activitat molt superiors a la de les dones en els nivells formatius baixos, diferències que gairebé desapareixen en els nivells educatius alts.

L'any 2017 la taxa d'activitat masculina es manté constant respecte del 2016 (es redueix en tres dècimes), mentre que la taxa d'activitat femenina experimenta un descens de gairebé dos punts percentuals. Així, la taxa d'activitat femenina se situa en un 58,1% (quan el 2016 va ser d'un 60,1%). Tanmateix, és juntament amb Madrid la taxa d'activitat femenina més alta del conjunt de comunitats autònomes i se situa gairebé 5 punts per sobre de la mitjana estatal (53,2%). Tot i l'entrada creixent de la dona en el mercat de treball i malgrat el consegüent escurçament de distància respecte de la masculina, la taxa d'activitat masculina (d'un 70,2% l'any 2017) encara se situa significativament per sobre de la femenina. El grup d'edat que ha experimentat un major descens de la taxa d'activitat respecte del 2016 ha estat el de les persones entre 20 i 24 anys en el cas del col·lectiu masculí, amb un descens de 5,2

punts. En canvi, entre el col·lectiu femení el grup d'edat més castigat ha estat el d'entre 25 i 54 anys, on es dona un descens de 3,2 punts. (Vegeu el quadre II-16).

Pel que fa a la taxa d'ocupació⁴, just sis comunitats autònomes registren taxes per damunt d'un 50%, entre les quals la taxa balear assoleix un 56,1% de la població de 16 i més anys el 2017. Amb aquest resultat se situa com la comunitat amb la taxa d'ocupació més alta, 7,4 punts percentuals per sobre de la taxa del conjunt nacional (48,7%) i 15,7 punts percentuals per damunt d'Extremadura, que és la comunitat autònoma amb la taxa més baixa (40,4%). En termes interanuals, la taxa de les Balears es manté, mentre que a Espanya creix lleugerament (+1,1 p. p). A més llarg termini, si es comparen amb les dades del 2006 (l'any amb el valor més alt de la sèrie), les taxes encara se situen significativament per sota. Així, la diferència entre el 2017 i el 2006 és a les Balears de -4,2 punts per sota, mentre que a Espanya és de -5,0 punts percentuals.

La taxa d'ocupació per sexe mostra com en el cas dels homes la taxa ha repuntat 0,5 punts en relació amb la registrada l'any 2016. En canvi, es redueix en els mateixos 0,5 punts percentuals entre les dones. Aquest descens del col·lectiu femení afecta especialment el grup d'edat comprès entre els 25 i 54 anys (1,2 punts menys) i en el de majors de 54 anys (0,7 punts percentuals menys). Les Illes Balears, amb un 50,9%, és la comunitat autònoma amb la major taxa d'ocupació femenina de l'Estat, 7,8 punts percentuals per sobre la mitjana nacional (43,1%).

4. La taxa d'ocupació és la relació entre el nombre total d'ocupats i la població de 16 i més anys.

QUADRE II-16. TAXA D'ACTIVITAT, D'OCCUPACIÓ I D'ATUR PER SEXES I PER GRUPS D'EDAT A LES ILLES BALEARS (2016-2017)

	Activitat				Occupació				Atur			
	2016	2017	Var. 17/16 (abs.)	2016	2017	Var. 17/16 (abs.)	2016	2017	Var. 17/16 (abs.)	2016	2017	Var. 17/16 (abs.)
Ambdós sexes	65,2	64,1	-1,1	56,2	56,1	0,0	13,9	12,5	-1,4			
16-19	20,3	23,7	3,5	11,5	13,8	2,2	43,1	42,0	-1,1			
20-24	58,7	56,3	-2,4	36,5	41,0	4,5	37,8	27,2	-10,6			
25-54	89,4	87,5	-1,9	78,3	78,1	-0,3	12,4	10,8	-1,6			
55+	29,7	30,2	0,5	26,6	26,4	-0,2	10,5	12,4	1,9			
Homes	70,5	70,2	-0,3	61,0	61,5	0,5	13,4	12,4	-1,0			
16-19	27,3	26,7	-0,6	15,7	13,4	-2,4	42,3	49,9	7,6			
20-24	66,1	60,9	-5,2	41,4	45,8	4,4	37,4	24,8	-12,6			
25-54	93,1	92,5	-0,6	82,2	82,8	0,6	11,7	10,4	-1,3			
55+	34,4	36,3	2,0	31,0	31,4	0,4	9,8	13,5	3,8			
Dones	60,1	58,1	-1,9	51,4	50,9	-0,5	14,4	12,5	-2,0			
16-19	12,8	20,6	7,8	7,0	14,2	7,1	44,9	31,2	-13,7			
20-24	51,1	51,6	0,4	31,6	36,1	4,5	38,3	30,0	-8,3			
25-54	85,6	82,4	-3,2	74,3	73,2	-1,2	13,1	11,2	-1,9			
55+	25,6	24,7	-0,9	22,7	22,0	-0,7	11,3	10,9	-0,4			

Font: INE, enquesta de població activa.

Pel que fa a la taxa d'ocupació dels joves menors de 30 anys, amb un 46,0%, les Illes Balears se situen com la segona comunitat autònoma amb la taxa més alta, per darre-re de Catalunya (46,8%). Se situa gairebé 7 punts per sobre de la mitjana espanyola, que és de 39,2%. (Vegeu el quadre II-17).

Juntament amb la taxa d'ocupació juvenil s'ha d'analitzar la taxa d'abandonament escolar prematur⁵, un indicador educatiu

en què les Balears mostren uns resultats delicats per la repercussió que tindrà en la futura inserció laboral de les persones. Segons dades del 2017, la taxa de les Illes Balears és d'un 26,5%. Amb aquest valor, les Balears se situen com la comunitat autònoma amb el valor més alt, superant la mitjana nacional (18,3%), i a molta distància del País Basc, la regió amb el valor més baix (7,0%). Per sexe, les dones registren una taxa d'un 20,5%, i els homes, d'un 32,4%. (Vegeu el quadre II-18).

5. La taxa d'abandonament escolar prematur: representa la població de 18 a 24 anys que no ha completat el nivell d'educació secundària de segona etapa i no segueix cap tipus d'educació o formació.

**QUADRE II-17. TAXA D'OCUPACIÓ DELS JOVES MENORS DE 30 ANYS PER
COMUNITATS AUTÒNOMES (2017)**

	Ocupats < 30 anys	Població < 30 anys	Taxa d'ocupació
Espanya	2.547.172	6.504.334	39,2
Andalusia	417.067	1.285.650	32,4
Aragó	75.629	171.787	44,0
Astúries	38.563	112.316	34,3
Illes Balears	79.349	172.330	46,0
Illes Canàries	119.903	331.956	36,1
Cantàbria	25.254	70.139	36,0
Castella i Lleó	113.853	296.690	38,4
Castella-la Manxa	111.922	303.170	36,9
Catalunya	485.995	1.038.124	46,8
Com. Valenciana	283.969	682.703	41,6
Extremadura	51.017	164.728	31,0
Galícia	121.945	321.894	37,9
Madrid	373.624	903.826	41,3
Múrcia	82.623	229.489	36,0
Navarra	36.742	88.429	41,5
País Basc	105.335	258.895	40,7
La Rioja	16.613	40.871	40,6
Ceuta	4.173	14.900	28,0
Melilla	3.596	16.437	21,9

Font: INE - EPA.

QUADRE II-18. POBLACIÓ D'ENTRE 18 I 24 ANYS QUE NO HA COMPLETAT EL NIVELL D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2017)

	Total	Homes	Dones
UE 28	10,6	12,1	8,9
Espanya	18,3	21,8	14,5
Andalusia	23,5	28,7	18,0
Aragó	16,4	17,6	15,0
Astúries	14,8	18,9	10,8
Illes Balears	26,5	32,4	20,5
Illes Canàries	17,5	19,9	15,3
Cantàbria	8,9	12,3	4,9
Castella i Lleó	16,7	21,8	11,4
Castella-la Manxa	22,1	27,5	16,3
Catalunya	17,0	19,6	14,4
Comunitat Valenciana	20,3	24,9	15,4
Extremadura	19,2	26,7	11,5
Galícia	14,9	17,9	11,8
Madrid	13,9	16,1	11,5
Múrcia	23,1	22,8	23,4
Navarra	11,3	14,1	8,3
País Basc	7,0	8,5	5,5
La Rioja	12,9	15,9	9,7

Font: Las cifras de la educación en España. Ministeri d'Educació i Cultura.

D'altra banda, la taxa d'atur⁶ de les Illes Balears se situa en un 12,4% de la població activa el 2017, segons les dades de l'Enquesta de Població Activa. Es tracta de la cinquena taxa d'atur més baixa per comunitats autònomes, en què Navarra (10,2%) és la regió amb la taxa menor. En comparació, la taxa del conjunt d'Espanya se situa en un 17,2%, 4,7 punts percentuals per sobre de les Balears. Respecte al 2016, la taxa balear cau 1,5 punts percentuals i encadena cinc anys consecutius de caigudes. Alho-

ra, la taxa espanyola disminueix 2,4 punts percentuals. Les Illes Balears varen assolir el màxim de la taxa d'atur el 2012, amb un 23,3%. En canvi, en el conjunt d'Espanya va ser al 2013, amb un 26,1%, any en què a les Balears ja s'havia iniciat la caiguda de l'atur. (Vegeu el quadre II-19).

La taxa d'atur femenina se situa en un 12,6% el 2017 a les Illes Balears, gairebé idèntica a la masculina (12,5%). Com ja s'ha comentat en punts anteriors, les dones han presentat de manera habitual una major incidència de l'atur que els homes, situa-

6. La taxa d'atur és la relació entre el nombre d'aturats i la població activa.

ció que es va capgirar durant la crisi a causa del gran increment de l'atur entre els homes ocupats, principalment a la construcció. La taxa d'atur femenina de les Balears és la segona més baixa de totes les comunitats autònomes en el 2017, només darrere el País Basc (12,1%) i 6,4 punts percentuals per sota del conjunt d'Espanya (19,0%). Si bé durant la crisi econòmica a un grapat de comunitats autònomes es va donar una major taxa d'atur entre els homes, la situació ha canviat amb la reactivació econòmica i en tot el territori espanyol la taxa d'atur femenina és superior a la masculina. A les Illes Balears és on es dona un menor diferencial. (Vegeu el gràfic A II-5).

Per grups d'edat, els més joves —els menors de 25 anys— presenten la taxa d'atur més elevada, concretament d'un 30,8% el 2017. La taxa d'atur juvenil va assolir un 48,9% el 2012 a les Illes Balears i un 55,5% el 2013 en el conjunt d'Espanya. Les Illes Balears són la cinquena comunitat autònoma amb la taxa d'atur juvenil més baixa el 2017. El País Basc (27,3%) és la regió amb la taxa més baixa. D'altra banda, el grup d'edat entre 25 i 54 anys mostra la menor taxa d'atur, un 10,8% el 2017, i en el grup de persones majors de 55 anys és d'un 12,4%.

Per concloure, en el cas d'una comunitat com la nostra, cal subratllar les diferències que es produeixen en la taxa d'atur segons l'època de l'any. En els mesos centrals de l'estiu la taxa d'atur (d'un 9,3% en el tercer trimestre) es redueix respecte de la que hi ha en els mesos de menor activitat turística (en més de 7 punts, un 16,8% en el primer trimestre de l'any); per tant, es pot afirmar que la taxa d'atur en el mercat

laboral de les Illes Balears fluctua d'acord amb l'estacionalitat de la nostra activitat econòmica principal: el turisme. (Vegeu el gràfic A II-6).

1.3.2. L'ÍNDEX DE QUALITAT DEL TREBALL (IQT)

L'European Trade Union Institute (ETUI) ha publicat recentment un article amb l'actualització de l'índex europeu de qualitat del treball (European Job Quality Index, JQI). L'article "Bad jobs's recovery? European Job Quality Index 2005-2015"⁷ ofereix una visió detallada de la qualitat dels llocs de treball dels treballadors europeus i mostra quins aspectes del treball han millorat o s'han deteriorat durant l'última dècada (2005-2015). L'índex europeu de qualitat del treball és una mesura que abasta un ampli ventall de característiques laborals, inclosos els salaris, els aspectes no salarials de l'ocupació i l'organització del treball i la representació d'interessos col·lectius. L'IQT resumeix la informació dins de sis dimensions de qualitat laboral: (1) salaris; (2) formes d'ocupació i seguretat laboral; (3) temps de treball i equilibri de treball i vida; (4) condicions de treball; (5) habilitats i desenvolupament professional, i (6) representació d'interès col·lectiu. Al seu torn, cadascuna d'aquestes sis dimensions es compon d'un gran nombre d'indicadors de l'enquesta de condicions de feina (LFS) de l'Eurostat i es desglossen per sexe.

Els resultats indiquen una disminució de la qualitat de l'ocupació no salarial durant l'última dècada i el lent creixement salarial

7. PIASNA, A. (2017), "Bad jobs's recovery? European Job Quality Index 2005-2015". *Working Paper* 2017.06, European Trade Union Institute (ETUI).

real en els anys posteriors a la crisi. A més, la pobresa laboral s'ha ampliat entre el 2010 i el 2015. Els resultats mostren grans diferències entre els estats membres de la Unió Europea i com s'ha accentuat la polarització entre països, en particular en termes de formes d'ocupació, seguretat laboral i condicions laborals. Finalment, trobem una relació positiva entre la participació en el mercat laboral i la qualitat del lloc de treball en l'àmbit de països.

Per països, els resultats del 2015 mostren com la qualitat del treball era particularment baixa a Grècia, seguit de Romania, Espanya, Polònia i Hongria; mentre que Dinamarca, Luxemburg, Finlàndia i Suècia estaven en els primers llocs del rànquing. La bretxa de gènere en l'índex europeu de qualitat de treball també diferia substancialment entre països. Les dones varen registrar una visibilitat notablement superior a Polònia, Hongria, Croàcia i Malta, mentre que la bretxa a favor dels homes era més accentuada a Finlàndia, Luxemburg i Alemanya. A Romania i Espanya, la diferència de gènere era la més reduïda.

Per dimensions, el 2015 Espanya ocupa una posició central pel que fa als salaris (la 15a de 28), la darrera en la dimensió formes d'ocupació i seguretat laboral (inclou la temporalitat, la parcialitat involuntària, la percepció subjectiva de perdre la feina en els pròxims sis mesos), la 25a pel que fa a temps de treball i equilibri de treball i vida (inclou indicadors com treballadors que treballen més de 48 hores a la setmana, que treballen vespres o caps de setmana). La dimensió sobre les condicions laborals és la més complexa, atès que es calcula a partir de 20 ítems. En aquest cas, Espanya ocupa la 24a posició, la matei-

xa que en la dimensió 5 sobre habilitats i desenvolupament professional. Finalment, en la dimensió 6, sobre la representativitat de l'interès col·lectiu (negociació col·lectiva, sindicats, etc.), Espanya ocupa la 20a posició.

Com a conclusió, el treball apunta que s'ha donat un deteriorament de la qualitat del treball en molts països. A més, han empitjorat més els que estaven més malament. El creixement dels nivells d'ocupació després de la crisi de llocs post-2008 ha estat, fins a cert punt, una recuperació de *mals treballs*, marcada per un retorn de formes d'ocupació no estàndard i amb nivells mitjans de qualitat laboral.

En general, aquesta actualització de l'índex europeu de qualitat del treball confirma que un fenomen complex com la qualitat de la feina es pot mesurar i s'ha de fer. En la política d'ocupació de la Unió Europea, la qualitat dels llocs de treball continua sent un concepte impugnat que no ha penetrat prou en la política de formulació, supervisió i avaluació. El que es necessita és una definició clara i una mesura sintètica de qualitat laboral que indiqui clarament la direcció desitjada del canvi i els passos necessaris per aconseguir-ho. Amb aquesta actualització de l'IQT s'entrega una eina empírica per al debat polític sobre la qualitat de l'ocupació a la Unió Europea i a l'àmbit nacional.

L'any 2004, el Consell Econòmic i Social de les Illes Balears –amb el suport de la Conselleria de Treball i Formació del Govern de les Illes Balears i amb l'assessorament de la Universitat de Barcelona– va presentar l'estudi "La qualitat del treball.

QUADRE II-19. TAXES D'ATUR PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2016-2017)

	2016					2017				
	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	Mitjana	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	Mitjana
Espanya	21,0	20,0	18,9	18,6	19,6	18,8	17,2	16,4	16,6	17,2
Andalusia	29,7	29,1	28,5	28,3	28,9	26,9	25,2	25,4	24,4	25,5
Aragó	15,3	15,3	14,9	13,5	14,7	13,3	11,4	10,5	11,4	11,7
Astúries	19,5	19,3	17,1	14,6	17,6	14,2	13,0	13,0	14,6	13,7
Illes Balears	18,4	13,0	10,6	13,8	13,9	16,8	11,5	9,3	12,6	12,4
Illes Canàries	26,0	27,3	26,0	24,9	26,1	25,7	24,3	21,9	22,0	23,5
Cantàbria	18,9	15,3	12,5	12,9	14,9	14,1	14,0	12,7	13,5	13,6
Castella i Lleó	18,3	16,3	13,9	14,8	15,8	15,1	14,5	13,0	13,7	14,1
Castella-la Manxa	25,5	23,9	22,7	22,1	23,6	22,5	22,2	18,6	19,7	20,8
Catalunya	17,4	16,0	14,6	14,9	15,7	15,3	13,2	12,5	12,6	13,4
Comunitat Valenciana	21,8	21,3	20,2	19,2	20,6	19,8	18,7	17,5	16,8	18,2
Extremadura	29,1	27,0	25,6	28,3	27,5	29,2	25,8	24,8	25,1	26,2
Galícia	18,2	17,7	16,4	16,3	17,2	17,4	16,1	14,5	14,7	15,7
Madrid	16,8	16,3	15,2	14,6	15,7	14,2	13,0	12,4	13,8	13,3
Múrcia	22,1	18,7	19,8	18,6	19,8	19,3	17,5	18,1	17,2	18,0
Navarra	14,3	13,3	12,4	10,0	12,5	10,3	10,6	10,5	9,6	10,2
País Basc	12,8	12,5	12,8	12,3	12,6	11,9	11,2	11,6	10,6	11,3
La Rioja	14,4	15,3	13,6	10,9	13,6	12,9	10,9	12,6	11,5	12,0
Ceuta	26,2	26,3	24,6	22,4	24,9	23,3	17,8	22,4	26,0	22,5
Melilla	30,7	33,8	31,2	27,4	30,8	29,5	30,2	26,2	24,6	27,6

Font: INE, enquesta de població activa.

Una proposta d'indicador⁸. Aquesta publicació pretén analitzar la situació del mercat de treball a partir d'un concepte multidimensional que implica considerar aspectes com les característiques del lloc de treball, el perfil del treballador en relació amb la feina que fa, l'avaluació subjectiva que el treballador fa de la seva feina o les característiques de l'entorn laboral.

L'estudi es va elaborar seguint la metodologia proposada per la Comissió Europea per construir un indicador sintètic que permetés valorar la posició de totes les regions europees pel que fa a la qualitat del treball. Així mateix, l'estudi va seguir el criteri d'incloure només els indicadors que de manera homogènia i a partir de les estadístiques oficials es publiquen amb informació suficient, fiable, comparable i periòdica per al conjunt de totes les comunitats autònomes. D'aquesta manera, s'avançà un índex sintètic de qualitat del mercat de treball a les Balears i a la resta de comunitats autònomes referit als anys 1995 i 2001. Posteriorment, en les successives memòries anuals del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, en el capítol referent al mercat de treball, es presenten les estimacions actualitzades d'aquest índex.

Transcorreguts cinc anys des de l'aprovació del Dictamen núm. 9/2003 del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, es va decidir revisar els criteris que s'havien definit per estimar l'índex sintètic i adaptar-los millor a la nova situació del mercat de treball de les Illes Balears. La revisió,

8. PARELLADA, M.; GARCIA, G. *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*. Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, SOIB, 2004. El CES va emetre el Dictamen 9/2003 sobre aquesta matèria.

editada l'any 2009⁹, es justifica per les intenses transformacions demogràfiques, socials i laborals que s'observen a les Illes Balears i a Espanya des del 2003 i cobren rellevància especialment per la incidència de la crisi econòmica internacional, que ha provocat canvis significatius en la posició relativa de les Balears respecte a la resta de comunitats autònomes en aquest aspecte.

L'índex de qualitat del treball (IQT) es calcula a partir d'una bateria d'indicadors (39) que pretenen mesurar vuit dimensions de la situació laboral de totes les comunitats autònomes, atès que la base d'aquest estudi és l'anàlisi comparativa. L'objectiu és disposar d'una valoració més àmplia de la situació del mercat de treball. Cal recordar que els indicadors laborals estàndards se centren a valorar les regions amb uns nivells d'ocupació més alts i més baixos d'atur, i amb un nivell de renda i benestar més elevat. L'elaboració de l'IQT ha de permetre ampliar aquesta visió parcial considerant de manera conjunta altres característiques del mercat de treball que poden ser especialment rellevants, com ara la sinistralitat laboral, la conflictivitat o la no discriminació per raons de sexe o edat, entre d'altres. A partir d'aquesta bateria d'indicadors s'analitzen conceptes com flexibilització, temporalitat, desigualtat de gènere, exclusió de col·lectius específics, riscos laborals, condicions de vida, etc.. (Vegeu el quadre II-20).

9. Estudi elaborat l'any 2008 i publicat el 2009 a proposta de la Comissió de Treball de la Memòria del CES 2007 i aprovat per la Comissió Permanent, en què es duu a terme l'actualització del primer estudi del CES sobre l'IQT, *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears i SOIB, 2004. Vegeu: PARELLADA, M.; PUIGGRÓS, A.; RIBAS, M. *Indicadors de qualitat del treball*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, 2008.

QUADRE II-20. DIMENSIONS I INDICADORS DE QUALITAT DEL TREBALL

Dimensions	Indicadors
1. Condicions del lloc de treball	a) Grau de satisfacció en el lloc de treball
	b) Índex d'incidència dels accidents de treball
	c) Jornades perdudes en accidents laborals
	d) Nivell d'estrès en el lloc de treball
	e) Taxa de parcialitat involuntària
	f) Taxa de temporalitat
	g) Percentatge d'ocupació indefinida discontinua
	h) Índex de rotació
2. Relacions laborals	a) Jornades perdudes en vagues
	b) Cobertura dels convenis col·lectius
3. Qualificació, habilitats i aprenentatge	a) Ocupats amb estudis superiors
	b) Índex de desajustament
	c) Ocupats que segueixen algun tipus de formació
	d) Persones que han abandonat l'ensenyament prematurament (18-24 anys)
4. Accés i participació en el mercat de treball	a) Aturats que no han treballat abans
	b) Taxa d'activitat
	c) Taxa d'ocupació de la població de 30-54 anys
	d) Taxa d'atur de la població de 30-54 anys
5. Igualtat de gènere	a) Desigualtat salarial
	b) Ràtio de parcialitat involuntària
	c) Ràtio de taxes d'ocupació
	d) Ràtio de taxes d'atur
	e) Ràtio d'aturats que no han treballat abans
	f) Ràtio de taxa de temporalitat
	g) Ràtio d'atur llarga durada
	h) Índex de Duncan (ràtio de segregació sectorial)
	i) Ràtio d'ocupació en grup de directius
6. Cohesió social i mercat de treball	a) Taxa d'atur població estrangera
	b) Taxa d'atur de menors de 30 anys
	c) Taxa d'ocupació de menors de 30 anys
	d) Taxa d'ocupació de >55 anys
	e) Ocupats amb discapacitat sobre el total d'ocupats (*)

continua

QUADRE II-20. DIMENSIONS I INDICADORS DE QUALITAT DEL TREBALL

Dimensions	Indicadors
7. Salaris i productivitat	a) Remuneració salarial
	b) PIB per ocupat
	c) Ocupats en sectors alta tecnologia
	d) Augment salarial pactat
8. Benestar i Protecció Social	a) PIB per càpita
	b) Ràtio de dependència
	c) Taxa neta de cobertura de les prestacions per atur
	e) Percentatge de persones situades per sota el llindar de la pobresa

Font: Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. Indicadors de qualitat del treball 2006, Consell Econòmic i Social.

(*) Dada no disponible i no computada per a l'elaboració de l'IQT.

La construcció d'un índex agregat té com a punt fonamental les ponderacions que es donen a cada grup. És per això que s'ha optat per presentar diversos escenaris que varen ser debatuts i consensuats amb els integrants de la Comissió de Treball del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears. Els escenaris establerts a partir de la diferent estructura de ponderacions atorgada a cada una de les vuit dimensions definides són els següents. (Vegeu el quadre II-21):

- Base. Totes les dimensions tenen el mateix pes en la construcció de l'indicador.
- Tradicional. Els blocs sobre "accés i participació en el mercat de treball" i "salaris i productivitat" tenen una ponderació major en la construcció de l'índex agregat.
- Intermedi. En aquest cas es dona una major ponderació a les dimensions sobre "qualificació, habilitats i aprenentatge", "accés i participació en el mercat de treball", "igualtat de gènere" i "salaris i productivitat".

- Innovador. Es tracta de l'escenari on s'atorga una major importància a les dimensions d'«igualtat de gènere» i "qualificació, habilitats i aprenentatge".

D'aquesta manera, una vegada obtingut el rànquing de comunitats autònomes en cadascuna de les dimensions que aquí s'han considerat, s'han aplicat les ponderacions que s'han assenyalat per obtenir una nova ordenació de les regions que finalment correspon a l'ordre segons la mesura de qualitat del treball definida.

També es poden observar els resultats obtinguts al darrer estudi dels IQT corresponents als anys 2001 i 2006, i també les actualitzacions anuals fetes per a la memòria del CES, amb els resultats corresponents als anys 2007, 2008, 2009 i 2010. També s'hi afegixen les actualitzacions que ha fet l'Observatori del Treball de les Illes Balears (OTIB), amb els resultats corresponents als anys 2011, 2012, 2013, 2014 i 2015. (Vegeu quadre II-22).

QUADRE II-21. PONDERACIONS ESTABLERTES EN ELS DIVERSOS ESCENARIS, IQT (2006)

Dimensió	Base	Tradicional	Intermedi	Innovador
1. Condicions del lloc de treball	12,5	10	10	10
2. Relacions laborals	12,5	10	10	10
3. Qualificació, habilitats i aprenentatge	12,5	10	15	20
4. Accés i participació en el mercat de treball	12,5	20	15	10
5. Igualtat de gènere	12,5	10	15	20
6. Cohesió social i mercat de treball	12,5	10	10	10
7. Salari i productivitat	12,5	20	15	10
8. Benestar i protecció social	12,5	10	10	10

Font: Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. Indicators de qualitat del treball 2006, Consell Econòmic i Social.

La primera conclusió que es pot extreure a partir dels resultats del 2015 és que la posició de les Illes Balears millora respecte als anys 2012 i 2013 i es manté respecte al 2014. Així, durant el 2015 les Balears ocupen la tercera posició en l'escenari base, la cinquena en l'escenari innovador, la sisena en el tradicional i la setena en l'escenari intermedi. Respecte del 2010, any en el qual les Illes Balears presenten la seva posició més endarrerida, s'ha produït una millora en tots els escenaris possibles. Tanmateix, si es compara l'evolució des del 2001, any en què Balears se situava entre la segona i tercera millor posició relativa entre les diferents comunitats autònomes, s'observa la pèrdua continuada de posicions relatives que han patit les Illes en l'IQT fins l'any 2010, que representa el pitjor any per a les Balears de tota la sèrie 2001-2015. L'any 2011 suposa una excepció i representa una millora relativa en tots els escenaris estudiats i l'any 2012 esdevé per a tots els escenaris estimats un nou empitjorament.

L'anàlisi que es fa amb les dades de l'índex de qualitat del treball permet

oferir algunes conclusions rellevants que estan en la línia de poder identificar els punts forts de la regió i també els aspectes respecte dels quals les Balears mostren una situació més feble. És interessant analitzar en quines dimensions i en quins indicadors les Illes Balears han empitjorat els resultats de 2015 respecte al 2008 (el darrer any en què es va crear ocupació, segons les dades de l'Enquesta de Població Activa, més en concret un 0,7% en variació interanual), així com també quins han estat els indicadors que més posicions han perdut durant aquests anys de crisi econòmica. (Vegeu els quadres d'A II-1 a II-8).

Així mateix, les dimensions que més posicions relatives ha perdut les Illes Balears respecte a la resta de comunitats autònomes són:

- La dimensió 7 ("salari i productivitat"). Es retrocedeix de la setena posició el 2008 a la tretzena el 2015. Tot i així, les Illes han arribat a estar en la penúltima posició el 2009 i en la quinzena el 2012. Les variables expli-

catives d'aquest canvi són l'augment salarial pactat (es passa de la segona a la tretzena posició, si bé el 2012 va arribar a ocupar la setena), la remuneració salarial (perd una posició i se situa en l'onzena posició) i el pes del ocupats en sectors d'alta tecnologia, on les Illes Balears ocupen la penúltima posició (amb dades de 2012¹⁰).

- D'altra banda, les Illes perden en el període de 2008 a 2012 sis posicions en la dimensió 1 ("condicions del lloc de treball"), en què les Balears passen d'ocupar la setena posició el 2008 a la tretzena el 2012.¹¹ Tanmateix, el 2015 ha remuntat fins a la vuitena posició. Durant els anys de recessió econòmica empitjoren sobretot en la taxa de parcialitat involuntària i la taxa de temporalitat (encara el 2015 se situa en l'onzena posició quan el 2008 era la vuitena). A més, les Illes Balears continuen ocupant la darrera posició del rànquing per comunitats autònomes el 2015 en els ítems de l'índex d'incidència dels accidents de treball o el pes de treballadors indefinits discontinus. En canvi, recuperen posicions dins aquesta dimensió en l'índex de rotació (s'assoleix la segona posició el 2015 quan el 2008 se situa-

va a la cinquena) i les jornades perdudes en accidents laborals (es passa de la segona posició a la primera).

- La comunitat autònoma també perd posicions relatives en la dimensió 8 ("benestar i protecció social"). En aquest cas es passa de la segona el 2008 a la quarta posició a partir del 2009 i fins al 2014, si bé assoleix la tercera posició el 2015. S'empitjora en el percentatge de persones situades per sota el llindar de la pobresa pel fet de passar de la setena a la dotzena posició el 2012 i l'onzena el 2015 i es perd una posició en el PIB per càpita (de la sisena a la setena). En canvi, es consolida la primera posició en la ràtio de dependència (aturats més inactius sobre el total d'ocupats) i en la taxa de cobertura de prestacions per atur.
- També es detecta un empitjorament en la posició de la dimensió 4 ("accés i participació en el mercat de treball"), ja que les Balears han passat a ocupar la sisena posició el 2015, amb una caiguda important respecte al 2013, quan va assolir el tercer millor lloc (el 2008 ocupava el cinquè). Això es deu sobretot al fet de perdre posicions (de la quarta a la darrera) en el pes dels aturats que no han treballat abans i per haver perdut la primera posició en la taxa d'activitat (el 2015 ocupa la segona). D'altra banda, s'han millorat posicions en la taxa d'atur de les persones d'entre 30 i 54 anys (es passa de l'onzena a la cinquena posició entre 2008 i 2015).

10. L'operació estadística de l'INE *Indicadores de alta tecnologia* a partir del 2013 tan sols publica informació sobre ocupats en sectors d'alta tecnologia i sectors per les comunitats autònomes d'Andalusia, Catalunya, Comunitat Valenciana, Madrid i el País Basc i engloba la resta dins l'epígraf "Resta".

11. En l'actualització dels indicadors, així com també ja va passar el 2011, s'han hagut d'ometre dos indicadors de la dimensió 1: grau de satisfacció en el lloc de treball i nivell d'estrès en el lloc de treball, ambdós fruit de l'*Enquesta de qualitat de vida en el treball* del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social, atès que per motius pressupostaris es va deixar d'elaborar a partir del 2011.

QUADRE II-22. RANQUING IQT DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES SEGONS LES PONDERACIONS ESTABLERTES (2001, 2006-2015)

	Base															Tradicional														
	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015								
Andalusia	14	17	17	15	17	17	14	15	16	14	14	16	17	15	17	16	14	16	15	13	14	14								
Aragó	4	5	3	2	3	2	4	4	8	6	5	4	5	2	3	3	2	4	4	8	5	5								
Astúries	15	14	9	9	11	11	9	10	9	9	10	14	13	9	11	10	10	10	10	8	10	10								
Illes Balears	2	3	4	4	5	7	5	7	7	5	3	2	4	5	6	8	6	7	7	6	6	6								
Canàries	8	11	11	11	13	10	13	13	13	13	11	9	14	13	13	12	13	14	13	14	13	14	13							
Cantàbria	12	13	8	8	9	6	7	6	6	8	6	12	12	8	8	10	7	8	6	6	9	7	7							
Castella-la Manxa	11	10	15	17	16	15	15	16	15	15	16	11	10	15	17	15	15	16	15	16	16	17	17							
Castella i Lleó	16	15	13	14	10	14	10	12	11	10	9	15	15	10	14	9	14	9	11	11	10	9	9							
Catalunya	1	2	2	5	2	4	2	2	2	3	2	1	2	3	4	2	5	2	5	4	3	2	2							
Com. Valenciana	7	8	14	6	12	9	11	11	10	12	13	7	8	13	7	12	9	11	12	9	11	12	12							
Extremadura	17	16	16	16	15	16	17	17	17	17	15	17	16	16	16	16	17	17	17	17	17	16	16							
Galícia	13	9	12	10	7	12	12	9	12	11	12	13	9	11	10	7	11	12	9	12	12	11	11							
Madrid	5	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	5	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1							
Múrcia	10	12	10	13	14	13	16	14	14	16	17	10	11	12	12	14	13	15	13	14	15	15	15							
Navarra	3	4	5	3	4	1	3	3	3	2	7	3	3	4	2	4	1	3	3	2	2	4	4							
País Basc	9	6	7	7	6	8	6	5	4	4	4	8	6	6	6	5	6	5	2	3	4	3	3							
La Rioja	6	7	6	12	8	5	8	8	5	7	8	6	7	7	9	8	4	7	8	5	7	8	8							

continua

QUADRE II-22. RÀNQUING IQT DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES SEGONS LES PONDERACIONS ESTABLERTES (2001, 2006-2015)

	Intermedi															Innovador														
	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015								
Andalusia	16	17	17	15	17	16	14	15	15	14	14	12	17	17	15	17	17	14	15	15	14	14								
Aragó	4	5	3	3	3	2	4	5	8	6	5	4	5	3	2	3	2	3	4	8	6	6								
Astúries	14	12	10	10	10	10	9	10	9	8	9	14	14	10	8	11	11	9	10	9	7	10								
Illes Balears	3	3	5	5	6	8	6	7	7	5	7	2	3	4	5	5	7	5	7	7	5	5								
Canàries	9	14	13	12	13	11	13	13	13	13	12	7	11	11	11	13	9	13	13	13	13	12								
Cantàbria	12	11	8	9	9	7	8	6	6	9	6	15	12	7	10	9	6	6	5	6	8	3								
Castella-la Manxa	11	13	16	17	15	15	16	16	16	15	16	11	10	16	17	16	15	15	16	16	15	15								
Castella i Lleó	15	15	11	14	11	14	10	12	12	11	11	16	15	12	14	10	14	10	11	10	11	9								
Catalunya	1	2	2	4	2	4	2	3	2	3	2	1	2	2	3	2	5	2	2	2	2	2								
Com. Valenciana	7	8	14	7	12	9	12	11	10	12	13	8	8	14	6	12	10	12	12	11	12	13								
Extremadura	17	16	15	16	16	17	17	17	17	17	17	17	16	15	16	15	16	17	17	17	17	17								
Galícia	13	9	9	8	7	12	11	9	11	10	10	13	9	9	9	6	12	11	9	12	10	11								
Madrid	5	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	5	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1								
Múrcia	10	10	12	13	14	13	15	14	14	16	15	10	13	13	13	14	13	16	14	14	16	16								
Navarra	2	4	4	2	4	1	3	2	4	2	4	3	4	5	4	4	1	4	3	4	3	7								
País Basc	8	7	6	6	5	6	5	4	3	4	3	9	6	8	7	7	8	7	6	3	4	4								
La Rioja	6	6	7	11	8	5	7	8	5	7	8	6	7	6	12	8	4	8	8	5	9	8								

Font: Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. Indicadors de qualitat del treball 2006, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears.
 Nota: La regió amb els resultats més bons ocupa el primer lloc en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté els pitjors resultats) té el 17è valor.

- D'altra banda, les Balears ocupen la tercera posició en la dimensió 5 ("igualtat de gènere") el 2015, dimensió que les Illes han encapçalat durant un bon grapat d'any. El 2008 ocupaven la segona posició. Les Balears perden posicions respecte al 2008 en indicadors com ara la ràtio de parcialitat involuntària (es passa del tercer millor lloc al dotzè), la ràtio d'aturats que no han treballat amb anterioritat (es passa de la vuitena a la tretzena), així com la ràtio d'atur de llarga durada, on es perden dues posicions. En canvi, les Balears milloren en altres indicadors i sobretot en l'índex de Duncan, que mesura la segregació sectorial i es passa del vuitè al quart lloc, i la ràtio d'ocupats en llocs de direcció ("segregació vertical"), en la qual les Illes Balears passen de la catorzena posició l'any 2008 a la quarta el 2015.
  - Finalment, s'ha d'insistir que les Balears continuen, com en el període 2008-2012, en les darreres posicions en la dimensió 3 ("qualificació, habilitats i aprenentatge"). El 2015 ocupa la penúltima posició, si bé molts d'anys s'ha situat en la darrera. Les variables explicatives es troben en el manteniment de la més baixa proporció d'ocupats amb estudis superiors (es mantenen en el lloc dissetè) de l'Estat i la comunitat amb el major percentatge de joves d'entre 18 i 24 anys que han abandonat l'ensenyament de manera prematura, així com en el segon menor percentatge d'ocupats que segueixen algun tipus de formació. En canvi, es guanyen algunes posicions relatives en l'índex de desajust (es passa de la darrera a l'onzena).
- D'altra banda, també cal esmentar les dimensions en què en el període 2008-2012 les Illes Balears varen millorar la seva posició relativa, així com també en els resultats del 2015 (darrers resultats disponibles):
- Les Illes Balears recuperen posicions relatives en la dimensió 6 ("cohesió social i mercat de treball"), en la qual passen del setè al quart lloc entre el 2008 i el 2012 i a la primera posició el 2013, el 2014 i el 2015. Així, les Illes han millorat i, per tant, han escalat posicions relatives en els indicadors de la taxa d'atur de la població estrangera (es passa del novè lloc al primer) i de la taxa d'atur de les persones menors de 30 anys (es passa de l'onzè lloc al cinquè el 2015), i en la taxa d'ocupació de les persones menors de 30 anys (es passa de la cinquena a la primera). De la mateixa manera, mantenen la primera posició en la taxa d'ocupació de les persones majors de 55 anys.
  - Finalment, les Illes Balears assoleixen el 2015 la primera posició relativa del rànquing per comunitats autònomes en la dimensió 2 ("relacions laborals"), després que el 2013 baixessin fins a la setzena. Així, les Illes ocupen el 2015 la primera posició en les jornades perdudes en vagues i quarta en la cobertura de convenis col·lectius. El 2013 les Balears ocuparen el catorzè lloc pel que fa a les jornades perdudes en vagues i la dotzena en la cobertura dels convenis col·lectius.

2.

ANÀLISI DEL MERCAT DE TREBALL DE LES ILLES BALEARS

A continuació, analitzem amb més detall, a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA), l'ocupació en funció de cada situació laboral; l'estacionalitat; la temporalitat; les persones ocupades i assalariades per jornada, per gènere i per sector d'activitat; l'atur registrat, i els fluxos d'entrada i de sortida del mercat de treball de les Illes Balears.

2.1.

L'OCUPACIÓ PER SITUACIONS LABORALS

Segons les dades que ofereix l'Institut Nacional d'Estadística (INE) en l'Enquesta de Població Activa, del total de 537.500 treballadors ocupats l'any 2017, 432.200 varen ser assalariats, una quantitat que representa un 80,4% del total de persones ocupades a les Illes. Respecte al 2016, els treballadors assalariats creixen un 1,9%, mentre que cau el nombre de treballadors per compte propi (-1,2%). (Vegeu el quadre II-23).

Els treballadors assalariats del sector públic experimenten un descens respecte de l'any passat de 2.000 efectius, mentre que els assalariats del sector privat creixen en 10.200 treballadors. Aquesta davallada d'efectius laborals en el sector públic es dona després de dos anys consecutius d'incrementos, si bé durant els anys de recessió econòmica es donaren caigudes importants.

En el cas dels treballadors ocupats per compte propi, el nombre dels que treballen en la categoria d'ocupadors s'ha situat en les 38.100 persones, la qual cosa significa un increment d'un 8,3% respecte de l'any 2016. En la categoria dels empresaris sense assalariats, que són 63.900 persones; és a dir, un 60,7% del total de treballadors per compte propi, es produeix un descens per segon any consecutiu, d'un 6,5% en relació amb l'any anterior.

2.2.

L'ESTACIONALITAT

L'elevat pes del turisme en l'economia balear, considerat el motor del creixement de les Illes, condiona i atorga al mercat de treball illenc uns determinats trets estructurals i característics, que, en definitiva, afecten la quantitat i la qualitat de l'ocupació disponible per a la població laboral. En aquest apartat ens centrarem en l'estacionalitat, tret característic de l'economia balear, que es fa palesa en la concentració de l'afluència de visitants durant els mesos d'estiu i genera així el que es coneix com a temporada alta.

Inevitablement, l'estacionalitat es trasllada al mercat de treball. Així doncs, al mes de juliol hi ha un 36,8% de treballadors més d'alta a la seguretat social que al mes de desembre a les Illes Balears, fet que no es dona en el conjunt d'Espanya, on el 2017 l'afiliació del desembre superava la del juliol. Es donen diferències per illes, les Pitiüses presenten històricament el nivell més elevat d'estacionalitat: Formentera (166,8%) i Eivissa (88,8%), seguides de Menorca (44,7%) i Mallorca (28,6%). (Vegeu el quadre II-24).

QUADRE II-23. TREBALLADORS OCUPATS PER SITUACIÓ LABORAL A LES ILLES BALEARS (2014-2017)

	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%
Total de treballadors	482,9	100,0	509,6	100,0	530,6	100,0	537,5	100,0
Treballadors per compte propi: total	95,4	19,8	104,8	20,6	106,6	20,1	105,4	19,6
Treballadors per compte propi: ocupador	30,7	32,1	32,9	31,4	35,2	33,0	38,1	36,2
Treballador per compte propi: empresari sense assalariats o treballadors independents	61,9	64,9	68,9	65,7	68,4	64,1	63,9	60,7
Treballadors per compte propi: membre de cooperativa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Treballadors per compte propi: ajuda familiar	2,9	3,0	2,9	2,7	2,6	2,4	3,3	3,2
Total assalariats	387,4	80,2	404,8	79,4	424,0	79,9	432,2	80,4
Assalariats del sector públic	62,4	16,1	63,9	15,8	67,6	15,9	65,6	15,2
Assalariats del sector privat	325,1	83,9	340,9	84,2	356,4	84,1	366,6	84,8
Altra situació	0,3	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Font: INE, enquesta de població activa.

* Situació professional actual i percentatge respecte a la mitjana anual.

QUADRE II-24. ÍNDEX D'ESTACIONALITAT A LES ILLES BALEARS PER ILLA (2017)

	Treb. juliol	Treb. des.	Var. (%) jul.-des.
Illes Balears	561.090	410.257	36,8
Mallorca	433.587	337.100	28,6
Menorca	37.822	26.140	44,7
Eivissa	81.134	42.976	88,8
Formentera	6.603	2.475	166,8
Espanya	18.276.939	18.331.107	-0,3

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

2.3.

LA TEMPORALITAT

Pel que fa a la temporalitat, un 29,3% del total d'assalariats de les Balears del 2017 ha tingut un contracte temporal, un percentatge que representa un augment d'un punt respecte de la taxa de l'any anterior. Les Illes Balears se situen a 2,4 punts per sobre de la mitjana estatal de temporalitat i són la sisena comunitat autònoma amb la taxa més elevada. Madrid (18,9%) i Catalunya (21,6%) són les comunitats autònomes amb les menors taxes de temporalitat. A més, com es pot veure, la taxa de temporalitat de Balears és més elevada en els trimestres de major activitat turística. (Vegeu el quadre II-25 i el gràfic A II-7).

Durant els anys de recessió econòmica la taxa de temporalitat va experimentar un notable descens, atribuït a la destrucció d'ocupació en sectors que presenten una elevada concentració de contractes temporals, com en el cas de la construcció i el comerç. Una vegada iniciada la recuperació econòmica la taxa ha tornat a pujar i s'ha situat en valors similars als anys precrisi (l'any 2007 la taxa se situava en un 29,1%, pràc-

ticament igual que el 2017, que ha estat d'un 29,3%). (Vegeu el quadre II-26).

Les seccions econòmiques que presenten una major temporalitat són la construcció, amb un 55,2% del total d'assalariats amb contracte temporal, i l'agricultura (45,8%). En canvi, les branques de la indústria són les que presenten un menor índex de temporalitat. D'altra banda, els treballadors estrangers presenten un taxa de temporalitat significativament superior a la dels treballadors de nacionalitat espanyola, amb un 34,4% i un 28,0%, respectivament. Finalment, pel que fa al tipus de sector (públic o privat), s'observa com el privat té una major taxa de temporalitat, amb un 29,6%, respecte del sector públic, que és d'un 27,2%, si bé les diferències s'han retallat considerablement respecte a anys anteriors.

Pel que fa a les possibles diferències per gènere, s'observa com les dones (27,0%) presenten una taxa de temporalitat més baixa que els homes (31,4%), fet que es dona en tota la sèrie estudiada (2011-2017) tret de l'any 2011. Cal remarcar que durant l'any 2017 la taxa de temporalitat, tant femenina com masculina, ha pujat en 1,3 punts i 1 punts, respectivament. (Vegeu el quadre II-27).

QUADRE II-25. ASSALARIATS (MILERS) PER TIPUS DE CONTRACTE I COMUNITAT AUTÒNOMA (2016-2017)

	2016						2017					
	Total		Indefinit		Temporal		Total		Indefinit		Temporal	
	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%
Total	15.228,2	100,0	11.260,3	74,0	3.968,0	26,1	15.715,1	100,0	11.524,2	73,3	4.190,9	26,7
Andalusia	2.318,2	100,0	1.494,0	64,5	824,2	35,6	2.420,9	100,0	1.553,5	64,2	867,4	35,8
Aragó	455,0	100,0	348,3	76,6	106,7	23,5	470,4	100,0	351,7	74,8	118,7	25,2
Astúries	308,4	100,0	228,5	74,1	79,9	25,9	318,5	100,0	237,8	74,7	80,8	25,4
Illes Balears	424,0	100,0	304,6	72,0	119,3	28,1	432,2	100,0	305,8	70,9	126,5	29,3
Illes Canàries	704,3	100,0	476,5	67,7	227,8	32,3	729,3	100,0	498,3	68,3	231,0	31,7
Cantàbria	190,8	100,0	146,7	77,0	44,1	23,0	198,1	100,0	149,7	75,6	48,5	24,5
Castella-la Manxa	607,5	100,0	435,0	71,6	172,5	28,4	627,4	100,0	451,5	72,0	175,9	28,3
Castella Lleó	757,4	100,0	566,5	74,9	190,9	25,2	777,3	100,0	580,9	74,8	196,4	25,2
Catalunya	2.653,6	100,0	2.091,7	78,9	561,9	21,2	2.747,4	100,0	2.154,7	78,4	592,7	21,6
Com. Valenciana	1.588,0	100,0	1.152,2	72,6	435,8	27,4	1.653,3	100,0	1.164,6	70,5	488,7	29,6
Extremadura	295,0	100,0	197,3	66,9	97,7	33,1	291,5	100,0	188,0	64,5	103,6	35,5
Galícia	817,9	100,0	603,5	73,8	214,5	26,2	827,3	100,0	604,0	73,0	223,3	27,0
Madrid	2.497,0	100,0	2.038,9	81,7	458,1	18,4	2.569,2	100,0	2.082,9	81,1	486,3	18,9
Múrcia	468,5	100,0	308,8	65,9	159,7	34,1	489,7	100,0	318,6	65,1	171,1	34,9
Navarra	223,7	100,0	167,5	74,9	56,2	25,2	235,6	100,0	181,4	77,0	54,2	23,0
País Basc	766,3	100,0	582,0	76,0	184,3	24,1	772,7	100,0	583,6	75,5	189,1	24,5
La Rioja	107,2	100,0	83,5	77,9	23,7	22,1	107,0	100,0	80,7	75,5	26,3	24,6

Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-26. TAXES DE TEMPORALITAT PER SECCIONS D'ACTIVITAT, NACIONALITAT I TIPUS DE SECTOR (2015-2017)

	2015	2016	2017
Total	26,5	28,1	29,3
Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	21,5	28,9	45,8
Indústria alimentació, tèxtil, cuir, fusta i paper	9,5	13,4	10,5
Indústria extractiva, química, farmacèutica, cautxú i plàstics, subministrament d'energia, aigua i residus	20,2	23,8	18,8
Construcció de maquinària, equip elèctric i material de transport; instal·lació i reparació industrial	18,6	25,9	29,7
Construcció	52,7	54,8	55,2
Comerç a l'engròs i al detall, reparació d'automòbils, hostaleria	27,9	29,2	29,9
Transport i emmagatzematge, informació i comunicacions	17,1	26,6	23,3
Intermediació financera, assegurances, activitats immobiliàries, serveis professionals, científics i altres	20,5	16,2	23,0
Administració pública, educació i activitats sanitàries	25,2	24,7	27,8
Altres serveis	24,5	27,6	23,5
Nacionalitat	24,5	25,6	28,0
Espanyola o doble			
Estrangera	35,2	39,1	34,4
Tipus de sector	22,8	24,1	27,2
Sector públic			
Sector privat	27,2	28,9	29,6

Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-27. TAXES DE TEMPORALITAT DELS ASSALARIATS A LES ILLES BALEARS PER SEXE (2011-2017)			
	Total	Home	Dona
2011	26,9	26,8	26,9
2012	24,1	24,5	23,7
2013	25,1	25,3	24,8
2014	25,9	28,4	23,4
2015	26,5	29,7	23,1
2016	28,1	30,4	25,7
2017	29,3	31,4	27,0

Font: INE, enquesta de població activa.

Per tipus de jornada, la taxa de temporalitat en la jornada parcial és 14,1 punts més elevada que la que la dels treballadors a jornada completa, diferència que s'ha accentuat respecte de l'any 2016. La taxa de temporalitat tant dels treballadors a jornada completa com els de la parcial ha crescut en relació amb l'any passat, sobretot en la jornada a temps parcial, que s'ha incrementat en 4,2 punts. (Vegeu el quadre II-28).

Quant a l'edat, els més joves són els que assoleixen les taxes més altes, així el grup de treballadors d'entre 16 i 24 anys té la taxa més elevada (74,0%), com es reflecteix en el gràfic corresponent. En el cas de les persones de mitjana edat, la taxa es va reduint i continua perdent pes també per al col·lectiu de més grans de 55 anys, que són els que presenten una taxa de temporalitat més baixa (11,6%). (Vegeu el gràfic A II-8).

QUADRE II-28. TAXES DE TEMPORALITAT DELS ASSALARIATS A LES ILLES BALEARS PER TIPUS DE JORNADA (2011-2017)			
	Total	Jornada completa	Jornada parcial
2011	26,9	24,6	42,1
2012	24,1	21,3	40,5
2013	25,1	21,3	47,0
2014	25,9	23,0	42,2
2015	26,5	25,0	34,6
2016	28,1	26,7	37,2
2017	29,3	27,3	41,4

Font: INE, enquesta de població activa.

2.4.

ELS OCUPATS I ELS ASSALARIATS PER TIPUS DE JORNADA, PER GÈNERE I PER SECTOR ECONÒMIC

El nombre de persones ocupades a jornada completa és de 469.325 l'any 2017 a Balears, la qual cosa representa un 87,3% del total, mentre que a jornada parcial són 68.225 ocupats, un 12,7%. En el cas dels assalariats la taxa de parcialitat assoleix un 13,9%. Durant els primers anys de la recessió es va observar un fort increment de la jornada parcial, en una gran part dels casos involuntària. Davant la dificultat de trobar un lloc de feina a temps complet, s'acceptaven jornades parcials per sortir de l'atur. En els darrers anys, la situació ha canviat amb increments més intensos de la jornada a temps complet, fet que es tradueix en una major qualitat del treball. Respecte al 2016, augmenta el nombre d'ocupats a temps complet (+1,6%) i cau el d'ocupats a jornada parcial (-0,6%), si bé no és el cas dels assalariats a jornada parcial que experimenten un increment d'un 2,9%. (Vegeu el quadre II-29).

Es donen diferències significatives per sexe. Segons les dades del 2017, el total de treballadors amb aquest tipus de jornada és de 68.200 persones, de les quals 48.300 són dones (un 70,8%). Per tant, la taxa de parcialitat femenina assoleix un 19,6% a les Balears, mentre que la masculina és de 6,9%. La diferència existent entre ambdues taxes és considerable i es manté en el temps, ja que d'ençà del 2007 ha oscil·lat entre els 11 punts percentuals i els 16 punts percentuals. Així, s'observa que les dones són les que majoritàriament signen aquest tipus de contracte. El problema principal és que moltes vegades

no és una opció triada voluntàriament. En alguns casos es veuen empeses per la necessitat de conciliar la vida laboral i familiar, la qual avui dia encara recau en gran part sobre les dones, o bé voldrien un lloc de feina a jornada completa però no el troben. Tot això implica que les dones han de patir, especialment a llarg termini, les conseqüències d'aquesta contractació, que té efectes tant en la trajectòria professional com en les futures prestacions a percebre, entre d'altres.

Si s'analitza el pes dels assalariats sobre el total d'ocupats, s'observa com les dones mostren una major taxa de salarització (85,6%) que els homes (76,0%) el 2017. Aquesta circumstància es repeteix en tota la sèrie històrica estudiada. A més, respecte al 2016 les dones no assalariades cauen un 16,3% en termes relatius, mentre que els homes augmenten un 8,7%. Fàcilment, es pot comprovar la presència minoritària de les dones en l'activitat empresarial¹², un 14,4% del total de les dones ocupades a la nostra comunitat autònoma i un 24,0% en el cas dels homes.

A continuació s'analitza l'evolució al llarg d'aquest darrer any de les persones ocupades i, dins aquestes, de les assalariades, en relació amb el sector d'activitat i amb el gènere. S'observa que un 93,5% del total de dones ocupades ho està en el sector de serveis, mentre que per als homes aquesta dada és d'un 72,2%. Ja s'ha comentat amb anterioritat que durant els darrers anys s'ha donat una terciarització de l'economia de les Balears i s'ha incrementat encara més el pes dels treballadors en el sector dels serveis. A més, en el sector de serveis té una forta

12. Es compten les categories següents: ocupador, empresari sense assalariats o membre de cooperativa.

QUADRE II-29. OUPATS I ASSALARIATS PER TIPUS DE JORNADA I PER SEXE (2010-2017)

	Ocupats				Assalariats				No assalariats			
	Jornada completa		Jornada parcial		Jornada completa		Jornada parcial		Jornada completa		Jornada parcial	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
2010	242.923	178.851	17.567	39.074	191.652	156.427	13.748	33.460	51.271	22.424	3.819	5.614
2011	235.176	170.853	16.699	42.344	181.848	146.098	13.385	36.805	53.328	24.755	3.314	5.539
2012	238.191	165.149	19.012	49.496	180.137	139.896	12.605	42.917	58.054	25.253	6.407	6.579
2013	236.644	173.825	21.362	43.987	176.774	149.856	17.023	38.594	59.870	23.969	4.339	5.393
2014	238.686	176.139	18.262	49.793	180.682	148.266	13.748	44.736	58.004	27.873	4.514	5.057
2015	253.245	184.442	18.986	52.933	191.679	149.276	16.022	47.821	61.566	35.166	2.964	5.112
2016	263.776	198.159	21.741	46.912	203.434	162.382	17.622	40.541	60.342	35.777	4.119	6.371
2017	271.713	197.612	19.953	48.272	204.556	167.773	17.046	42.820	67.157	29.839	2.907	5.452

Font: INE, enquesta de població activa.

presència el col·lectiu femení. El cas contrari succeeix en els altres sectors d'activitat, en què la participació femenina és més minoritària, a favor de la participació masculina, amb un volum d'efectius laborals molt més important. (Vegeu el quadre II-30).

En el sector de la construcció, com és habitual, la presència masculina és molt més important (un 90,9% del total d'ocupats en la construcció). En el sector industrial, per la seva banda, el percentatge d'homes ocupats és notablement superior al de dones en qualsevol dels règims (un 73,2% dels ocupats i un 72,2% en el cas dels assalariats). Finalment, el sector agrari i pesquer, que aglutina un 0,8% del total d'ocupats, també és majoritàriament masculí, atès que un 92,1% dels ocupats són homes.

Per acabar, com a resum: un 1,4% del nombre total d'homes ocupats treballa en l'agricultura; un 10,3% en la indústria; un 16,1% en la construcció, i un 72,2% ho fa en el sector de serveis. Aquests

percentatges en el cas de les dones són d'un 0,1% en l'agricultura, un 4,5% en la indústria, un 1,9% en la construcció i un 93,5% en els serveis.

2.5.

L'ATUR I LES DEMANDES D'Ocupació

Segons les dades registrades a les oficines del SOIB el 2017, el nombre total de demandants d'ocupació és de 88.098, la qual cosa suposa un descens interanual d'un -7,8%. Del total de demandants, un 59,8% corresponen als demandants de feina sense ocupació¹³, un 36,4% ja tenen

13. Com a demandants no ocupats, segons la terminologia del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social, s'hi inclouen les categories d'aturats registrats i altres no ocupats (demandants d'una jornada inferior a 20 hores, demandants estudiants, demandants de serveis previs a l'ocupació). Els altres no ocupats són les persones demandants de feina que es considerarien aturades en l'EPA.

una ocupació (fixos discontinus i altres) i la resta (3,9%) són persones amb una disposició limitada (per exemple estudiants) o bé que demanen una ocupació específica. (Vegeu el quadre II-31).

En termes interanuals, tots els col·lectius de demandants han experimentat un descens, tret del grup de fixos discontinus (+0,4%). Els que s'han reduït més intensament són els demandants de feina sense ocupació (-11,9%), seguits dels que tenen una disposició limitada (-6,2%).

Les Illes Balears varen tancar el 2017 amb una mitjana anual de 51.491 persones aturades, la quantitat més baixa des del 2008, després de cinc anys consecutius de descensos interanuals. El 2012 es va assolir el màxim històric d'atur registrat, amb una mitjana anual de 87.544 persones. Les Illes Balears es caracteritzen per ser la comunitat autònoma en què la caiguda de l'atur ha estat més intensa. Així, mentre que a les Balears la mitjana d'atur del 2017 es troba un 4,8% per sobre de la del 2008, en el conjunt d'Espanya encara se situa un 38,1% per sobre. (Vegeu el quadre II-32).

Respecte al 2016, l'atur es redueix en 6.825 persones, la qual cosa en termes relatius suposa un descens de l'11,7%. La distribució de l'atur per illes reflecteix, com és natural, el pes de la població. Així, Mallorca és l'illa amb més pes de l'atur (79,9%), seguida d'Eivissa (12,0%), Menorca (7,6%) i Formentera (0,5%). El 2017 continuen els descensos interanuals a totes les illes, si bé de manera més intensa a Formentera (-19,0%), seguida de Mallorca (-12,1%), Menorca (-10,6%) i Eivissa (-9,1%).

Pel que fa al sexe de la persona desocupada, de manera habitual el pes de dones en atur solia superar el dels homes. Aquesta situació canvia amb la recessió –pel gran impacte que té en la construcció, que és un sector predominantment masculí–, que provoca grans increments d'atur entre els homes. Així, entre el 2008 i el 2013, ambdós inclosos, el col·lectiu masculí aturat supera el femení. A partir del 2014, una vegada que s'entra en un període de reactivació, tornen a ser les dones les que proporcionalment resulten més afectades per la manca d'ocupació. El 2017 els homes presenten una dada d'atur un 9% per sota de la del 2008, mentre que les dones aturades superen en un 19,7%, la quantitat d'atur del 2008.

Per grups d'edat, el major pes dels aturats es correspon amb el grup majoritari –el de 25 a 54 anys–, que representen un 66,2%; el segueixen el grup de majors de 55 anys (el 22,4%) i el de joves (11,4%). En termes interanuals cau l'atur en cada un dels grups i de manera més intensa entre els de 25 a 54 anys (-13,6%), seguit dels majors de 55 anys (-8,2%), i finalment els menors de 25 anys (-6,7%). Els majors de 45 anys són els que han patit més durament els efectes de la crisi i continuen el 2017 amb una quantitat d'atur molt superior al 2008, concretament un 56,1% per sobre. En canvi, el col·lectiu més jove ja ha recuperat amb escreix les dades anteriors a la crisi i el 2017 els menors de 25 anys se situen un 20,3% per sota de la quantitat d'atur del 2008.

La durada de la crisi econòmica va fer que moltes persones presentin grans dificultats de reinserció, la qual cosa ha fet aug-

mentar de manera exponencial el nombre d'aturats de llarga durada. El 2017 l'atur de llarga durada encara representa gairebé un 30% de l'atur registrat, el doble que el 2008. El 2017 és el tercer any que aquest indicador es redueix interanualment (-2,7 punts percentuals). Tanmateix, és important remarcar que a partir de l'any 2015 el ritme de reducció interanual

de l'atur de llarga durada s'ha incrementat notablement, fins al punt de ser superior al del conjunt de l'atur. Si es compara amb la resta de comunitats autònomes s'observa com les Balears és la regió amb el menor percentatge d'atur de llarga durada sobre el total d'atur, molt per sota del conjunt d'Espanya (43,2%). (Vegeu el quadre II-33).

QUADRE II-30. OCUPTATS I ASSALARIATS A LES ILLES BALEARS PER SECTORS ECONÒMICS I SEXE (2016-2017)

	Ocupats				Assalariats			
	Homes		Dones		Homes		Dones	
	2017 (milers)	% var. 17/16	2017 (milers)	% var. 17/16	2017 (milers)	% var. 17/16	2017 (milers)	% var. 17/16
Total	291,7	2,1	245,9	0,3	221,6	0,3	210,6	3,8
Agricultura	4,1	1,2	0,4	-34,4	2,7	16,5	0,0	-100,0
Indústria	30,1	8,5	11,0	42,7	22,0	-2,8	8,5	59,9
Construcció	47,0	-0,7	4,7	70,9	34,7	-1,6	3,9	106,6
Serveis	210,5	2,0	229,8	-1,9	162,3	0,9	198,2	1,4

Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-31. EVOLUCIÓ DELS DEMANDANTS D'OCUPACIÓ SEGONS EL COL·LECTIU (2011-2016)

	Ocupats				Demandants de feina sense ocupació		
	Total	Fixos discontinus	Altres	Disp. limitada / Demanen ocup. espec.	Total	Altres no ocupats	Atur registrat
2011	124.012	22.820	11.166	4.677	85.349	2.087	83.263
2012	128.908	24.390	10.146	4.751	89.621	2.077	87.544
2013	123.095	24.500	9.947	4.649	83.999	1.718	82.282
2014	113.663	24.073	8.384	4.134	77.073	1.668	75.405
2015	105.406	24.252	8.449	3.957	68.748	1.645	67.103
2016	95.549	23.846	8.296	3.629	59.778	1.462	58.316
2017	88.098	23.945	8.080	3.405	52.668	1.177	51.491

Font: SOIB.

QUADRE II-32. EVOLUCIÓ DE L'ATUR REGISTRAT A LES ILLES BALEARS PER SEXE (2005-2017)			
	Total	Homes	Dones
2005	38.339	17.278	21.061
2006	36.134	16.009	20.125
2007	37.243	16.887	20.356
2008	49.111	25.428	23.684
2009	74.378	40.605	33.773
2010	82.882	44.540	38.342
2011	83.263	44.277	38.986
2012	87.544	45.728	41.816
2013	82.282	42.320	39.961
2014	75.405	37.529	37.876
2015	67.103	31.857	35.247
2016	58.316	27.015	31.302
2017	51.491	23.151	28.340

Font: SOIB.

QUADRE II-33. ATUR DE LLARGA DURADA PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2017)			
	Atur	Atur de llarga durada	%
Espanya	3.507.743	1.514.318	43,2
Andalusia	849.460	363.156	42,8
Aragó	72.090	28.570	39,6
Astúries	78.884	37.142	47,1
Illes Balears	51.491	15.200	29,5
Illes Canàries	222.876	102.748	46,1
Cantàbria	40.326	16.487	40,9
Castella-la Manxa	186.172	76.444	41,1
Castella i Lleó	165.667	71.902	43,4
Catalunya	418.294	172.528	41,2
Comunitat Valenciana	402.699	181.516	45,1
Extremadura	113.358	44.822	39,5
Galícia	194.428	90.036	46,3
Madrid	390.658	162.809	41,7
Múrcia	109.707	47.729	43,5
Navarra	37.254	13.944	37,4
País Basc	133.416	69.794	52,3
La Rioja	17.609	6.842	38,9
Ceuta	12.445	7.256	58,3
Melilla	10.911	5.394	49,4

Font: INEM.

Pel que fa al perfil de les persones en situació d'atur de llarga durada, la distribució per sexe abans de la crisi mostrava un major pes de les dones, que arribà al seu punt àlgid l'any 2007, quan el percentatge de dones desocupades durant més d'un any va ser d'un 63,3%, 26,6 punts percentuals més que els homes (36,7%). D'ençà, comença una reducció del pes femení de manera que entre el 2010 i el 2013 la distribució pràcticament s'equipara en ambdós sexes. A partir del 2014 es comença a recuperar l'ocupació masculina, fet que redueix el pes dels homes i provoca l'increment del percentatge de dones. El 2017, un 39,7% del total d'aturats de llarga durada són homes i un 60,3% són dones, distribució similar a la del 2007. Respecte de les dades del 2016, el descens ha estat més intens entre el col·lectiu masculí (-21,1%) que en el femení (-16,9%) per quart any consecutiu. S'ha de recalcar que es tracta de descensos molt importants, per sobre de la caiguda del total d'atur registrat. (Vegeu el quadre II-34).

Per grups d'edat, el fet més significatiu és que un 44,2% del total dels aturats de llarga durada el 2017 és major de 54 anys, la qual cosa demostra les dificultats de reinserció d'aquest col·lectiu, atès que els aturats de més edat són un dels grups que presenten més problemes d'ocupabilitat. De fet, amb el pas dels anys s'ha incrementat el pes de les persones de 55 i més anys dins el col·lectiu d'atur de llarga durada. Per exemple, l'any 2010 només representaven un 23,7%. Respecte al 2016, tots els grups d'edat han experimentat un descens. El més accentuat ha estat entre els joves

menors de 25 anys (-32,6%), que just representen un 5,2% del total d'atur de llarga durada el 2017. Els segueix el grup d'edats centrals, 25-45 anys, amb una caiguda del -26,9%, i finalment els majors de 45 anys (-15,1%). Segons el nivell d'estudis, s'observa com gairebé un 48,7% no posseeix estudis o només en té de primaris. I finalment, segons el sector econòmic, veiem com es dona una forta concentració d'aquestes persones en el sector serveis (74,4%).

El gràfic A II-9 compara l'evolució de l'atur segons les dues fonts disponibles, els registres dels SOIB i l'Enquesta de Població Activa. Segons l'EPA, l'any 2017 el nombre d'aturats cau un 10,9% respecte del 2016 (passa de 85.625 aturats a 76.325; és a dir, hi ha 9.300 persones aturades més que l'any passat). Si s'utilitzen com a font els registres del SOIB, com s'ha vist, també es produeix un descens, en aquest cas d'un 11,7% en relació amb l'any 2016. La causa de la diferència entre ambdues fonts és, entre d'altres, que l'EPA incorpora a la quantitat d'aturats les persones que cerquen feina activament i també els desanimats (que fa temps que no tenen feina i, com que no tenen dret a prestació, no s'apunten a les oficines com a demandants d'ocupació). Tot i que mostren resultats diferents, el diferencial existent entre les dues fonts mostra una clara disminució en els darrers anys, tal vegada per una major inscripció dels aturats a les oficines d'ocupació.

QUADRE II-34. PERFIL DELS ATURATS DE LLARGA DURADA A LES ILLES BALEARS (2011-2017)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Total d'aturats de llarga durada	24.596	27.975	29.512	27.309	23.505	19.522	15.703
Sexe							
Homes	12.150	13.754	14.309	12.819	10.310	8.134	6.240
Dones	12.446	14.221	15.203	14.490	13.196	11.388	9.463
Menors de 25 anys	2.322	2.751	2.406	1.973	1.661	1.216	819
Edat							
De 25 a 45 anys	10.760	11.415	11.488	9.444	7.191	5.538	4.047
Més de 45 anys	11.514	13.809	15.617	15.892	14.653	12.769	10.837
Sense estudis	197	237	244	221	194	167	137
Nivell d'estudis							
Estudis primaris	12.048	13.516	13.638	12.598	11.047	9.477	7.640
Estudis secundaris	10.759	12.200	13.156	12.244	10.416	8.417	6.784
Estudis superiors	1.592	2.022	2.474	2.247	1.848	1.461	1.141
Sector d'activitat							
Agricultura	249	333	360	447	479	402	299
Indústria	1.627	1.767	1.837	1.671	1.398	1.172	919
Construcció	5.259	5.561	5.335	4.508	3.317	2.551	1.852
Serveis	16.350	18.888	20.488	19.202	16.924	14.211	11.683
Sense ocupació anterior	1.111	1.426	1.492	1.481	1.387	1.187	950
Illa							
Mallorca	21.174	24.158	25.511	23.581	20.392	17.005	13.673
Menorca	1.499	1.724	1.850	1.679	1.373	1.124	917
Eivissa-Formentera	1.923	2.093	2.151	2.049	1.741	1.393	1.113

Font: SOIB.

Un 20,2% de les persones en situació d'atur de les Illes són de fora; és a dir, un de cada cinc aturats són de nacionalitat estrangera. Les Balears són la segona comunitat autònoma amb el percentatge més elevat d'estrangers sobre el total de persones aturades, només per darrere d'Aragó (20,3%), i molt per sobre de la mitjana nacional (11,7%). En nombres absoluts, el total d'estrangers desocupats el 2017 és de 10.381, per primera vegada per sota de la quantitat del 2008, concretament un -19,4%. D'aquests, un 41,2% són ciutadans de la Unió Europea i el 58,8% restant són extracomunitaris. En termes interanuals, tant els espanyols com els estrangers redueixen el seu nombre, especialment els estrangers no comunitaris (-13,5%) i espanyols (-12,1%), però també els ciutadans de la UE-28 (-4,6%).

2.6.

LA CONTRACTACIÓ

L'any 2017 es registraren 536.519 contractes a les Illes Balears. Per primera vegada a la sèrie (des del 2003) se supera el mig milió de contractes. Un 14,3% dels contractes registrats varen ser indefinits i el 85,7% restants són temporals. Respecte dels valors d'ara fa un any, la nova contractació s'ha incrementat un +8,2%, empena pel fort augment dels contractes indefinits (+19,6%), i en menor mesura pels temporals (+6,5%). (Vegeu el quadre II-35).

Al llarg dels anys, l'evolució de la contractació temporal mostra un comportament més estable, amb increments del nombre

de contractes a tota la sèrie (2005-2016), amb l'excepció dels anys 2008 i 2009. Al mateix temps, la contractació indefinida ha patit durant més temps i de manera més intensa els efectes de la recessió i ha experimentat descensos importants. Ara bé, una vegada deixada enrere la crisi, l'augment interanual dels indefinits guanya en intensitat.

L'any 2017 s'han registrat 340.774 nous contractes a temps complet, la qual cosa representa un 63,5% de tota la contractació; 163.421 a jornada parcial (un 30,5% del total) i 31.733 fixos discontinus (un 3,0% del total). L'augment interanual de la contractació (+8,2%) s'atribueix al creixement dels contractes a temps complet (+12,0%) i dels fixos discontinus (+22,6%). Els de jornada parcial experimenten una variació negativa per primera vegada des del 2009 (-0,8%). En comparació amb les dades del 2005, la contractació ha experimentat un augment molt destacable (+33,6%). Ara bé, mentre que els contractes a jornada completa han crescut un +12,4% en aquest període, els de jornada parcial s'han duplicat (+93,0%) i els discontinus s'han triplicat (+167,9%). De fet, els de jornada completa del 2017 assoleixen el valor més alt des del 2005, igual que els fixos discontinus.

Més en detall, totes les modalitats contractuals registren un increment respecte de l'any anterior, tret dels de durada determinada a temps parcial (-1,8%) i els temporals d'interinitat (-3,9%), i de manera més accentuada les conversions a indefinit, bonificades (+78%) i no bonificades (+30,5%) a temps complet. És important

també destacar l'augment interanual dels contractes formatius (+62,9%), si bé només representen un 0,5% del total de la contractació registrada durant el 2017. (Vegeu el quadre II-36).

D'altra banda, tot i el fort increment de la contractació registrada en els darrers anys, s'ha de recalcar que s'han incrementat de manera exponencial els contractes de molt curta durada. Així, del total de contractes temporals registrats a les Balears el 2017, un 15,4% era un contracte per a 1 o 2 dies. Si se sumen els contractes de durada inferior als 16 dies, el percentatge s'eleva fins al 22%. És a dir, gairebé 1 de cada 4 contractes temporals registrats a les Balears tenen una durada inferior als 16 dies. Aquest percentatge el 2008 era d'un 13,6%.

Derivat de l'anterior, de la curta durada dels contractes registrats, l'índex de rotació (equació entre el nombre de contractes temporals i el nombre de persones contractades amb contracte temporal) ha experimentat un notable creixement en els darrers anys i ha passat d'un índex de 1,7 contractes per persona el 2008 als 2,03 contractes el 2017. A més, i com s'ha vist, la durada mitjana dels contractes ha baixat de 97,2 dies de mitjana el 2008 als 78,9 el 2017. (Vegeu el gràfic II-2).

Pel que fa a la distribució de la contractació registrada per sexe, les dones han signat 243.499 contractes (un 45,4% sobre el total de contractació) i pel que fa als homes, 293.020 (un 54,6% sobre el total de contractes). Respecte de l'any anterior, tant la contractació femenina com la masculina han experimentat increments

importants, un 9,2% en el cas dels homes i un 7,1% en el de les dones. No es donen diferències en el pes de la contractació indefinida sobre el total de contractes registrats, que és d'un 14,4% per als homes i un 14,2% per a les dones.

Quant a les 10 ocupacions amb més contractes registrats el 2017 tant per a dones com per a homes, el primer fet que cal destacar és la superioritat de les ocupacions que pertanyen als serveis, especialment en el cas de les dones, ja que totes pertanyen a aquest sector. En el cas dels homes, tot i ser majoria les dels serveis, també hi ha ocupacions incloses en la resta de sectors econòmics. (Vegeu quadre II-37).

En el cas de les dones, el total de contractes signats en les 10 ocupacions és de 160.257, que representen un 65,8% del total de la contractació femenina del 2017. Les tres ocupacions més contractades mostren un pes superior al 10% del total de la contractació, de manera que en conjunt suposen un 46,7% del total. És a dir, aquestes tres ocupacions agrupen pràcticament la meitat dels contractes signats durant el 2017. Són les següents: cambreres (representen un 19,5% de tota la contractació de les dones), personal de neteja (15,7%) i venedores de botigues i magatzems (11,5%). D'aquestes 10 ocupacions, cinc corresponen a feines de mitjana qualificació (grups 4-8 de la CNO-11), tres a feines no qualificades (grup 9) i les dues restants a feines d'alta qualificació (grups 1 a 3).

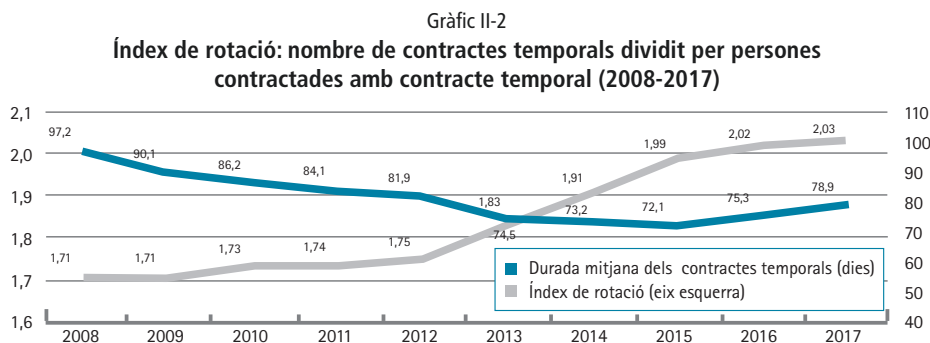
QUADRE II-35. CONTRACTES REGISTRATS A LES ILLES BALEARS PER MODALITAT DE CONTRACTACIÓ (2011-2017)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Var. 17/16	Var. (%)
Total de contractació	311.370	325.207	345.421	389.751	447.887	495.810	536.519	40.709	8,2
Contractes indefinits	33.619	43.392	37.535	46.409	52.641	64.266	76.859	12.593	19,6
A temps complet	14.490	18.579	14.010	18.022	21.345	26.561	31.890	5.329	20,1
Ordinaris	6.849	12.095	7.869	11.323	12.578	15.219	17.104	1.885	12,4
Conversió bonificat	168	66	75	69	85	109	194	85	78,0
Discapacitats (ordinaris i conversions)	128	101	94	125	147	178	199	21	11,8
Inicials bonificats	167	687	515	326	365	542	670	128	23,6
Conversió no bonificat	7.178	5.630	5.457	6.179	8.170	10.513	13.723	3.210	30,5
A temps parcial	6.695	13.129	9.677	10.398	10.593	11.830	13.236	1.406	11,9
Fix discontinu	12.434	11.684	13.848	17.989	20.703	25.875	31.733	5.858	22,6
Contractes de durada determinada	275.375	279.491	305.067	339.196	390.585	428.709	456.124	27.415	6,4
A temps complet	181.499	171.758	183.842	206.030	243.495	275.996	306.233	30.237	11,0
Obra i servei	55.549	58.084	61.557	70.905	85.956	92.221	103.116	10.895	11,8
Eventual per circumstàncies de la producció	105.314	96.476	105.290	116.550	137.338	163.814	183.867	20.053	12,2
Interinitat	20.164	16.654	16.632	18.193	19.833	19.528	18.774	-754	-3,9
Discapacitats	174	231	193	220	232	258	303	45	17,4
Altres	298	313	170	162	136	175	173	-2	-1,1
A temps parcial	93.876	107.733	121.225	133.166	147.090	152.713	149.891	-2.822	-1,8
Temps parcial	93.299	106.979	120.819	132.646	146.582	152.109	149.204	-2.905	-1,9
Jubilació parcial	419	566	266	371	364	455	503	48	10,5
Relleu	158	188	140	149	144	149	184	35	23,5
Contractes formatius	1.120	1.304	1.556	2.592	3.227	1.808	2.945	1.137	62,9
Formació	640	887	1.023	1.848	2.280	791	878	87	11,0
Pràctiques a temps complet	314	277	333	515	671	784	1.773	989	126,1
Pràctiques a temps parcial	166	140	200	229	276	233	294	61	26,2
Altres contractes	1.256	1.020	1.263	1.554	1.434	1.027	591	-436	-42,5

Font: SOIB.

QUADRE II-36. CONTRACTACIÓ DE DURADA DETERMINADA REGISTRADA A LES ILLES BALEARS PER DURADA DEL CONTRACTE (2008-2017) (EN PERCENTATGES)								
	1 o 2 dies	3-15 dies	16-30 dies	2-3 mesos	3-6 mesos	7-12 mesos	>12 mesos	Indeterminats
2008	7,9	5,7	7,7	28,1	17,2	4,0	0,7	28,6
2009	9,3	7,2	8,8	26,0	15,5	3,5	0,7	29,0
2010	9,2	7,7	9,3	26,1	15,9	3,4	0,6	27,9
2011	9,6	8,0	9,1	26,2	17,0	3,5	0,5	26,2
2012	10,8	8,0	9,0	25,0	15,8	3,7	0,5	27,2
2013	13,5	7,9	8,7	24,1	15,9	3,5	0,3	26,1
2014	14,7	8,0	8,0	23,4	15,5	3,4	0,3	26,7
2015	14,7	7,9	7,9	22,7	15,3	3,5	0,3	27,8
2016	14,8	7,4	7,4	22,9	16,6	3,5	0,3	27,0
2017	15,4	6,6	6,7	22,4	17,9	4,2	0,4	26,5

Font: SOIB.

Respecte als homes, les deu ocupacions més contractades representen un 52,0% del total dels contractes. Per la seva banda, les tres ocupacions amb més contractació sumen un 29,4% i són: cambrers (16,4%), paletes (7,7%) i peons de la construcció (5,3%). Com ja s'ha comentat, les ocupacions més contractades es troben més diversificades entre els homes, amb ocupacions de tots els sectors. De les deu analitzades, quatre responen a ocupacions de

mitjana qualificació (grups 4-8), cinc ocupacions no qualificades (grup 9) i la restant dins el grup d'alta qualificació (1 a 3).

L'any 2017 es varen registrar a les Illes Balears 143.152 nous contractes a treballadors estrangers, la qual cosa representa un 26,7% del total de contractes registrats. En comparació, el pes dels contractes a treballadors estrangers sobre total a Espanya és d'un 17,1%. Amb referència als contrac-

tes a persones estrangeres a les Balears, un 53,2% va correspondre a treballadors de fora de la Unió Europea, i la resta, un 46,8%, a treballadors europeus. Respecte

al 2016, els contractes a persones estrangeres creix un 13,0%, per sobre dels contractes a treballadors de nacionalitat espanyola (6,6%). (Vegeu el quadre II-38).

QUADRE II-37. LES 10 OCUPACIONS MÉS CONTRACTADES A LES ILLES BALEARS PER SEXE (2010)

Dones	Absoluts	%	Acumulat
Total contractació dones	243.499	100,0	-
Total 10 ocupacions	160.257	65,8	-
Cambreres assalariades	47.557	19,5	19,5
Personal de neteja d'oficines, hotels i altres establiments similars	38.338	15,7	35,3
Venedores de botigues i magatzems	27.934	11,5	46,7
Empleades administratives amb tasques d'atenció al públic (ncaa)	9.095	3,7	50,5
Ajudants de cuina	9.012	3,7	54,2
Monitores d'activitats recreatives i d'entreteniment	7.594	3,1	57,3
Empleades d'agències de viatges	6.106	2,5	59,8
Cuineres assalariades	5.767	2,4	62,2
Empleades domèstiques	4.808	2,0	64,2
Coreògrafes i ballarines	4.046	1,7	65,8

Homes	Absoluts	%	Acumulat
Total contractació homes	293.020	100,0	-
Total 20 ocupacions	152.286	52,0	-
Cambrers assalariats	47.939	16,4	16,4
Paletes	22.515	7,7	24,0
Peons de la construcció d'edificis	15.611	5,3	29,4
Cuiners assalariats	13.498	4,6	34,0
Ajudants de cuina	13.164	4,5	38,5
Compositors, músics i cantants	9.169	3,1	41,6
Venedors de botigues i magatzems	8.716	3,0	44,6
Personal de neteja d'oficines, hotels i altres establiments similars	8.601	2,9	47,5
Peons de les indústries manufactureres	7.471	2,5	50,1
Peons del transport de mercaderies i descarregadors	5.602	1,9	52,0

Font: SOIB

QUADRE II-38. NOMBRE DE CONTRACTES REGISTRATS A TREBALLADORS ESTRANGERS A LES ILLES BALEARS I A ESPANYA PER ZONES DE PROCEDÈNCIA (2017)

	Illes Balears		Espanya	
	Absoluts	%	Absoluts	%
Total	143.152	100,0	3.678.703	100,0
Unió Europea	66.979	46,8	1.297.652	35,3
No UE	76.164	53,2	2.381.051	64,7

Font: SOIB.

2.7.

SALARIS I COST LABORAL

Segons les dades de l'enquesta trimestral del cost laboral publicada per l'INE, el cost salarial total mitjà per treballadors a les Illes Balears és de 1.804,34 euros el 2017, un 5,0% per sota de la mitjana nacional (1.900,10 euros). Les retribucions a les Illes se situen de manera habitual per sota de la mitjana nacional, fet atribuïble a l'especialització en activitats del sector dels serveis que requereixen una qualificació baixa o mitjana, la qual limita les retribucions que es perceben. En termes interanuals, s'observa com gran part de les comunitats autònomes augmenten els salaris. En conseqüència, la mitjana nacional puja lleugerament (+0,1%) mentre que a les Balears s'assoleix el segon increment més intens (un +2,6%). Aquest augment l'acosta a la mitjana nacional, però encara se situa un 20,6% per sota del salari mitjà de Madrid, que és la comunitat amb els salaris més alts. (Vegeu el quadre II-38 bis i gràfic II-38 bis).

L'any 2017 l'IBestat comença a elaborar l'índex de costos laborals de les Illes Balears (ICLIB). Es construeix amb la finalitat d'obtenir un indicador de l'evolució del cost la-

boral en què no intervinguin els possibles canvis en la composició del mercat laboral. En aquest sentit, l'ICLIB es construeix com un índex encadenat de Laspeyres a partir de la informació proporcionada per l'enquesta trimestral de costos laborals. Així, s'omple un buit d'informació salarial que hi havia fins al moment, ja que la composició del mercat laboral segons el tipus de jornada o la branca d'activitat pot afectar artificialment a l'evolució agregada dels salaris. A més, la Direcció General d'Ocupació i Economia corregeix l'ICLIB dels efectes estacionals i de calendari. Aquesta sèrie desestacionalitzada i convertida en termes reals per l'IPC mostra una caiguda d'un 3,3% entre els anys 2009 i 2017. La pèrdua de poder adquisitiu dels assalariats va ser especialment intensa fins al 2012, quan els salaris es reduïren un 5,9% en termes acumulats d'ençà el 2009.

El gràfic AII-3 mostra l'evolució dels costos laborals i l'índex de preus de consum al llarg del període 2010-2017. La pèrdua de poder adquisitiu per part dels treballadors és molt clara fins al 2013 (-5,9%), i en especial el 2012 (-3,4% només en un any), quan es registren caigudes de l'ICLIB mentre l'IPC augmenta a un ritme superior

al 2% interanual. Únicament el 2014 i el 2016 les taxes de variació de l'ICLIB-D se situen per damunt de les de l'IPC tots els trimestres de l'any. El 2017 es donen in-

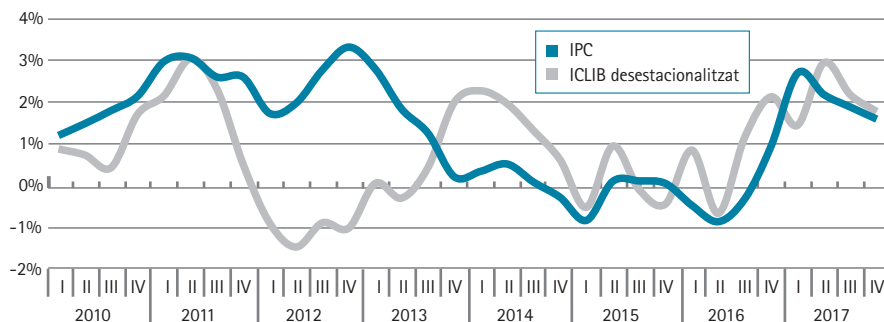
crements importants, així l'augment interanual de l'ICLIB corregit d'efectes estacionals i de calendari del segon trimestre del 2017 (3,0%) és el més alt des del 2011.

QUADRE II-38 BIS. COST SALARIAL TOTAL PER TREBALLADOR I COMUNITAT AUTÒNOMA (2016-2017)

	Mitjana 2016	Mitjana 2017	% variació
Total	1.897,50	1.900,10	0,14
Andalusia	1.696,78	1.686,72	-0,59
Aragó	1.793,37	1.801,22	0,44
Astúries	1.930,64	1.950,94	1,05
Illes Balears	1.759,37	1.804,34	2,56
Illes Canàries	1.590,00	1.595,97	0,38
Cantàbria	1.807,67	1.805,05	-0,15
Castella la Manxa	1.670,52	1.702,14	1,89
Castella Lleó	1.718,06	1.697,21	-1,21
Catalunya	2.016,82	2.011,37	-0,27
Comunitat Valenciana	1.683,97	1.709,77	1,53
Extremadura	1.557,35	1.535,96	-1,37
Galícia	1.654,98	1.687,42	1,96
Madrid	2.278,88	2.271,98	-0,30
Múrcia	1.723,93	1.688,29	-2,07
Navarra	1.965,33	2.046,16	4,11
País Basc	2.203,94	2.205,58	0,07
La Rioja	1.752,03	1.756,71	0,27

Font: INE, enquesta trimestral del cost laboral.

Gràfic II-38 bis
Variació interanual de l'ICLIB desestacionalitzat i de l'IPC a les Illes Balears per trimestres (2010-2017)

Font: Direcció General d'Ocupació i Economia a partir de les dades de l'Ibestat i de l'INE.

3.

LES POLÍTIQUES ACTIVES D'Ocupació (PAO)

Les polítiques actives d'ocupació (PAO) inclouen un conjunt de programes i actuacions adreçades a facilitar l'accés al mercat de treball de les persones en atur, mitjançant accions de millora de l'ocupabilitat i d'intermediació entre oferta i demanda d'ocupació. A les Balears s'emmarquen en diferents plans autonòmics: Pla d'Ocupació de Qualitat de les Illes Balears 2017-2020, Pla d'Autoocupació i Foment de l'Emprenedoria de les Illes Balears 2017-2020 i Estratègia Integral de Formació Professional 2017-2020.

Aquest capítol utilitza com a principals fonts d'informació els informes sobre polítiques actives d'ocupació i sobre avaluació de la formació professional per a l'ocupació referits a 2016¹⁴, ateses les dificultats d'obtenir altres informacions complementàries i més actualitzades.

D'acord amb la classificació habitual que utilitza el mateix SOIB, diferenciem cinc tipus de programes o actuacions: Intermediació laboral, Orientació laboral, Formació professional per a l'ocupació, Foment i creació d'ocupació, Suport a l'emprenedoria i el desenvolupament local. En el quadre 1 s'observa el volum de persones beneficià-

ries¹⁵ de les PAO durant el 2016. Tal com podem observar el volum major és per Orientació laboral; seguit d'Intermediació laboral; Foment i creació de l'ocupació, i, en quart terme, la formació professional per a l'Ocupació i el Suport a l'emprenedoria i el desenvolupament local.

El més destacable de la comparativa amb la darrera memòria de polítiques actives d'ocupació disponible, és el fortíssim increment de l'Orientació i la Intermediació laboral, així com l'augment de beneficiaris de mesures de foment i creació de l'ocupació, la disminució de participants en la formació professional per a l'Ocupació i la desaparició de les mesures específiques de foment de la igualtat d'oportunitats. (Vegeu el quadre II-39).

El pressupost del 2016 per al conjunt de mesures ha estat de 60.698.099,00 euros, la qual cosa suposa un increment des de 2014, quan el pressupost va ser de 45.255.702,00 euros. Aquest increment és encara més rellevant pel fet que durant aquest període ha disminuït el nombre de persones aturades i demandants d'ocupació registrades en el SOIB. A més dels fons propis de la CAIB, el pressupost compta amb aportacions de fons finalistes assignats per l'Estat i del Fons Social Europeu. L'any 2017 s'ha continuat la tendència d'increment d'aquest pressupost fins arribar als 86.615.244 euros.

14. Són els següents: POU, LL.; CAPARRÓS, F. (2018). *Polítiques Actives d'Ocupació a les Illes Balears 2016*. SOIB, Conselleria de Treball, Comerç i Indústria i SOIB 2016, *Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2016*. SOIB. L'informe sobre polítiques actives d'ocupació 2016 inclou algunes dades d'avenç relatives a 2017 que s'inclouen en els apartats corresponents i que són les més actualitzades a juny de 2018.

15. Hi ha persones que es beneficien de diverses actuacions, però les estadístiques actuals no permeten diferenciar-les de les beneficiàries d'una sola actuació.

QUADRE II-39. COMPARATIVA DE LES POLÍTIQUES ACTIVES D'OCUPACIÓ PER PROGRAMES (2010-2016)

	2010	%	2016	%
Total	84.952	100	447.234	100
Intermediació laboral	22.510	26,5	194.288	43,44
Orientació laboral	26.867	31,63	216.290	48,36
Formació professional per a l'ocupació	31.486	37,06	16.764	3,75
Foment i creació d'ocupació (2016) / Mesures directes creació ocupació (2010)	3.094	3,64	19.102	4,27
Suport a l'emprenedoria i el desenvolupament local (2016) / Suport a la iniciativa empresarial (2010)	892	1,05	790	0,18
Foment igualtat oportunitats	103	0,12	-	-

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2016. Observatori del Treball de les Illes Balears, Polítiques actives d'ocupació, 2010.

3.1.

INTERMEDIACIÓ LABORAL

La intermediació laboral suposa connectar les demandes d'ocupació amb les ofertes de treball de les empreses i es desenvolupa a través de la gestió de les ofertes de feina, les col·locacions, la xarxa EURES i els programes d'adquisició d'experiència laboral.

La gestió de les ofertes de feina per a cada una de les ofertes registrades en el SOIB (5.916 l'any 2016) implica atendre i valorar la idoneïtat de les persones demandants d'ocupació i fer una preselecció de les més idònies perquè siguin entrevistades per l'empresa que fa l'oferta. Durant el 2016 es va atendre i valorar la idoneïtat de 25.836 persones i se'n varen preseleccionar 12.615. El nombre de persones demandants d'ocupació que havien rebut serveis d'intermediació del SOIB i que foren contractades per empreses privades fou de

12.246, mentre que 933 foren contractades en llocs de feina subvencionats o en programes d'ocupació. La suma d'aquestes dades dona un total de 51.630 actuacions per al 2016, per sota de les 53.911 del 2015 i per sobre de les 48.092 del 2014. En canvi, el nombre d'ofertes gestionades ha augmentat des de les 3.667 del 2014 a les 5.268 del 2015 i a les 5.916 del 2016. D'acord amb l'avenç de dades del 2017 (inclou informació fins al 31 d'octubre), s'ha produït un increment en el nombre d'ofertes de feina gestionades (7.411) i en el nombre de contractacions per empreses privades de beneficiaris dels serveis d'intermediació del SOIB (12.547). Les altres actuacions presenten valors inferiors als del 2016, però és previsible que hi arribin o les superin un cop tancada la recollida de dades del desembre del 2017. Són les següents: valoracions d'idoneïtat, 24.404; preseleccions, 11.763; contractacions en llocs de feina subvencionats o en programes d'ocupació, 831.

En relació amb algunes ofertes de feina, el SOIB no ha trobat perfil de demandant d'ocupació adient i ha emès un certificat d'insuficiència, el qual habilita les empreses a dur treballadors extracomunitaris amb permís de residència i de treball. De les 5.916 ofertes de feina gestionades, 98 (1,66%) varen ser objecte d'aquest certificat, que varen ser principalment ofertes relacionades amb la cultura (cantants, músics, acróbates), l'ensenyament (professorat d'idiomes), la sanitat (metges), la informàtica (analistes, enginyers informàtics), i la nàutica (tècnics de manteniment naval i patrons de vaixell).

Les col·locacions gestionades pel SOIB durant el 2016 foren 159.045, la qual cosa suposa un increment en relació amb les del 2015 (142.477) i el 2014 (116.689). Les dades del 2017 continuen amb la tendència de creixement fins arribar a les 171.715.

La xarxa EURES és la principal xarxa de la Unió Europea que facilita la lliure circulació de treballadors dels països de la UE, Suïssa, Islàndia, Liechtenstein i Noruega. El SOIB ofereix diversos serveis d'intermediació a persones que vulguin treballar en un altre país i a empreses, com són ara participació en fires d'ocupació europees, atencions individualitzades, jornades tècniques i beques de mobilitat "El teu primer treball EURES". Durant el 2016 es varen dur a terme un total de 2.020 actuacions, set beques de mobilitat.

En relació amb el programa d'adquisició d'experiència laboral per a joves inscrits en el SOIB de 18 a 25 anys amb titulació universitària o de formació professional i

sense experiència professional, que el 2016 incloïa una beca de 426 euros mensuals, no s'ha signat cap conveni durant el 2016. Aquest programa tampoc no va tenir cap beneficiari el 2015, mentre que el 2013 i el 2014 se signaren vuit convenis.

3.2.

ORIENTACIÓ LABORAL

L'orientació laboral es duu a terme a través de les oficines d'ocupació del SOIB i constitueix la via privilegiada d'accés a altres polítiques actives d'ocupació; dels programes especialitzats adreçats als col·lectius amb més dificultats d'inserció i gestionats per entitats col·laboradores; del Programa de Garantia Juvenil, i dels Punts d'Orientació Acadèmica i Professional.

En el marc de l'orientació laboral des de les oficines del SOIB, durant l'any 2016 es varen fer 187.189 actuacions, en què la més habitual va ser la informació professional (146.367 actuacions). També es duen a terme activitats d'assessorament per a l'ocupació (18.821 actuacions), diagnòstic d'ocupabilitat (7.953 actuacions), disseny d'itineraris personalitzats per a l'ocupació (7.423), acompanyament en l'itinerari (3.887), orientació integral per a joves aturats de llarga durada inscrits en el Programa Nacional de Garantia Juvenil (2.128), informació i motivació per a l'autoocupació (354) i suport a la recerca de feina a l'estranger a través del programa EURES (256). L'avenç de dades del 2017 (fins al 31 d'octubre de 2017) recull un total de 150.985 actuacions.

Els programes adreçats als col·lectius amb més dificultats d'inserció són gestionats per entitats col·laboradores especialitzades (principalment entitats del tercer sector) i són de dos tipus: itineraris integrals d'inserció per a l'ocupació en col·lectius vulnerables i renda mínima d'inserció (RMI). Els primers consisteixen en processos d'acompanyament integral i individualitzat a la construcció d'un itinerari professional i l'any 2016 se'n beneficiaren 4.385 persones, una quantitat lleugerament per sobre de les d'anys anteriors (4.308 l'any 2015 i 4.238 l'any 2014). En el marc del programa de RMI, 1.733 persones participaren en accions d'orientació laboral i acompanyament a la inserció, una quantitat inferior a la d'anys anteriors (2.029 el 2015 i 1.841 el 2014). Globalment, l'any 2016, 6.118 persones es beneficiaren d'aquest tipus d'orientació. D'acord amb l'avenç de les dades del 2017 –fins al 31 d'octubre–, les persones beneficiàries foren 4.388.

Pel que fa al perfil de les persones ateses, hi ha un fort predomini de població amb estudis bàsics i que fa menys de sis mesos que està a l'atur. Pel que fa al sexe, hi participen més dones i quant a l'edat, hi ha un pes més elevat de la població major de 45 anys, però tots els grups d'edat considerats representen valors entre un 30 i un 40%. (Vegeu el quadre II-40).

Les accions d'orientació també s'han realitzat en el marc del Programa de Garantia Juvenil, que suposa un compromís dels estats membre de la Unió Europea perquè tots els joves menors de 25 anys rebin una bona oferta d'ocupació, educació, formació com a aprenents o període de pràctiques en un termini de quatre mesos després de quedar en atur o acabar l'educació

formal¹⁶. S'ha centrat a facilitar la inscripció en el Sistema Nacional de Garantia Juvenil a les Illes Balears, primera passa per poder-se beneficiar del programa. El nombre de persones joves inscrites ha passat de 590 el juliol de 2015 a 3.123 (el juliol de 2016) i 10.343 (el juliol de 2017). L'avenç de dades de 2017 recull un total de 20.413 inscripcions.

En l'àmbit de l'orientació laboral, també cal destacar els punts d'orientació acadèmica i professional (POAP), serveis d'orientació mixtos entre el SOIB i la Direcció General de Formació Professional adreçats a persones demandants d'ocupació i de formació, que faciliten una informació que inclou les diverses opcions en el marc del sistema integrat de qualificacions i formació professional. Hi ha sis punts distribuïts entre les illes: quatre a Mallorca (dos a Palma, un a Marratxí i un a sa Pobla), un a Maó i un a Eivissa. Aquest servei ha passat de 1.230 actuacions l'any que es va iniciar (2015) a 5.224 l'any 2016. L'avenç de dades del 2017 recull 8.313 actuacions.

3.3.

FORMACIÓ PROFESSIONAL PER A L'OCUPACIÓ

A partir de gener del 2016, es desenvolupa la formació professional per a l'ocupació en el marc de l'Estratègia Balear de

16. Recomanació del Consell de la Unió Europea de 22 d'abril de 2013, sobre l'establiment de la Garantia Juvenil (2013/C 120/01). *Diari Oficial de la Unió Europea*, 26/04/2013. C 120/1-C 120/6.

Formació Professional per a l'Ocupació¹⁷, amb l'objectiu següent: "Impulsar l'adquisició i la millora de les competències professionals, afavorir l'aprenentatge continuat durant tota la vida per evitar l'obsolescència professional i millorar l'ocupabilitat dels demandants d'ocupació a través de la qualificació professional basada en certificats de professionalitat que faciliten el reconeixement de competències professionals dins el marc del Sistema Nacional de les Qualificacions. Es vol crear una col·laboració positiva entre la formació professional impartida des de l'àmbit educatiu i la formació professional a l'àmbit laboral alhora que es promou el retorn al sistema educatiu reglat de les persones amb man-

co qualificacions com a mecanisme de millora del capital humà."

A més, s'organitza d'acord amb les característiques següents: integració de la formació professional reglada i ocupacional, basada en un model de formació de qualitat en què participen de manera coordinada "tots els recursos de la xarxa pública educativa i laboral de les Illes Balears" i que és mixt, públic i privat, amb predomini de l'oferta pública.

Els programes i les accions formatives s'adrecen principalment a la població en atur, que representa un 97,96% dels participants d'aquests programes, mentre que la participació en les accions formatives per a persones ocupades representa un 2,04% del total. (Vegeu el quadre II-41).

17. Govern de les Illes Balears (2017). *Diagnosi de l'economia balear i objectius estratègics. Pacte per a la competitivitat, l'ocupació de qualitat i el progrés social*. www.caib.es/govern/rest/arxiu/2923617

QUADRE II-40. PERFIL DE PERSONES ATESES EN ELS DOS TIPUS D'ORIENTACIÓ (OFICINES SOIB I ENTITATS ESPECIALITZADES) (2016)

		% variació
Sexe	Dones	55,63
	Homes	44,37
Edat	Fins a 30 anys	32,06
	25-44 anys	30,19
	>=45 anys	37,75
Nivell educatiu	Sense estudis	1,47
	Bàsic	68,48
	FP	12,2
	Batxillerat	9,23
	Universitari	8,8
Temps a l'atur	<6 mesos	67,37
	6-12 mesos	9,3
	>12 mesos	23,32

Font: Elaboració pròpia, a partir de les dades del SOIB, Polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears 2016. Observatori del Treball de les Illes Balears, Polítiques actives d'ocupació, 2010. Elaboració pròpia

QUADRE II-41. PROGRAMES I ACCIONS DE FORMACIÓ (2016)

	Total	%
Total	13.037	100
Programes i accions de formació per a persones desocupades (2016)	12.771	97,96
Accions formatives per a treballadors preferentment desocupats ⁽¹⁾	8.687 ⁽²⁾	66,63
Programes específics per a col·lectius vulnerables	1.407	10,79
Formació en competències transversals: idiomes	1.180	9,05
Formació en competències transversals: informàtica	286	2,19
Formació dual (programa pilot adreçat a joves de col·lectius vulnerables)	209	1,6
Formació dual (autorització formació associada a contractes de formació i aprenentatge)	326	2,5
Programes mixts de formació i ocupació (garantia juvenil)	226	1,73
Beques èxit (garantia juvenil)	450	3,45
Accions formatives per a treballadors ocupats ⁽³⁾	266	2,04

Font: SOIB, polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears 2016.

⁽¹⁾ Un 30% de les places poden ser per a persones ocupades en cas que hi quedin vacants.

⁽²⁾ En alguns apartats de les memòries, aquesta quantitat es desglossa en dues: 8.437 en accions formatives per a desocupats i 250 en accions no finançades però autoritzades pel SOIB.

⁽³⁾ Un 30% de les places poden ser per a persones desocupades en cas que hi quedin vacants.

3.3.1. PROGRAMES I ACCIONS DE FORMACIÓ ADREÇADES A PERSONES DESOCUPADES

Els programes i les accions de formació adreçades a persones desocupades són els següents: accions formatives per a treballadors preferentment desocupats, programes específics per a col·lectius vulnerables, formació en competències transversals, formació dual, programes mixts d'ocupació i formació i beques Èxit.

3.3.1.1. Accions formatives adreçades a persones desocupades

Les accions formatives adreçades a persones desocupades estan definides a la llei 30/2015, de 9 de setembre, per la qual es

regula el sistema de formació professional per a l'ocupació en l'àmbit laboral, com a un tipus d'accions que tenen com a objecte oferir a les persones desocupades una formació adequada a les necessitats formatives individuals i del mercat laboral que els permeti millorar l'ocupabilitat. Són les accions que arriben a un volum més elevat de població: dues de cada tres persones que es beneficien d'accions de formació ho fan en aquesta modalitat.

Durant el 2016 finalitzaren un total de 632 accions, amb una durada mitjana de 117,5 hores i amb un total de 8.687 participants (l'avenç de dades del 2017 recull 7.536 participants). La taxa d'abandonament de la formació per part de l'alumnat fou d'un 8,7%.

Les famílies professionals amb una participació més elevada foren hoteleria i turisme (24,17%); serveis socioculturals i a la comunitat (20,02%), i administració i gestió (14,66%). En la resta de famílies professionals hi participaren entre un 6% i un 7% (agrària; comerç i màrqueting; transport i manteniment de vehicles), entre un 3% i un 5% (imatge personal; informàtica i comunicacions; electricitat i electrònica), entre un 1% i un 2% (instal·lació i manteniment; indústries alimentàries; edificació i obra civil; activitats físiques i esportives; energia i aigua; fabricació mecànica; sanitat) o inferiors a un 1% (imatge i so; seguretat i medi ambient; arts gràfiques; marítim pesquera; tèxtil, confecció i pell).

Pel que fa a la participació per sexe, un 55,74% són dones i un 44,36% són homes. Hem analitzat el grau de feminització i de masculinització de les especialitats professionals seguint la metodologia ja utilitzada en altres estudis¹⁸ i, d'acord amb la qual es consideren mixtes les especialitats en què el percentatge de dones i d'homes està entre un 40% i un 60%, mentre que són feminitzades aquelles en les quals la participació femenina està per sobre d'un 60%, i masculinitzades, aquelles en què la participació masculina està per sobre d'un 60%.

Les especialitats mixtes (activitats físiques i esportives; sanitat; seguretat i medi ambient) són minoritàries tant pel nombre d'especialitats com de participants (2,35%). Les especialitats masculinitzades (agrària; edificació i

obra civil; electricitat i electrònica; energia i aigua; fabricació mecànica; imatge i so; indústries alimentàries; informàtica i comunicacions; instal·lació i manteniment; marítim pesquera; transport i manteniment de vehicles) són majoria però només s'hi ha format un 26,03% de l'alumnat (un 47,24% dels homes i un 9,19% de les dones). Les famílies professionals feminitzades (administració i gestió; arts gràfiques; comerç i màrqueting; hoteleria i turisme; imatge personal; serveis socioculturals i a la comunitat) acullen un 71,62% del total de l'alumnat, un 49,87% dels homes i un 88,90% de les dones. (Vegeu els quadres II-42 i II-43).

Aquestes dades reflecteixen que, malgrat les dones són la major part de participants, la seva formació té un ventall de famílies professionals més reduït que en els homes. El fet que menys d'un 10% es forma en famílies masculinitzades mentre que quasi la meitat dels homes ho fa en famílies feminitzades evidencia l'elevada segregació horitzontal i l'actualitat de la metàfora del mur que reflecteix les dificultats de les dones per sortir de les formacions i professions tradicionalment femenines.

Per grups d'edat, la població menor de 30 anys representa el percentatge més elevat de participació (42,67%), seguida de la que té entre 30 i 44 anys (34,82%). La de més edat (45 o més anys) representa un 22,50%. L'anàlisi per famílies professionals mostra que la població més jove participa més en la família professional que és majoritari (hoteleria i turisme) i també en algunes lligades en major grau que altres a les cultures juvenils, com són imatge i so; activitats físiques i esportives, o imatge personal (la més feminitzada de totes les

18. SALVA-MUT, F.; CERDA-NAVARRO, A.; CALVO-SASTRE, A. (2018). "Educational Pathways and Gender Segregation: The case of Upper Secondary VET". A: MORENO, L.; TERAS, M.; GOUGOULAKIS, P. (eds.). *Emergent Issues in Vocational Education & Training*. Suècia, Premiss förlag, p. 257-283.

famílies professionals). La població entre 30 i 44 anys participa en major grau en famílies professionals considerades clàssiques, com administració i gestió (molt feminitzada); edificació i obra civil; electrici-

tat i electrònica; instal·lació i manteniment (molt masculinitzades). En canvi, edificació i obra civil; indústries alimentàries; sanitat, i agrària són les famílies on hi ha més participació de la població de 45 i més anys.

QUADRE II-42. ACCIONS FORMATIVES ADREÇADES A PERSONES DESOCUPADES PER SEXE (2016)

	Famílies professionals	Participants		Homes		Dones	
		Total	%	Total	%	Total	%
Total	20	8.437	100	3.734	100	4.703	100
Mixtes	3	198	2,4	108	2,9	90	1,9
Feminitzades	6	6.043	71,6	1.862	49,9	4.181	88,9
Masculinitzades	11	2.196	26,0	1.764	47,2	432	9,2

Font: SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2016.

QUADRE II-43. ACCIONS FORMATIVES ADREÇADES A PERSONES DESOCUPADES PER SEXE SEGONS FAMÍLIA PROFESSIONAL (2016)

	Total	Homes		Dones	
		Total	%	Total	%
Total	8.437	3.734	44,3	4.703	55,7
Activitats físiques i esportives	75	38	50,7	37	49,3
Administració i gestió	1.179	314	26,6	865	73,4
Agrària	601	390	64,9	211	35,1
Arts gràfiques	56	16	28,6	40	71,4
Comerç i màrqueting	472	175	37,1	297	62,9
Edificació i obra civil	87	84	96,6	3	3,4
Electricitat i electrònica	240	234	97,5	6	2,5
Energia i aigua	113	108	95,6	5	4,4
Fabricació mecànica	107	102	95,3	5	4,7
Hoteleria i turisme	2.191	849	38,7	1.342	61,3
Imatge i so	80	51	63,8	29	36,3
Imatge personal	416	23	5,5	393	94,5
Indústries alimentàries	152	101	66,4	51	33,6
Informàtica i comunicacions	312	212	67,9	100	32,1
Instal·lació i manteniment	93	93	100,0	0	-
Marítimopesquera	38	34	89,5	4	10,5
Sanitat	63	34	54,0	29	46,0
Seguretat i medi ambient	60	36	60,0	24	40,0
Serveis socioculturals i a la comunitat	1.729	485	28,1	1.244	71,9
Transport i manteniment de vehicles	373	355	95,2	18	4,8

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2016. SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2014.

Pel que fa als nivells de qualificació corresponents a les accions formatives, i tal com figura en el quadre 7, predominen els de nivell 2 (accés amb títol de graduat en ESO o equivalent o prova específica), mentre que els de nivell 1 (sense requeriment de titulació) i 3 (accés amb títol de FPGM, batxillerat, prova d'accés a la universitat per a majors de 25 anys o equivalent o prova específica) representen valors entre un 23 i un 25% i les formacions no associades a qualificació representen al voltant d'un 15%. En comparació amb el 2014, la primera observació és la disminució en nombres absoluts de participants en les accions formatives en tots els nivells de qualificació. En termes relatius, destaca el major pes de les certificacions de nivell 1 en detriment de les de nivell 3. (Vegeu el quadre II-44).

La taxa de cobertura, que posa en relació el nombre de persones aturades i el de les que participen en accions formatives i es calcula a partir de la mitjana anual de persones aturades a les Balears d'acord amb l'Enquesta de Població Activa (EPA) és d'un 8,74%. La taxa de cobertura més elevada es produeix en la població més jove i en les dones. (Vegeu el quadre II-45).

Quant a la inserció laboral, les dades que es registren són molt aproximades, ja que fan referència al nombre d'alumnes que formalitzen un contracte de treball durant els sis mesos següents a la finalització de l'acció formativa, amb independència de la durada del contracte, de la relació amb la formació realitzada o altres informacions rellevants. La taxa d'inserció laboral és d'un 47% en accions no conduents a certificats de professionalitat i d'un 51,08%

de les que hi conduïxen. Per sexe, les dones tenen una taxa lleugerament més elevada en les dues modalitats. Per famílies professionals, la taxa més elevada correspon a activitats físiques i esportives (83,33%). La inserció en les famílies amb més alumnat oscil·la entre la d'hoteleria i turisme (68,42% en formació no certificada i 55,98% en certificats de professionalitat), i el d'administració i gestió (44,34%). A serveis socioculturals i a la comunitat és d'un 48,3%. (Vegeu el quadre II-46).

3.3.1.2. Programes específics per a accions formatives adreçades a col·lectius vulnerables

Es tracta de programes que presenten una major flexibilitat, atesa la població a la qual s'adrecen i acullen aproximadament una de cada deu persones que participa en la FPO el 2016. Durant aquest any, el nombre d'accions formatives finalitzades fou de 120, amb una durada mitjana de 131 hores i 1.407 participants (704 a l'avenç de dades del 2017). La taxa d'abandonament de la formació per part de l'alumnat fou d'un 8,3%.

Les famílies professionals amb una participació més elevada foren administració i gestió (20,97%); hoteleria i turisme (17,98%); transport i manteniment de vehicles (17,13%); serveis socioculturals i a la comunitat (13,22%); comerç i màrqueting (10,59%). Les altres famílies professionals (agrària; edificació i obra civil; electricitat i electrònica; imatge personal; instal·lació i manteniment; seguretat i medi ambient; tèxtil, confecció i pell) presenten valors inferiors al 5%.

QUADRE II-44. ACCIONS FORMATIVES ADREÇADES A PERSONES DESOCUPADES PER NIVELL DE QUALIFICACIÓ DE LES ACCIONS FORMATIVES (2016-2014)

	2014		2016	
	Total	%	Total	%
Total	12.652	100	8.437	100
Nivell 1	2.456	19,41	2.014	23,87
Nivell 2	4.356	34,43	3.043	36,07
Nivell 3	3.847	30,41	2.049	24,29
Sense (no conduents a CP)	1.993	15,75	1.331	15,78

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2016. SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2014.

QUADRE II-45. TAXA DE COBERTURA DE LES ACCIONS FORMATIVES ADREÇADES A PERSONES DESOCUPADES PER SEXE I EDAT (2016)

		Atur mitjà	Treb. atur
Total		85.618	8,74
Sexe	Dones	41.328	10,06
	Homes	44.290	7,50
Edat	16-19	3.172	27,32
	20-24	12.661	10,80
	25-29	12.257	7,25
	30-34	12.151	6,64
	35-44	20.458	8,52
	45-54	14.950	8,72
	>=55	9.429	3,83

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2016.

La participació d'homes (51,1%) és lleugerament superior a la de les dones (48,89%). Les especialitats mixtes (comerç i màrqueting; hoteleria i turisme) són minoritàries tant pel nombre de famílies professionals com de participants (28,57%). Les famílies masculinitzades (agrària; edificació i obra civil; electricitat i electrònica; instal·lació i manteniment; seguretat i medi ambient; transport i manteniment de vehicles)

són majoria i s'hi ha format un 31,62% d'alumnat (58,27% en el cas dels homes i 3,77% en el de les dones). Les famílies professionals feminitzades (administració i gestió; imatge personal; serveis socioculturals i a la comunitat; tèxtil, confecció i pell) acullen un 39,80% del total de l'alumnat, un 15,02% dels homes i un 65,69% de les dones. (Vegeu el quadre II-47).

QUADRE II-46. TAXA D'INSERCIÓ LABORAL SEGONS FAMÍLIA PROFESSIONAL DE LES ACCIONS FORMATIVES ADREÇADES A PERSONES DESOCUPADES (2016)

	Home		Dona		Taxa d'inserció laboral	Tipus
	Total	%	Total	%		
Total	8.437	44,3	4.703	55,7	50,3	-
Activitats físiques i esportives	75	50,7	37	49,3	83,3	Mixta
Administració i gestió	1.179	26,6	865	73,4	44,3	Feminitzada
Agrària	601	64,9	211	35,1	42,5	Masculinitzada
Arts gràfiques	56	28,6	40	71,4	40,0	Feminitzada
Comerç i màrqueting	472	37,1	297	62,9	45,3	Feminitzada
Edificació i obra civil	87	96,6	3	3,4	65,3	Masculinitzada
Electricitat i electrònica	240	97,5	6	2,5	45,2	Masculinitzada
Energia i aigua	113	95,6	5	4,4	8,2	Masculinitzada
Fabricació mecànica	107	95,3	5	4,7	66,7	Masculinitzada
Hoteleria i turisme	2.191	38,7	1.342	61,3	56,0	Feminitzada
Imatge i so	80	63,8	29	36,3	28,6	Masculinitzada
Imatge personal	416	5,5	393	94,5	53,6	Feminitzada
Indústries alimentàries	152	66,4	51	33,6	-	Masculinitzada
Informàtica i comunicacions	312	67,9	100	32,1	36,6	Masculinitzada
Instal·lació i manteniment	93	100,0	-	0,0	28,3	Masculinitzada
Maritimopesquera	38	89,5	4	10,5	71,4	Masculinitzada
Sanitat	63	54,0	29	46,0	57,1	Mixta
Seguretat i medi ambient	60	60,0	24	40,0	29,8	Mixta
Serveis socioculturals i a la comunitat	1.729	28,1	1.244	71,9	48,3	Feminitzada
Transport i manteniment de vehicles	373	95,2	18	4,8	60,2	Masculinitzada

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2016. SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2014.

QUADRE II-47. ACCIONS FORMATIVES ADREÇADES A COL·LECTIUS VULNERABLES PER SEXE SEGONS FAMÍLIA PROFESSIONAL (2016)

	Homes			Dones	
	Total	Total	%	Total	%
Total	1.047	719	68,7	688	65,7
Administració i gestió	295	58	19,7	237	80,3
Agrària	46	45	97,8	1	2,2
Comerç i màrqueting	149	75	50,3	74	49,7
Edificació i obra civil	20	20	100,0	0	-
Electricitat i electrònica	31	31	100,0	0	-
Hoteleria i turisme	253	117	46,2	136	53,8
Imatge personal	50	3	6,0	47	94,0
Instal·lació i manteniment	61	59	96,7	2	3,3
Seguretat i medi ambient	46	32	69,6	14	30,4
Serveis socioculturals i a la comunitat	186	47	25,3	139	74,7
Tèxtil, confecció i pell	29	0	-	29	100,0
Transport i manteniment de vehicles	241	232	96,3	9	3,7

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2016.

Aquesta anàlisi mostra que es manté la tendència –ja observada en les accions formatives per a persones desocupades– quant a la participació dels homes

en un ventall més ampli de famílies professionals, però que les famílies mixtes tenen un pes més elevat. (Vegeu el quadre II-48).

QUADRE II-48. ACCIONS FORMATIVES ADREÇADES A COL·LECTIUS VULNERABLES PER SEXE (2016)

	Famílies professionals	Participants		Homes		Dones	
		Total	%	Total	%	Total	%
Total	12	1.407	100	719	100	688	100
Mixtes	2	402	28,6	192	26,7	210	30,5
Feminitzades	4	560	39,8	108	15,0	452	65,7
Masculinitzades	6	445	31,6	419	58,3	26	3,8

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2016.

Per grups d'edat, és majoritari el de menors de 30 anys (55,93%), seguit del de 30 a 44 anys (27,72%) i del de majors de 45 anys (16,35%). L'anàlisi per famílies professionals mostra que en algunes famílies (edificació i obra civil; electricitat i electrònica; transport i manteniment de vehicles) el grup dels més joves representa el 100%. També a agrària; hoteleria i turisme, i instal·lació i manteniment representen més d'un 50%. Les famílies que tenen un percentatge més elevat del grup de 30 a 44 anys són imatge personal, i administració i gestió (entre un 40 i un 50%). El grup dels més grans és majoritari a tèxtil, confecció i pell (representa un 68,97% de tot l'alumnat). (Vegeu els quadres II-49 i II-50).

Pel que fa als nivells de qualificació de les accions formatives, aproximadament quatre de cada cinc participants ho ha fet en accions de nivell 1, i un de cada cinc, en accions de nivell 2. D'aquesta manera s'evidencia una tendència a l'adequació al baix nivell educatiu de la població d'interès per a aquest programa al temps que una menor oferta en dades absolutes. (Vegeu el quadre II-51).

La taxa de cobertura mitjana és d'un 1,5% i està molt equilibrada per sexe (1,52% en les dones i 1,47% en els homes). Per grup d'edat, és més elevada en la població més jove (10,32% en el grup de 16 a 19 anys), seguida per la del grup de 20 a 24 anys, amb una taxa de cobertura del 1,6%.

La taxa d'inserció és d'un 57,28%. Per sexe, les dones tenen una taxa d'un 53,85%, que és inferior a la dels homes (61,62%). Per famílies professionals, la

taxa més elevada correspon a hoteleria i turisme (75,81%); serveis socioculturals i a la comunitat (71,05%), i instal·lació i manteniment (70,59%). La taxa d'inserció de la família professional amb més participació (administració i gestió) és d'un 44,25%, que està per sota de la mitjana.

3.3.1.3. Formació en competències transversals: idiomes i informàtica

La convocatòria de finançament d'especialitats formatives en idiomes i informàtica respon a les necessitats del mercat de treball. Es tracta de competències transversals que, si bé no condueixen a certificats de professionalitat, són especialment rellevants pel que fa a l'ocupabilitat en un context de globalització i afectació de tots els llocs de feina per les tecnologies de la informació i la comunicació.

Els idiomes s'imparteixen d'acord amb el marc comú europeu de referència per a les llengües (en el cas de l'anglès) o bé com a formació específica de gestió comercial o atenció al públic (anglès, alemany, italià, rus). L'any 2016 es feren 74 cursos en els quals participaren 1.180 persones (64,49% de dones) amb una avaluació positiva global de 61%. Els millors resultats varen ser els dels cursos d'atenció al públic en anglès i en italià (76% d'avaluacions positives), i els pitjors, els del nivell C1 d'anglès (33% d'aprovat). D'acord amb l'avenç de dades, el 2017 es feren 70 cursos, amb 1.156 participants i una avaluació positiva d'un 42%.

El cursos d'informàtica (Eines web 2.0; Confecció i publicació pàgines web; Operacions auxiliars i manteniment sistemes

microinformàtics; Seguretat informàtica; Desenvolupament d'aplicacions amb tecnologies web) foren 28, amb un total de 286 participants (66,43% homes), amb una avaluació positiva global del 85%. D'acord amb l'avenç de dades, el 2017 es feren 30 cursos, amb 419 participants i una avaluació positiva del 77%.

3.3.1.4. Formació dual

El programa pilot de formació dual adreçat a joves de col·lectius vulnerables ha suposat la contractació en la modalitat de contracte de formació i aprenentatge, i la formació en alternança de 209 participants (63,16% homes), d'entre 16 i 30 anys, la majoria amb baix nivell educatiu (87,08%). L'avenç de dades del 2017 inclou el desenvolupament d'aquesta modalitat i la seva ampliació a la formació en sectors econòmics estratègics. Així mateix, el SOIB va autoritzar la formació associada a 326 contractes de formació i aprenentatge.

3.3.1.5. Programes mixts de formació-ocupació

Els programes mixts de formació-ocupació són programes de formació en alternança amb contractació laboral en el marc dels quals s'executen obres o serveis d'interès general. Deriven de les escoles-taller i cases d'oficis (iniciades el 1985) adreçades a joves en atur menors de 25 anys. El 2016 es va executar una convocatòria adreçada a joves menors de 30 anys amb baix nivell educatiu, en el marc del Programa de Garantia Juvenil, amb un total de 226 participants. L'avenç de dades del 2017 inclou 427 participants.

3.3.1.6. Beques Èxit

Aquestes beques s'adrecen a joves entre 18 i 29 anys sense el títol de graduat en ESO, demandants d'ocupació i inscrits en el Sistema Nacional de Garantia Juvenil. Ofereixen incentius econòmics als joves que retornen al sistema educatiu reglat per obtenir el títol de GESO. Tenen una contraprestació en forma de beca de 568 euros per cada àmbit de coneixement aprovat. El nombre de participants l'any 2016 fou de 450 (51% entre 16 i 19 anys i 54% homes). Segons l'avenç de dades del 2017, la participació s'ha incrementat a 554 persones.

3.3.2. ACCIONS FORMATIVES ADREÇADES A TREBALLADORS OCUPATS

Es tracta d'una formació complementària a la formació de demanda a través de les mateixes empreses i dels permisos individuals de formació, que es duu a terme a través d'una convocatòria bianual del SOIB.

El 2016 es finalitzaren 23 accions formatives, amb una durada mitjana de 91 hores i 266 participants. La taxa d'abandonament per part de l'alumnat fou d'un 4,9%.

Hi varen participar 266 persones, un 57,14% homes i un 42,86% dones. Es tracta de formacions que en la majoria de casos estan extremadament segregades per sexe (100% d'homes en instal·lació i manteniment; 89,36% en seguretat i medi ambient, i 88,46% en agrària; i 100% de dones en imatge personal).

QUADRE II-49. PARTICIPACIÓ A LES ACCIONS FORMATIVES ADREÇADES A COL·LECTIUS VULNERABLES PER GRUPS D'EDAT I FAMÍLIA PROFESSIONAL (2016)

	Total		16-19		20-24		25-29		30-34		35-44		45-54		>=55	
	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%
Total	1.407	100	395	28,1	229	16,3	163	11,6	132	9,4	258	18,3	194	13,8	36	2,6
Administració i gestió	295	100	31	10,5	24	8,1	36	12,2	43	14,6	85	28,8	60	20,3	16	5,4
Agrària	46	100	26	56,5	3	6,5	4	8,7	2	4,3	6	13,0	4	8,7	1	2,2
Comerç i màrqueting	149	100	29	19,5	21	14,1	17	11,4	14	9,4	39	26,2	29	19,5	0	-
Edificació i obra civil	20	100	16	80,0	4	20,0	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-
Electricitat i electrònica	31	100	18	58,1	6	19,4	7	22,6	0	-	0	-	0	-	0	-
Hoteleria i turisme	253	100	63	24,9	59	23,3	26	10,3	29	11,5	36	14,2	38	15,0	2	0,8
Imatge personal	50	100	6	12,0	9	18,0	8	16,0	13	26,0	12	24,0	2	4,0	0	-
Instal·lació i manteniment	61	100	22	36,1	6	9,8	7	11,5	2	3,3	17	27,9	7	11,5	0	-
Seguretat i medi ambient	46	100	7	15,2	2	4,3	2	4,3	5	10,9	9	19,6	18	39,1	3	6,5
Socioculturals i a la comunitat	186	100	22	11,8	33	17,7	32	17,2	21	11,3	48	25,8	24	12,9	6	3,2
Tèxtil, confecció i pell	29	100	0	-	0	-	0	-	3	10,3	6	20,7	12	41,4	8	27,6
Transport i manteniment de vehicles	241	100	155	64,3	62	25,7	24	10	0	-	0	-	0	-	0	-
Navarra	227,8	100	175,5	77,0	52,3	23,0	224,7	100	169,9	75,6	169,9	75,6	169,9	75,6	54,8	24,4
País Basc	774,9	100	603,4	77,9	171,5	22,1	794,7	100	620,9	78,1	620,9	78,1	620,9	78,1	173,8	21,9
La Rioja	113,3	100	90,8	80,2	22,5	19,9	110,7	100	89,1	80,5	89,1	80,5	89,1	80,5	21,6	19,5

Font: Elaboració pròpia, a partir de les dades del SOIB; Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2014. SOIB. Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2016.

QUADRE II-50. TAXA DE COBERTURA DE LES ACCIONS FORMATIVES ADREÇADES A COL·LECTIUS VULNERABLES (2016)

		Atur mitjà	Vulnerables
Total		85.618	1,50
Sexe	Dones	41.328	1,52
	Homes	44.290	1,47
Edat	16-19	3.172	10,32
	20-24	12.661	1,60
	25-29	12.257	1,02
	30-34	12.151	0,96
	35-44	20.458	1,18
	45-54	14.950	1,20
	>=55	9.429	0,38

Font: Elaboració pròpia, a partir de les dades del SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2016. SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2014.

QUADRE II-51. NIVELL QUALIFICACIÓ DE LES ACCIONS FORMATIVES ADREÇADES A COL·LECTIUS VULNERABLES (2016-2014)

	2014	%	2016	%
Total	1.911	100	1.407	100
Nivell 1	1.449	75,82	1.119	79,53
Nivell 2	369	19,31	268	19,05
Nivell 3	0	-	0	-
Sense (no conduents a CP)	93	4,87	20	1,42

Font: Elaboració pròpia, a partir de les dades del SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2016. SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2014.

Malgrat que la família professional de serveis socioculturals a la comunitat és feminitzada, s'hi han format més de la meitat del total de participants i acull un 30,6% d'homes. (Vegeu els quadres II-52).

Per grups d'edat, destaca la participació més elevada entre els 30 i els 44 anys (56,39%), seguida del grup de més edat (27,45%) i, en darrer lloc, la població entre 16 i 30 anys (16,17%). (Vegeu el quadre II-53).

Pel que fa al nivell de qualificació de les accions formatives, s'observa un canvi important, ja que les del 2016 estan repartides amb valors propers a un 50% entre els nivells 2 i 3, mentre que el 2014 tres de cada quatre eren de nivell 2 i un de cada quatre de nivell 1 i no n'hi havia de nivell 3. És un reflex de l'aposta de les empreses per la formació de les persones amb major formació, si més no en el marc d'aquesta convocatòria. (Vegeu el quadre II-54).

QUADRE II-52. PARTICIPACIÓ I SEGREGACIÓ DE LES ACCIONS FORMATIVES ADREÇADES A TREBALLADORS OCUPATS PER SEXE I FAMÍLIA PROFESSIONAL (2016)

	Homes			Dones	
	Total	Total	%	Total	%
Total	266	152	57,1	114	42,9
Agrària	26	23	88,5	3	11,5
Instal·lació i manteniment	46	46	100,0	0	-
Imatge personal	13	0	-	13	100,0
Seguretat i medi ambient	47	42	89,4	5	10,6
Serveis socioculturals a la comunitat	134	41	30,6	93	69,4

Font: Elaboració pròpia, a partir de les dades del SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2016.

3.3.3. AVALUACIÓ DE COMPETÈNCIES CLAU I ACREDITACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA LABORAL

L'avaluació de competències clau (català, castellà, matemàtiques i anglès) es duu a terme per facilitar l'accés als certificats de professionalitat de nivell 2 i 3 de persones que no tenen els requisits de titulació exigits o bé com a reconeixement d'aquestes competències en el marc de les actuacions dels centres d'educació per a persones adultes (CEPA).

L'any 2016 hi va haver 784 resultats d'apte de competències clau (246 de català, 287 de castellà, 213 de matemàtiques i 38 d'anglès) per accedir a certificats de nivell 2, i 240 (73 de català, 78 de castellà, 71 de matemàtiques i 18 d'anglès) per accedir a certificats de professionalitat de nivell 3. Els CEPA varen fer 232 avaluacions positives de nivell 2 (63 de català, 86 de castellà, 53 de matemàtiques i 30 d'anglès) i 16 de nivell 3 (5 de català, 6 de castellà, 2 de matemàtiques i 3 d'anglès). D'acord amb l'avenç de dades del 2017, hi ha hagut 47 resultats d'avaluació positiva de

competències clau de nivell 2, distribuïdes de la manera següent: català, 12; castellà, 11; matemàtiques, 13, i anglès, 11.

L'acreditació de l'experiència laboral, la fa l'Institut de les Qualificacions Professionals de les Illes Balears (IQPIB) en el marc de la regulació feta pel Reial decret 12224/2009, de 17 de juliol, de reconeixement de les competències professionals adquirides per l'experiència laboral. S'avaluen les competències professional i, si escau, s'acrediten sobre la base dels certificats de professionalitat que, alhora, poden facilitar l'obtenció d'un títol en el sistema educatiu reglat. Les dades del 2016, encara provisionals, indiquen que 391 persones obtingueren alguna acreditació. L'evolució des del 2009 és molt inestable, tot destacant un procés d'increment de persones beneficiàries entre el 2010 i el 2012 (32 a 525), un descens brusc l'any 2013 (151 persones), un fort increment el 2014 (671 persones) i un procés sostingut de disminució de persones acreditades en els dos anys següents (545 el 2015 i 391 el 2016, amb dades d'aquest darrer any encara provisionals).

QUADRE II-53. PARTICIPACIÓ DE LES ACCIONS FORMATIVES ADREÇADES A TREBALLADORS OCUPATS PER GRUPS D'EDAT I FAMÍLIA PROFESSIONAL (2016)

	Total		16-19		20-24		25-29		30-34		35-44		45-54		>=55	
	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%
Total	266	100	3	1,1	15	5,6	25	9,4	45	16,9	105	39,5	55	20,7	18	6,8
Agrària	26	100	0	-	0	-	4	15,4	5	19,2	6	23,1	8	30,8	3	11,5
Instal·lació i manteniment	46	100	0	-	2	4,3	0	-	11	23,9	19	41,3	10	21,7	4	8,7
Imatge personal	13	100	1	7,7	6	46,2	2	15,4	0	-	1	7,7	3	23,1	0	-
Seguretat i medi ambient	47	100	0	-	0	-	5	10,6	0	-	33	70,2	5	10,6	4	8,5
Serveis socioculturals a la comunitat	134	100	2	1,5	7	5,2	14	10,4	29	21,6	46	34,3	29	21,6	7	5,2

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2016.

QUADRE II-54. NIVELL QUALIFICACIÓ DE LES ACCIONS FORMATIVES ADREÇADES A TREBALLADORS OCUPATS (2016-2014)

	2014	%	2016	%
Total	247	100	266	100
Nivell 1	60	24,29	0	0
Nivell 2	187	75,71	132	49,62
Nivell 3	0	0	134	50,38
Sense (no conduents a CP)	0	0	0	0

Font: Elaboració pròpia, a partir de les dades del SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2016. SOIB, Informe d'avaluació de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears. Any 2014.

3.4.

MESURES DIRECTES DE FOMENT I CREACIÓ D'OCUPACIÓ

Les mesures preses per fomentar i crear ocupació consisteixen a subvencionar la contractació de diversos grups o col·lectius que es considera que tenen dificultats especials per ser contractats. Hi ha quatre programes: SOIB Visibles, SOIB Joves Qualificats, Bonificacions i Suport a la Contractació de Persones Discapacitades i Bonificacions i Suport a la Contractació de Col·lectius Prioritaris.

Destaca el fort increment d'aquestes mesures, que arribaven a poc més de 3.000 persones l'any 2010 i que el 2016 se'n beneficiaren més de 19.000.

SOIB Visibles finança els costos salarials totals derivats de la contractació per part d'entitats locals de persones desocupades majors de 35 anys en situació d'atur de llarga durada. Es va iniciar el 2015, amb el finançament de 546 contractes i durant 2016 se n'han finançat 521. D'acord amb

l'avenç de dades del 2017, aquest any es beneficiaren 587 persones.

SOIB Joves Qualificats finança les despeses salarials i de Seguretat Social de la contractació, per part de les administracions locals de Balears i del sector públic instrumental de la CAIB, de joves menors de 30 anys inscrits en el Sistema Nacional de Garantia Juvenil, amb estudis superiors de formació professional o universitaris, en professions relacionades amb els estudis cursats. S'ha iniciat l'any 2016 i durant aquest primer any s'han beneficiat 350 persones. L'avenç de dades del 2017 mostra un increment important, tot recollint 730 beneficiaris.

Els programes de bonificacions i suport a la contractació de persones amb discapacitat es vehiculen a través del mercat de treball protegit (centres especials d'ocupació i unitats de suport) i també del ordinari. El 2016 s'han beneficiat dels ajuts en el mercat de treball protegit 1.250 persones amb discapacitat física, psíquica o sensorial (56,16% homes i 43,84% dones), en 35 centres especials d'ocupació i 15 unitats de suport. Pel que fa a la incorporació

en el mercat de treball ordinari, el 2016 s'han subvencionat 91 contractes (75 d'indefinitos i 16 a temps parcial).

els programes de bonificacions i suport a la contractació de col·lectius prioritaris subvencionen la contractació per part d'empreses privades de joves, majors de 45 anys, persones en atur de llarga durada i en exclusió social. El 2016 se n'han beneficiat 126 (57,14% en exclusió social, 27,77% joves i 19% en atur de llarga durada o majors de 45 anys).

3.5.

SUPORT A L'EMPRENEDORIA I EL TEIXIT EMPRESARIAL

Es tracta d'actuacions en les quals, a més del SOIB, hi participen l'Institut d'Innovació Empresarial (IDI) i la Direcció General de Treball, Economia Social i Salut Laboral, també pertanyents a la Conselleria de Treball, Indústria i Comerç.

Les persones demandants d'ocupació interessades en empenedoria que són detectades pel SOIB a través d'accions de motivació i informació bàsica sobre autoocupació (354 el 2016) es deriven a l'IDI, on poden obtenir suport especialitzat (286 persones el 2016). L'IDI també desenvolupa: (a) el programa Impuls a la Capacitat Emprenedora (ICAPE), a través del qual es varen desenvolupar tallers ICAPE en deu cursos de formació del SOIB i amb la participació de 123 persones, i (b) el programa de Suport a l'Empresa i l'Emprenedor en la Recerca de

Finançament (SEERF), en el marc del qual es varen atendre 12 projectes el 2016.

El foment de l'ocupació autònoma mitjançant subvenció a persones desocupades va tenir 221 beneficiaris durant el 2016, mentre que 17 en varen rebre una per incorporar-se en alguna cooperativa de les Balears. En ambdós casos, el nombre de subvencions és més elevat que els anys anteriors, ja que la quantitat de subvencions pel foment de l'ocupació autònoma fou de 106 (2015) i 104 (2014), i el d'incorporació a cooperatives, de 9 (2015) i 6 (2014). L'avenç de dades del 2017 mostra la continuació d'aquesta tendència, amb 247 ajudes a autònoms i 21 a la incorporació a cooperatives.

La xarxa d'Agents d'Ocupació i Desenvolupament Local (AODL), que havia estat interrompuda el 2010, va ser objecte de subvenció el 2016, finançant un total de 54 AODL en diverses entitats locals (municipis, mancomunitats de municipis i consells insulars) de les Balears.

4.

LES RELACIONS LABORALS A LES ILLES BALEARS

4.1.

MARC NORMATIU DE LES RELACIONS LABORALS

La funció de regulació de condicions de treball que duen a terme els convenis col·lectius a la CAIB, com a tot el territori nacional,

discorre en un marc normatiu ordenat per la Unió Europea i pel legislador estatal.

Des de l'any 2017, la política social comunitària està presidida pel Pilar Europeu de Drets Socials (PEDS), un instrument no coercitiu aprovat pel Consell d'Ocupació, Política Social, Sanitat i Consumidors en la sessió del 23 d'octubre de 2017. La seva finalitat és impulsar la política social comunitària amb alternatives viables a les polítiques d'austeritat activades després de la crisi econòmica.

La Recomanació 2017/761, de la Comissió (UE) sobre el PEDS, dissenya diversos eixos –igualtat d'oportunitats i d'accés al mercat de treball, condicions de treball justes i protecció i inclusió social– i recalca el paper de la negociació col·lectiva en els ordenaments interns. En aquest sentit, la normativa comunitària estrella en l'àmbit de la política social és la directiva. A causa que hi ha una proscripció d'adoptar directives en matèria de sindicació i remuneracions, les que exerceixen un paper més incisiu a l'hora de delimitar el radi d'acció de la negociació col·lectiva en els ordenaments interns versen sobre condicions de treball. Resulta paradigmàtica la Directiva 2003/88/CE, del Parlament Europeu i del Consell, relativa a determinats aspectes de l'ordenació del temps de treball, ja que posa en relleu la capacitat intrínseca dels convenis col·lectius per regular al detall tots els extrems essencials de condicions de treball vitals per a l'empresa.

Al costat d'aquesta directiva, moltes altres en matèria de política social també contenen al·lusions importants a la funció reguladora de la negociació col·lectiva. Així,

per exemple, en matèria d'igualtat entre sexes la Directiva 2006/54/CE anima els estats a fomentar normes laborals flexibles amb l'objectiu de facilitar la conciliació de la vida laboral i familiar i crida els interlocutors socials perquè incloguin normes anti-discriminatòries en els convenis col·lectius que negocien. Hi ha previsions similars en el camp de la durada del contracte de treball, temps de treball en activitats especials, comitè d'empresa europeu o drets d'informació i consulta en empreses i grups de dimensió comunitària.

A més de la política social, la política d'ocupació és un altre àmbit material d'exercici de les competències comunitàries amb rellevància des del punt de vista de la dinàmica dels convenis col·lectius.

Segons consta al web de la Comissió Europea, l'Estratègia Europea d'Ocupació, de 1997, té per finalitat crear ocupació de qualitat a la Unió Europea. Actualment forma part de l'estratègia de creixement Europa 2020 i s'executa mitjançant l'anomenat Semestre Europeu, un procediment previst per coordinar de manera anual les polítiques econòmiques de la Unió Europea i dels seus estats membres. En aquest terreny la Unió aposta per una normativa més admonitòria que vinculant, formalitzada a través d'orientacions per a les polítiques d'ocupació dels estats membres, les quals, al seu torn, constitueixen la primera de les quatre fases que estructuraven el Semestre Europeu per marcar les prioritats i els objectius comuns en la matèria.

En aquest sentit, les directrius comunitàries sobre polítiques de cohesió (2007-2013) animaven els estats a integrar en les seves

polítiques laborals els principis de flexibilitat i seguretat laboral i tenir una cura especial —juntament amb els negociadors dels convenis col·lectius— de l'anomenada flexi-seguretat interna en el lloc de treball. Tot i així, la Recomanació UE 2015/1184, del Consell, de 14 de juliol de 2015, preveu expressament que les orientacions integrades Europa 2020 estiguin adreçades als estats membres i a la Unió, però han de ser aplicades en estreta col·laboració, entre altres agents, amb els interlocutors socials.

Quant al nostre ordenament, el text que serveix de marc a l'exercici del dret a negociar col·lectivament les condicions de treball és el Reial decret legislatiu 2/2015, de 23 d'octubre, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de l'estatut dels treballadors (ET). Després de la reforma feta l'any 2012 —els trets generals de la qual es varen deixar apuntats a l'última memòria publicada, corresponent a l'any 2011—, la Llei de l'estatut dels treballadors va ser objecte d'una nova reforma efectuada a través del Reial decret llei 16/2013. Aquesta reforma va ser presentada pel nostre legislador com un conjunt d'ajustos menors el fil conductor del qual era potenciar la contractació estable i l'ocupabilitat dels treballadors.

Així es pretenia arribar a extrems com la flexibilització del contracte de treball a temps parcial, la flexibilització del règim jurídic del temps de treball i el reconeixement dels saldos interanuals de jornada en la contractació a temps complet, la durada del període de prova en els contractes temporals amb durada inferior a sis mesos i l'ampliació de l'edat del menor que la seva guarda legal pot justificar una reducció de la jornada.

Dels tres títols que structuren la Llei de l'estatut dels treballadors, el primer es dedica a la relació individual de treball i l'últim al règim jurídic en qüestió del dret a la negociació col·lectiva. En aquestes condicions, la flexibilitat interna suggerida des de diverses instàncies com a fórmula perquè les nostres empreses siguin competitives i puguin crear ocupació estable o de qualitat només pot materialitzar-se en la pràctica de les relacions laborals de la CAIB si els convenis col·lectius s'ocupen de manera detallada del règim jurídic de les condicions de treball, així com de la mateixa organització del treball a l'empresa.

Aquesta necessitat és ben present a la Llei de l'estatut dels treballadors, que en el títol primer inclou les oportunes obertures d'espais normatius a la funció reguladora dels convenis col·lectius (especialment en els terrenys de la classificació professional; contractació de durada determinada, a temps parcial i fix discontinu; drets de promoció i formació en el treball; temps de treball i prestació salarial...) i les consegüents crides als seus negociadors perquè es preocupin pel tractament de totes aquestes matèries en els convenis col·lectius. El títol tercer proporciona regles sobre estructura i la pròpia dinàmica de la negociació col·lectiva.

4.2.

NOVES FORMES DE TREBALL I LEGISLACIÓ LABORAL

Segons dades de l'Observatori del Treball de les Illes Balears, el treball autònom o per compte propi a les Illes Balears involucra

pràcticament un de cada cinc treballadors i representa un 21% del conjunt d'afiliació al nostre sistema públic de Seguretat Social. La importància del treball autònom en el teixit productiu de les nostres illes és evident i indicativa que es tracta d'una forma de treball que guanya pes i conviu amb la forma de treball prototípica en les economies de capitalisme avançat, que és el treball subordinat o per compte d'altri. El marc en què, amb caràcter general, s'insereix aquesta forma de prestació de serveis en règim d'autonomia són variats i destaquen les societats cooperatives, els familiars col·laboradors, els membres d'òrgans d'administració de societats mercantils, els treballadors autònoms pròpiament dits i també una sèrie de grups menys nombrosos referits a membres d'institucions religioses, membres de col·legis professionals, treballadors autònoms econòmicament dependents (TAED) i familiars de socis de societats mercantils. Quant al pes dels treballadors autònoms de la CAIB per sector econòmic, d'acord amb aquestes mateixes dades, el lloc on aquesta figura presenta una major incidència és en el sector de la construcció. En termes interanuals, d'altra banda, l'Observatori del Treball indica que el nombre de treballadors autònoms ha experimentat increments en les activitats de subministrament d'energia elèctrica, en les activitats immobiliàries i també en les activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment.

En la pràctica de les relacions laborals, la figura del treball autònom queda associada a la problemàtica de les zones grises del contracte de treball, que en definitiva té a veure un mecanisme de fugida del dret del treball per escapar de la legislació laboral i aplicar en el seu lloc la legislació

comuna dels contractes civil o mercantil, amb tot el que això comporta des de la perspectiva de poder eludir indegudament pagaments laborals i al sistema públic de Seguretat Social i, així mateix, obtenir beneficis provinents de règims tributaris més favorables.

Tot i que falten dades extretes dels expedients iniciats tant per la Inspecció de Treball i Seguretat Social com per l'Agència Tributària a la CAIB, resulta simptomàtic que la sala social del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears hagi emès durant l'any 2017 una sentència expressament referida a falsos autònoms, i la sala contenciosa administrativa, dues més amb aquest mateix objecte. La primera sentència resol una demanda d'ofici interposada per la Tresoreria General de la Seguretat Social a fi de declarar la naturalesa laboral de la relació jurídica existent entre una empresa dedicada a l'activitat de la construcció i un treballador que, malgrat estar donat d'alta en el règim especial de treballadors autònoms (RETA), prestava els seus serveis sotmès a un horari que era igual que el d'altres treballadors vinculats a la mateixa empresa amb un contracte de treball. A més, es desplaçava al centre de treball cada dia amb els mateixos treballadors en la mateixa furgoneta propietat de l'empresa, treballant junts i de manera no diferenciada. El Tribunal va concloure en aquest cas que aquest treballador "era el que comunament es coneix com a fals autònom; això és un treballador per compte d'altri, la relació laboral del qual s'emmascara sota l'aparença formal d'un treball per compte propi"¹⁹.

19. STSJ Balears 14/12/2017 (reg. núm. 334/2017).

La sala contenciosa, per la seva banda, va resoldre cadascun dels recursos referits a reclamacions de l'Administració Tributària contra liquidacions pels conceptes relatius a l'impost sobre el valor afegit i a l'impost de societats. Aquestes sentències contenen raonaments que il·lustren bé sobre la realitat dels falsos autònoms a les Illes Balears. Per exemple quan afirmen que les factures no varen ser emeses per empresaris ni per treballadors autònoms econòmicament dependents sinó per falsos autònoms, dona lloc a una situació en la qual "l'ocupador es beneficia tributàriament" i en la qual "el cercle es tanca acollint-se el fals autònom als règims d'estimació objectiva en IRPF i simplificat en l'IVA": "Això li permet emetre factures no conformes a la realitat i d'elevats imports, que tributen en funció de paràmetres objectius aliens a aquests imports i, a la vegada, faciliten que l'empresa receptora d'aquestes factures [...] pugui minorar la seva imposició directa i indirecta conforme a les elevades bases i quotes d'aquestes factures falses"²⁰.

El treball autònom és una realitat a les Illes Balears, que a un nivell més general també està connectat amb l'auge que experimenten models actuals d'activitat econòmica que s'han anomenat "economia col·laborativa". Se sustenten en formes fins ara desconegudes d'ocupació, com treball a través de plataformes virtuals, pròpies de les societats d'economia TIC. Dispositius digitals com tauletes i telèfons intel·ligents –avui a l'abast de tothom– fan possible connectar al prestador d'un servei –per exemple, el lloguer de vehicles amb conductor o el repartiment de menjar

ràpid– amb l'usuari d'aquest servei per canalitzar el desenvolupament de l'activitat empresarial. En la majoria dels casos això nega el caràcter de treballador subordinat al subjecte persona física encarregada de dur a terme l'activitat que constitueix la prestació del servei que ofereix la plataforma a l'usuari. El marc jurídic per a aquesta prestació de serveis torna a ser, així, el contracte civil o mercantil, no un contracte de treball, i la consegüent alta del treballador en el RETA.

El Parlament Europeu és sensible als problemes associats a l'economia col·laborativa en el terreny de les relacions laborals. Una resolució del 4 de juliol de 2017, referent a condicions laborals i ocupació precària²¹, incideix en diversos extrems connectats amb aquest fenomen:

1. Cal garantir cobertura i protecció social i sanitària adequada als treballadors de plataformes digitals.
2. La digitalització no ha de percebre's només com un element destructor d'ocupació sinó com afavoridor d'oportunitats d'evolució i d'augment de competències individuals.
3. El 2020 hi haurà 756.000 llocs de treball no coberts en el sector de les TIC, la qual cosa demostra la necessitat de millorar les capacitats digitals dels treballadors europeus.
4. L'ocupació autònoma fictícia té repercussions a llarg termini en la salut mental i el benestar físic dels treballadors i

20. SSTSJ Balears 7/11/2017 i 5/12/2017 (reg. núm. 153/2017 i 154/2015).

21. Parlament Europeu, 2014-2019 (2016/2221, INI).

els pot exposar a un major risc de pobresa, exclusió social i deterioració dels seus drets fonamentals. La citada resolució del Parlament Europeu anima la Comissió i els estats membres a fomentar l'emprenedoria i el cooperativisme en el sector emergent de l'economia col·laborativa i les plataformes digitals, amb la finalitat de reduir els riscos plantejats pels nous models de negocis en relació amb els drets i les condicions laborals dels treballadors.

En aquest context polític de la Unió Europea, les pràctiques d'economia col·laborativa a les Illes Balears són una realitat centrada de manera majoritària en l'ús de plataformes turístiques virtuals, especialment adreçades a facilitar el lloguer o l'intercanvi de cases per anar de vacances²². No obstant això, l'avenç d'aquesta modalitat d'activitat econòmica en molts altres sectors és imparable. Fer front als déficits de protecció laboral i social als quals poden veure's exposats els subjectes –treballadors autònoms– que presten el servei que ofereix la plataforma en línia és més responsabilitat estatal que de la CAIB. A la Comunitat Autònoma li correspon estar preparada per afrontar amb èxit el desafiament que suposa l'expansió a tots els nivells de l'economia col·laborativa. De moment, no obstant això, el Pla d'Ocupació de Qualitat de les Illes Balears 2017-2020 no inclou aquesta temàtica entre els objectius i les línies d'actuació.

22. Vegeu: DIVERSOS AUTORS. *De la innovació social a la economia col·laborativa*, Fundació balear de innovació y tecnologia, 2015.

4.3.

DESCRIPCIÓ DE L'ESTAT DE LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA A LES ILLES BALEARS

La descripció de l'estat de la negociació col·lectiva el 2017 a les Illes Balears es duu a terme a través de diverses operacions. En primer lloc, es proporciona una foto fixa dels convenis i altres acords col·lectius derivats publicats al Butlletí Oficial de les Illes Balears (BOIB) l'any 2017. En segon lloc, es té en compte la reforma del règim jurídic de la negociació col·lectiva efectuada per la Llei 3/2012, les pautes essencials de la qual es varen apuntar en l'última memòria publicada, del 2011. Així, la segona operació confronta aquestes pautes amb el que l'any 2017 han fet els nostres convenis col·lectius, sectorials i d'empresa sobre aquest tema. En tercer lloc, s'examina el tractament que fan els nostres convenis col·lectius de tres condicions de treball bàsiques des del punt de vista de la gestió flexible de la força de treball en l'empresa, que és un aspecte clau perquè les nostres empreses i organitzacions productives siguin pròsperes i competitives i puguin ser motors de creació d'ocupació en benefici de la cohesió social. Finalment, en quart lloc, s'examina el tractament que fan els convenis col·lectius de la qüestió referent a les noves tecnologies per intentar extreure pautes concernents a qüestions actuals, com la problemàtica de la racionalització d'horraris, el teletreball i el dret a la desconnexió digital.

4.3.1. DADES QUANTITATIVES DELS CONVENIS COL·LECTIUS DE LA CAIB EL 2017

Al BOIB de l'any 2017 s'han publicat 19 convenis col·lectius, pels 15 de l'any 2011. Tres d'aquests convenis són sectorials (comerç; establiments sanitaris; metall), igual que va succeir l'any 2011. En canvi, 15 són d'àmbit empresarial (Astilleros de Mallorca; Brillosa; Cobega; Family, Food and Fun; Globalia Handling; Globalia Serveis Corporatius; Good and Fast Mallorca Levante; JCB Facility Service; Neteges Costa de Calvià; Llar de Calvià; McDonalds; Mercapalma; Quely, Centre d'Inca; Teka; Transocobo), mentre que el 2011 varen ser 12. L'any 2017, finalment, també s'ha negociat un conveni col·lectiu per al personal laboral d'un ens de l'Administració instrumental (personal laboral del Consorci Sociosanitari de Menorca).

A més d'aquests convenis col·lectius, el resultat de la negociació col·lectiva a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears l'any 2017 s'ha traduït en una sèrie de pràctiques de negociació clàssiques, arrelades en el dia a dia de la negociació col·lectiva. Aquestes pràctiques abasten actualitzacions salarials de convenis col·lectius en vigor: cinc a escala sectorial (transport de malalts i accidentats en ambulàncies; construcció; metall; derivats del ciment; fusta i moble) i sis d'àmbit empresarial (Neonet Illes; Perlas Orquidea; Mallorca Pearls Center; Calinet Balear; EMT; Real Club Nàutic del Palma); tres adequacions interanuals del calendari laboral, totes d'àmbit sectorial (fusta; derivats del ciment; construcció); així com modificacions puntuals del text del conveni col·lectiu en

qüestió, dues d'àmbit sectorial (hostaleria; escoles d'educació infantil del sector insular de Menorca) i una altra més d'àmbit empresarial (Calinet Balear). També cal mencionar un altre tipus de pràctiques més noves, consistents en pactes expressos sobre pròrroga de vigència del conveni col·lectiu una vegada que ha estat denunciant, està en fase d'ultraactivitat i s'apropa el terme definitiu de la vigència. El 2017 s'han publicat al BOIB tres actes de pròrroga expressa de conveni col·lectiu en fase d'ultraactivitat, dues d'àmbit sectorial (construcció i hostaleria) i una més d'àmbit empresarial (Neonet Illes).

4.3.2. LES PAUTES DE LA REFORMA DEL RÈGIM JURÍDIC DE LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA DEL 2012 EN ELS CONVENIS COL·LECTIUS DE LA CAIB EL 2017

La negociació col·lectiva és la clau per introduir la flexibilitat interna a les nostres empreses i organitzacions productives. El 2017 ha estat el darrer any de vigència del segon Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva, que resultava molt revelador de la importància que té la problemàtica de la flexibilitat interna –un dels seus capítols estava dedicat a l'estructura de la negociació col·lectiva i a la flexibilitat interna– per als interlocutors socials més representatius en el panorama nacional. Es reconeix així sobre aquest tema que “el conveni col·lectiu és l'espai adequat per ordenar l'ús flexible d'elements com el temps de treball i la mobilitat funcional en un sentit complementari a les previsions legals, de manera que la regulació convencional desincentiva l'ús de l'extinció de la relació laboral com a instrument per

a l'adequació de la capacitat productiva en el cicle".

En les condicions descrites, la Llei 3/2012 va suposar una profunda reforma del dret a la negociació col·lectiva que va afectar extrems molt importants del seu règim jurídic amb l'objectiu de preparar o adequar al conveni col·lectiu perquè pugui complir la funció d'eina per aconseguir una gestió flexible i eficaç de la força de treball.

Tres aspectes profundament reformats en aquest sentit, el tractament del qual en els nostres convenis col·lectius de l'any 2017 es referencia aquí, fan referència a l'estructura de la negociació col·lectiva i a la consagració de la regla de la preferència aplicativa dels convenis col·lectius d'àmbit empresarial sobre els de àmbit superior respecte de les matèries regulades a l'article 84.2 ET, a la durada del conveni col·lectiu i, així mateix, al règim d'inaplicació a l'àmbit d'empresa o, si escau, de centre de treball de les condicions pactades en el conveni col·lectiu vigent i aplicable d'àmbit superior.

Quant a la preferència aplicativa dels convenis col·lectius d'àmbit empresarial sobre els d'àmbit superior establerta a l'article 84.2 ET, resulta significatiu que l'any 2017 s'han negociat tres convenis col·lectius d'àmbit empresarial més que el 2011. A més, tres dels 15 convenis col·lectius negociats el 2017 aclareixen expressament que la seva formalització s'ha efectuat amb base en el nou article 84.2 ET. En algun cas, fins i tot es reconeix que el conveni negociat en l'àmbit empresarial es constitueix en una eina eficaç per gestionar els recursos humans

i el mateix sistema de relacions laborals a l'empresa sota l'òptica de la flexiseguretat.

En matèria de durada del conveni col·lectiu, la principal innovació de la reforma del 2012 va ser suprimir la regla de l'aplicació temporalment il·limitada del conveni col·lectiu després de la seva denúncia –o ultraactivitat del conveni col·lectiu–, fitant aquesta ultraactivitat a un any però mantenint el caràcter dispositiu, o supletori, de la regulació legal per al mateix conveni col·lectiu. A la pràctica, els nostres convenis col·lectius de l'any 2017 tant sectorials com d'empresa estableixen durades que oscil·len entre dos i cinc anys i l'obligació de denunciar el conveni col·lectiu amb una antelació entre un i tres mesos. D'altra banda, els tres convenis de sector negociats a la CAIB el 2017 disposen de la regulació legal i estableixen un règim d'aplicació il·limitada del conveni col·lectiu després de la seva denúncia; és a dir, una ultraactivitat indefinida fins que no s'aconsegueixi un nou conveni col·lectiu, de la qual normalment queda exclòs el règim d'incrementos salarials interanuals. En els convenis d'àmbit empresarial, només set dels 15 negociats estableixen un règim d'ultraactivitat indefinida, a vegades salvant el règim salarial interanual. Dels vuit restants, quatre limiten entre un i dos anys la seva aplicació residual després de la denúncia i cadascun deixa d'incloure cap previsió sobre aquest tema, la qual cosa suposa confirmar la regulació de l'article 86.3 ET quan estableix un any d'ultraactivitat del conveni denunciat.

El règim d'inaplicació a l'àmbit d'empresa –o, si escau, de centre de treball– de les condicions de feina relacionades a l'article 82.3 ET i pactades en els convenis

col·lectius d'àmbit superior introdueix com a particularitat rellevant a la reforma del 2012 l'arbitratge davant la Comissió Consultiva de Convenis Col·lectius territorialment competent –estatal o autonòmica–. Aquest arbitratge resulta obligatori per a qualsevol de les parts a instàncies de l'altra una vegada que fracassen els intents d'arribar a un acord; o bé a la comissió paritària del conveni col·lectiu, o bé, si escau, davant el tribunal de resolució extrajudicial de conflictes de treball que resulti territorialment competent.

A les Illes Balears, la comissió es va crear per mitjà del Decret 51/2013, pel qual es crea i regula la Comissió Consultiva de Convenis Col·lectius de les Illes Balears (CCCIB). La CCCIB exerceix funcions decisòries sobre la resolució de discrepàncies sorgides per falta d'acord en els procediments d'inaplicació de condicions de treball de l'article 82.3 ET i també funcions consultives en relació amb el plantejament i la determinació de l'àmbit funcional dels convenis col·lectius d'àmbit autonòmic. Està integrada pel president, professional en l'àmbit de les relacions laborals; per quatre vocals de l'Administració de la CAIB; quatre persones més per part de les organitzacions sindicals més representatives de la CAIB i quatre més per part de les organitzacions empresarials més representatives d'aquesta comunitat. Des de la seva creació, la CCCIB ha emès una decisió sobre inaplicació de condicions de treball previstes en conveni col·lectiu sectorial i dos dictàmens sobre determinació d'àmbit funcional de convenis col·lectius.

D'altra banda, a la pràctica de la nostra negociació col·lectiva, només un dels tres convenis sectorials negociats el 2017

confirma expressament el sentit de la regulació legal, ja que reconeix els tràmits primer davant la comissió paritària del conveni col·lectiu, després davant el Tribunal d'Arbitratge i Mediació de les Illes Balears (TAMIB) i, finalment, davant la CC-CIBV. D'altra banda, els altres dos convenis sectorials només preveuen els tràmits davant la comissió paritària i davant el TAMIB. Quant als convenis col·lectius d'àmbit empresarial, 11 dels 15 negociats recullen tots els tràmits legals, inclòs l'arbitratge final davant la CCCIB, i només quatre deixen de preveure aquest últim tràmit per desbloquejar l'acord d'inaplicació prevista a l'article 82.3 ET.

4.3.3. EL TRACTAMENT DE LA FLEXIBILITAT EN ELS CONVENIS COL·LECTIUS DE LA CAIB EL 2017

A continuació analitzem la contractació laboral, el regim salarial i el temps de treball.

4.3.3.1. Contractació laboral

En matèria de contractació laboral, cal esmentar la problemàtica que, d'una banda, envolta la figura contractual del treball fix discontinu (art. 16 ET) i, de l'altra, el desenvolupament que fan els nostres convenis col·lectius de les directrius generals sobre contractació de durada determinada que hi ha a la Llei de l'estatut dels treballadors (art. 15 ET).

Quant al treball fix discontinu, dos dels tres convenis sectorials negociats el 2017 i igualment 10 dels 15 negociats en l'àmbit empresarial ometen qualsevol tractament

d'aquesta modalitat contractual. Entre els pocs convenis que s'ocupen d'aquesta figura, és una pauta usual regular de manera més o menys detallada l'obligació de cridar aquests treballadors. Amb caràcter bastant més particular, un conveni sectorial i un altre més d'àmbit empresarial estableixen o reconeixen una garantia d'ocupació mínima dels treballadors fixos discontinus durant la campanya.

D'altra banda, tres convenis d'empresa reconeixen la possibilitat d'utilitzar la modalitat de contractació a temps parcial en el marc d'aquest contracte fix discontinu. Això dona lloc a una situació que hauria de ser examinada a la llum del corresponent conveni sectorial, perquè aquesta facultat legal es reconeix a l'article 16.4 ET només als convenis d'àmbit sectorial, però no als d'àmbit empresarial.

Pel que té a veure amb les modalitats de contractació de durada determinada, els tres convenis sectorials negociats el 2017 a la CAIB, així com un dels 15 negociats en l'àmbit empresarial, estableixen límits o percentatges mínims de plantilla estable. D'altra banda, un d'àmbit empresarial incorpora un compromís de manteniment de contractes fixos. Entre els convenis d'àmbit empresarial, cinc de 15 no inclouen previsions sobre aquest tema o es limiten a reproduir els continguts de la regulació legal.

Els convenis col·lectius que sí que s'ocupen d'aquest assumpte dels contractes de durada determinada ho fan de manera que preval respecte dels contractes per a obra i servei determinat i eventual per circumstàncies de la producció. En el primer cas,

un conveni sectorial i tres més d'àmbit empresarial donen compliment a la invitació efectuada pel legislador d'identificar els treballs susceptibles d'acollir aquest tipus de contractacions.

Quant al contracte eventual per circumstàncies de la producció, cap –ni sectorial ni d'empresa– precisa el tipus d'activitats productives que admeten la utilització d'aquesta modalitat contractual. A més, els tres convenis sectorials negociats el 2017 a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears fan ús de la facultat legal d'allargar-ne la durada màxima. La prolongació de la durada màxima d'aquest contracte es duu a terme a set dels 15 convenis d'empresa, fet que torna a remetre per a la seva anàlisi al corresponent conveni sectorial. L'article 15.1.b ET reconeix aquesta possibilitat només als convenis sectorials, no als d'àmbit empresarial.

4.3.3.2. Règim salarial

Tots els convenis col·lectius de cada nivell funcional de la CAIB quantifiquen el salari base per referència al grup professional, a la categoria professional o a nivells retributius que integren diverses categories. Igualment, tots els convenis col·lectius prioritzen l'assumpte dels increments retributius interanuals. En aquest sentit, els tres convenis sectorials utilitzen fórmules que consisteixen a establir increments retributius fixos o a preveure directament salaris fixos interanuals, sense lligar cap dada objectiva.

D'altra banda, vuit dels 15 convenis d'empresa opten per aquestes mateixes fórmules, mentre que els set restants o

bé lliguen aquests increments salarials a variables com l'evolució de l'IPC, o bé estableixen criteris que s'han de tenir en compte amb vista de futures revisions salarials pactades entre l'empresari i els representants dels treballadors – com l'evolució del mateix IPC o del PIB, l'evolució general de l'economia o la rendibilitat empresarial.

Quant a l'estructura salarial, en aquesta matèria predominen en tots els nivells funcionals esquemes clàssics compostos per salari base, dues pagues extraordinàries –o una tercera que de vegades rep el nom de gratificació o paga de beneficis– i, si escau, complements salarials tradicionals com els d'antiguitat, nocturnitat, treball per torns, hores extraordinàries, prolongació de jornada, transport, plus de diumenges i festius o, més excepcionalment, plusos o primes contra l'absentisme, d'assistència o puntualitat.

També són freqüents altres complements igualment tradicionals que responen a la naturalesa de l'activitat desenvolupada, com per exemple el plus d'hores de presència, el plus de cambra frigorífica, la prima de navegació o altres plusos similars, característics de l'àmbit d'activitat en què es presten els serveis. Tres dels 15 convenis d'àmbit empresarial, d'altra banda, inclouen règims retributius específics que tenen a veure amb la valoració del rendiment del treballador.

4.3.3.3. Temps de treball

A més d'ocupar-se de la jornada màxima ordinària, la negociació col·lectiva balear també s'encarrega de la distribució de les

hores de treball. Els tres convenis sectorials publicats el 2017 a la CAIB inclouen diferents fórmules per dur a terme la distribució irregular de la jornada al llarg de l'any.

D'altra banda, en els convenis d'empresa, vuit de 15 opten per un règim de regularitat en la distribució de la jornada anual que usualment consisteix en una jornada setmanal d'entre 35 i 40 hores i fixen, si escau, una jornada màxima diària de nou hores i també un règim d'horaris detallats en funció de llocs de treball i època de l'any.

Entre les diferents fórmules de distribució irregular que empen els convenis sectorials i d'empresa, destaquen els mecanismes que permeten que hi hagi jornades diàries de fins a 10 hores i setmanals de fins a 50, amb saldos interanuals d'hores, preavisant el treballador amb 30 dies d'antelació, excepte quan es tracta de cobrir absències imprevistes o circumstàncies similars.

També destaquen figures com els còmputos trimestrals de jornada, les borses d'hores flexibles –per exemple 215 a l'any, com a màxim setmanal de 10 hores i preavis de cinc dies– o aquelles altres previsions que permeten que l'empresa pugui distribuir irregularment percentatges propers a un 50% del total anual d'hores de treball. Així mateix, es preveu la possibilitat de compensar excessos o defectes de jornada en anualitats subsegüents, és a dir, saldos interanuals d'hores.

Entre els convenis d'àmbit empresarial, una tendència més minoritària consisteix a preveure un marc general de distribució

regular del temps de treball però inclouent mesures de flexibilitat particulars; per exemple, règims de treball a torns, l'obligació de treballar els diumenges i festius o la possibilitat de distribuir irregularment la jornada al llarg de l'any, però només respecte de categories determinades de treballadors.

Un altre mecanisme per gestionar el temps de treball són les hores extraordinàries. Els tres convenis sectorials negociats a la CAIB el 2017 regulen aquest cas, primer remetent-se a la legislació vigent o bé recuperant la fórmula de les hores extraordinàries de naturalesa estructural o, fins i tot, declarant que l'opció entre compensació amb descansos o retribució en metàl·lic correspon al treballador.

Finalment, entre els convenis d'empresa, set de 15 ometen qualsevol tipus de regulació, mentre que els vuit restants s'ocupen de casos com la seva naturalesa –un conveni declara que les hores extraordinàries són obligatòries; dos estableixen el contrari, excepte en cas d'hores extraordinàries estructurals, i un altre reconeix el dret dels treballadors a prestar aquest tipus d'hores– o el seu règim retributiu –dos d'aquests convenis declaren que el sistema preferent és la retribució en metàl·lic i tres opten per la compensació amb descansos.

4.3.4. EL TRACTAMENT DE LES NOVES TECNOLOGIES EN ELS CONVENIS COL·LECTIUS DE LA CAIB EL 2017

La Comissió Europea indica en el seu document de reflexió sobre la dimensió social d'Europa que “la vida laboral s'està

transformant radicalment per l'efecte combinat del progrés tecnològic, de la globalització i de l'expansió del sector serveis”.

De fet, sectors sencers de l'economia s'estan reconfigurant mitjançant l'economia col·laborativa i les plataformes en línia. La mà d'obra ha de fer front a un ritme de canvi accelerat per adquirir noves competències, ajustar-se a nous models de negoci i adaptar-se a les preferències canviants dels consumidors. Per a alguns, aquests canvis representen oportunitats sense precedents i formes de treball més flexibles gràcies a la utilització d'eines digitals, així com la creixent importància dels horaris flexibles i del teletreball. Per a uns altres, són una font d'inseguretat²³.

L'Acord marc europeu sobre teletreball, signat pels interlocutors socials europeus al juliol de 2002, va marcar el punt de partida del tractament d'aquest assumpte en l'ordenació nacional.

A Espanya, els successius acords sobre negociació col·lectiva signats pels nostres interlocutors socials més representatius en el panorama nacional entre els anys 2003 i 2015 conceben el teletreball com un mitjà de modernitzar l'organització del treball i fer compatible la flexibilitat per a les empreses i la seguretat per als treballadors i, per tant, s'ha de regular en els convenis col·lectius.

23. https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-social-dimension-europe_es.pdf

En la nostra legislació va ser necessari esperar fins a la reforma de l'any 2012 per disposar d'una regulació legal expressa d'aquesta forma de treball, a l'article 13 ET. En aquestes condicions, la pràctica de la negociació col·lectiva a la CAIB l'any 2017 posa en relleu que el teletreball dista de ser un contingut habitual dels convenis col·lectius.

Només un dels 19 convenis negociats, i concretament en l'àmbit empresarial, inclou un règim específicament aplicable al teletreball, articulat sobre la base d'una petició del treballador a qui ha d'autoritzar l'empresa –amb període de prova de sis mesos–. Per a això, el treballador ha d'acreditar una sèrie de requisits, com per exemple antiguitat mínima de cinc anys, no haver estat objecte d'expedient disciplinari per faltes greus o molt greus, disposar dels mitjans necessaris al domicili del treballador o no estar en situació de jubilació anticipada, parcial o excedència.

De manera semblant al que succeeix amb el teletreball, hi ha noves formes de treball que avui són possibles sota l'aixopluc de les noves tecnologies, caracteritzades, per exemple, per la comunicació en xarxa, per l'existència d'una connectivitat fiable i ininterrompuda o per la inexistència d'un lloc habitual de treball i que incideixen de manera important sobre les dimensions de la relació laboral referides a lloc, temps i contingut de la prestació laboral.

En aquesta matèria, alguns convenis col·lectius negociats a la comunitat autònoma de les Illes Balears l'any 2017 posen en relació aquest assumpte amb la problemà-

tica de la formació professional o amb el règim disciplinari aplicable a l'empresa.

La primera línia d'actuació es troba en dos dels 15 convenis negociats en l'àmbit empresarial, que al·ludeixen al fet que l'empresa ha d'elaborar un pla de formació que, entre altres necessitats, respon a l'adequació a les innovacions tecnològiques. Un dels seus objectius és la potenciació de l'ús de les tecnologies de la informació.

D'altra banda, la segona línia està present en sis d'aquests 15 convenis col·lectius i s'articula sobre la base d'incloure codis d'utilització dels mitjans tecnològics posats disposició del treballador per part de l'empresa. Aquests codis prohibeixen utilitzar els mitjans tecnològics en benefici propi o particular i també neguen pràctiques de presentisme, com consultes del telèfon mòbil en hores de treball, i tipifiquen –normalment com a falta greu– la infracció d'aquests codis.

Finalment, en directa connexió amb tot aquest fenomen, es descobreix el paper que pot exercir el conveni col·lectiu com a instrument per aconseguir una racionalització d'horaris que faciliti conciliar la vida personal amb la vida laboral, a l'estil –per exemple– del paper que té assignat en l'ordenament francès (Llei de treball número 2016/1088), per fer efectiu el dret del treballador a la desconexió digital. No obstant això, cap dels convenis col·lectius negociats a la nostra comunitat l'any 2017 inclou previsions d'aquesta naturalesa.

4.4.

LA CONFLICTIVITAT LABORAL I LA SOLUCIÓ DE CONFLICTES

Es pot dur a terme una anàlisi de l'estat de la conflictivitat laboral a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears el 2017 distingint entre la judicial i l'extrajudicial.

4.4.1. LA CONFLICTIVITAT JUDICIAL

D'acord amb la informació facilitada pel Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social²⁴, el total d'assumpes judicials de caire laboral resolts a les Balears el 2017 ha estat de 6.342 (5.863 el 2011). D'aquests assumpes, hi ha hagut 26 conflictes col·lectius (58 el 2010), 4.794 conflictes individuals (4.661 el 2011) i 1.522 en matèria de Seguretat Social (1.144 el 2011). D'altra banda, d'acord amb la informació de la base de dades West Law Social, la sala social del Tribunal Superior de Justícia de Balears l'any 2017 ha dictat 554 sentències (698 el 2011). El 2017, al voltant d'un 53% dels processos han estat sobre qüestions relatives a Seguretat Social; entorn d'un 36% han estat qüestions relatives a les relacions individual i col·lectiva de treball, i el 8% restant han tingut per objecte qüestionis processals.

La temàtica principal –en el camp de la Seguretat Social– és la protecció per incapacitat permanent, amb aproximadament un 63% de les sentències. Ocupen aproximadament un 16% d'aquestes sentències els assumpes referits a la protecció per deso-

cupació. Un 6%, en canvi, fan referència a la protecció per incapacitat temporal. Entorn d'un 13% de les sentències tracten qüestions referides a pensions no contributives de la Seguretat Social, aspectes concrets d'accidents de treball, revisió del grau de discapacitat, maternitat, viduitat, jubilació o millores voluntàries de la Seguretat Social.

Quant a la relació de treball, el vessant individual ocupa una mica més del 90% de les sentències. En aquest grup sobresurten les sentències dictades en plets sobre extinció del contracte de treball –en totes les seves manifestacions–, amb més d'un 40% de les sentències. Les altres sentències s'ocupen –en percentatges bastant inferiors– de qüestions o assumpes referits a descentralització productiva, contractació fixa discontinua, contractació temporal i a temps parcial, personal laboral de les administracions públiques, temps de treball, salari, classificació professional, acció protectora del FOGASA, relacions laborals especials o àmbit subjectiu del dret del treball. Aproximadament un 10% d'aquestes sentències tracten sobre la relació col·lectiva de treball, i aquí es tracten qüestions com la dinàmica del procés de conflicte col·lectiu, els aspectes sindicals, els plans i fons de pensions o l'aplicació de la Llei d'infraccions i sancions en l'ordre social.

Finalment, un 8% de les sentències dictades pel Tribunal Superior de Justícia de les Balears el 2017 han fet referència a qüestions processals com el tractament de les institucions de la caducitat i la prescripció; l'existència de resolucions irrecurribles; la naturalesa i els motius del recurs de suplicació, nul·litat i execució de sentències, cosa jutjada, qüestions probatòries o acumulació d'accions.

24. MINISTERI D'Ocupació i Seguretat Social. *Estadística de asuntos judiciales sociales, Datos anuales, 2017*. <http://www.empleo.gob.es/estadisticas/ajs/welcome.htm>

4.4.2. LA CONFLICTIVITAT EXTRAJUDICIAL

Per obtenir una visió semblant a la realitat, l'examen de l'estat de la conflictivitat laboral extrajudicial a la CAIB s'efectua a dos nivells. D'una banda, s'atén la fenomenologia que envolta els assumptes resolts pel TAMIB, òrgan que el 2005 va substituir a la nostra comunitat el Servei de Mediació estatal (SMAC) i que actualment constitueix la seu de la comissió paritària de diferents convenis col·lectius sectorials de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. D'altra banda, s'exposen les característiques de la conflictivitat que es manifesten amb el recurs a vagues per part dels representants dels treballadors.

4.4.2.1. L'activitat del TAMIB

Pel que fa a l'activitat desenvolupada pel TAMIB, els 10.684 expedients individuals tramitats el 2011 han augmentat a 12.148 el 2017. Així mateix, els 96 expedients col·lectius del 2011 han baixat a 65. A més, s'han dut a terme dos arbitratges (no se'n va fer cap el 2011 ni tampoc el 2016). De tots aquests expedients, 7.505 són sobre extincions contractuals (4.632 el 2011), i 3.076 sobre reclamacions de quantitat (4.622 el 2011). En matèria d'extinció contractual, 6.888 expedients de l'any 2017 fan referència a reclamacions per acomiadaments, 378 a finalització del contracte de treball fix discontinu, 185 a extincions per causes objectives i 54 a extincions per voluntat del treballador basades en incompliments empresarials. D'altra banda, 293 reclamacions de quantitat han ascendit el 2017 a més de 5.000 euros cadascuna; 2.040 han estat d'entre 1.000 i 5.000 euros, i 743 de fins a 1.000 euros.

Quant als conflictes col·lectius, finalment, dels 65 expedients gestionats en el TAMIB 19 corresponen a conflictes en els quals s'ha anunciat l'exercici del dret de vaga.

4.4.2.2. Dinàmica de les vagues

En el moment de confeccionar aquest apartat, la informació sobre dinàmica de les vagues facilitada pel Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social fa referència a les dades anuals de l'any 2016, no a les del 2017²⁵. D'acord amb aquesta informació, el 2016 es varen plantejar deu vagues en l'àmbit territorial de les Illes Balears (12 el 2011). Els centres de treball convocats varen ser 12 (22 el 2011), sumant una plantilla de 1.883 treballadors (3.488 el 2011). D'aquests centres, se'n varen implicar 11 (9 el 2011) aglutinant una plantilla de 1.878 treballadors (2.456 el 2011). Al seu torn, els treballadors participants varen ser 251 (423 el 2011) i varen sumar un total de 590 jornades no treballades (403 el 2011).

5.

LA SEGURETAT I LA PREVENCIÓ DE RISCS LABORALS

Segons les dades provisionals de la Direcció General de Treball, Economia Social i Salut Laboral, l'any 2017 s'han produït 20.098 accidents en jornada de treball, amb baixa, a les Illes Balears. Aquesta quantitat

25. MINISTERI D'Ocupació i Seguretat Social. *Estadística de huelgas y cierres patronales, datos anuales, 2016*. <http://www.empleo.gob.es/estadisticas/hue/welcome.htm>

suposa un increment dels accidents d'un 9,1% respecte a les dades del 2016. Es tracta del cinquè any consecutiu en què augmenta la sinistralitat laboral. (Vegeu el quadre II-55).

D'altra banda, l'índex d'incidència del 2017 és de 4.966,7 incidències, segons les dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social. Això vol dir que han patit un accident laboral 4.967 persones per cada 100.000 treballadors amb les contingències cobertes a les Illes Balears en els dotze mesos del 2017. Aquesta dada representa un augment del 2,8% respecte del mateix període de l'any 2016.

La gran majoria dels accidents registrats a les Illes Balears l'any 2017 són de tipus lleu (99,5%), un 0,5% són greus i el 0,1% restant són mortals (11 accidents). En termes interanuals, el nombre d'accidents s'ha incrementat, tant en el cas dels lleus com en el dels greus, un 9,1% els primers i un 2,2% els segons. Ara bé, el creixement més important l'han experimentat els accidents mortals, un 120,0% més que ara fa un any. (Vegeu el quadre II-56).

En comparació a la resta de comunitats autònomes, les Illes Balears es caracteritzen per presentar l'índex d'incidència més alt, molt per sobre del conjunt d'Espanya (3.333,8), i amb valors que gairebé dupliquen els d'altres comunitats autònomes amb els índex més baixos com ara Madrid (2.707,2) o Cantàbria (2.995,0). (Vegeu el quadre II-57).

La distribució sectorial dels accidents del 2017 és la següent: l'agricultura suma 348 accidents (un 1,7% del total); a

la indústria se'n comptabilitzen 1.773 (8,8%); la construcció en recull 3.845 (19,1%), i la resta es registren en el sector dels serveis (14.132 accidents, un 70,3% del total). Tot i patir el major nombre d'accidents, els serveis són l'activitat amb l'índex de sinistralitat més baix (4.279,9). En canvi, la construcció registra el més alt (11.196,9), seguida de la indústria (7.995,6) i l'agricultura (5.750,4). En termes interanuals, el nombre d'accidents creix a tots els sectors, especialment en la construcció (21,9%), la indústria (15,5%) i, en menor proporció, els serveis (5,3%) i l'agricultura (10,1%).

Per illes, la distribució dels accidents es concentra principalment a Mallorca, amb un total de 15.793 accidents, els quals representen un 78,6% del total del 2017. Aquesta illa també concentra més d'un 75% dels afiliats al règim general de la Seguretat Social. La segueixen en volum les Pitiüses, que, amb 3.040 sinistres, representa un pes del 15,1% (mentre que els afiliats que té només representen un 12,2%). Finalment, Menorca, amb 1.168 accidents, concentra el 5,8% restant (un percentatge semblant al pes dels afiliats, que és d'un 5,5%). Respecte del 2016, els accidents s'incrementen a tot l'arxipèlag, però hi destaca l'augment de les Pitiüses, amb un 10,7% més; seguides de Mallorca (8,6%) i de Menorca (7,8%). Quant a l'índex d'incidència, les illes menors (Eivissa i Formentera) són les que registren l'índex més alt (6.178,4). Les segueixen Menorca, amb un resultat de 5.261,7 incidències, i Mallorca (5.214,2). (Vegeu el quadre II-58).

QUADRE II-55. ACCIDENTS EN JORNADA DE TREBALL AMB BAIXA A LES ILLES BALEARS, SEGONS EL GRAU DE LESIÓ (2007-2017)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Dif. 17-16	% var. 17/16
Total	28.423	24.185	18.037	16.435	15.351	12.727	13.362	14.779	16.329	18.428	20.098	1.670	9,1
Lleus	28.225	24.004	17.909	16.324	15.271	12.639	13.284	14.699	16.225	18.330	19.992	1.662	9,1
Greus	184	165	120	100	74	85	74	78	95	93	95	2	2,2
Mortals	14	16	8	11	6	3	4	2	9	5	11	6	120,0

Font: OTIB, a partir de dades de la Direcció General de Treball, Economia Social i Salut Laboral.

QUADRE II-56. ACCIDENTS EN JORNADA DE TREBALL AMB BAIXA A LES ILLES BALEARS PER SECTOR ECONÒMIC I GRAVETAT (2016-2017)

	2016						2017					
	Lleus	Greus	Mortals	Total	Lleus	Greus	Mortals	Total	Dif. 17-16	% var. 17/16		
Total	18.330	93	5	18.428	19.992	95	11	20.098	1.670	9,1		
Agricultura	314	2	0	316	345	3	0	348	32	10,1		
Indústria	1.521	14	0	1.535	1.762	10	1	1.773	238	15,5		
Construcció	3.119	34	0	3.153	3.810	31	4	3.845	692	21,9		
Serveis	13.376	43	5	13.424	14.075	51	6	14.132	708	5,3		

Font: OTIB, a partir de dades de la Direcció General de Treball, Economia Social i Salut Laboral.

QUADRE II-57. ÍNDEX D'INCIDÈNCIA DELS ACCIDENTS EN JORNADA DE TREBALL AMB BAIXA PER COMUNITAT AUTÒNOMA (2014-2017)				
	2014	2015	2016	2017
Espanya	3.111,3	3.252,0	3.302,0	3.333,8
Andalusia	3.466,6	3.654,9	3.724,4	3.797,2
Aragó	2.740,2	3.001,6	3.118,2	3.202,1
Astúries	3.669,0	3.729,8	3.484,6	3.380,7
Illes Balears	4.357,4	4.571,1	4.829,3	4.966,7
Illes Canàries	3.587,0	3.608,7	3.653,6	3.586,0
Cantàbria	2.847,3	2.980,6	2.997,3	2.995,0
Castella-la Manxa	3.696,3	3.896,4	4.103,8	4.092,6
Castella i Lleó	2.936,0	3.085,6	3.225,0	3.280,2
Catalunya	3.117,3	3.192,5	3.197,5	3.134,5
Com. Valenciana	2.728,5	2.907,0	2.974,1	3.076,7
Extremadura	3.393,7	3.577,5	3.573,6	3.721,9
Galícia	3.095,2	3.269,4	3.189,8	3.398,9
Madrid	2.602,7	2.688,1	2.734,6	2.707,2
Múrcia	3.111,0	3.413,8	3.438,5	3.535,4
Navarra	3.072,6	3.185,3	3.402,9	3.512,9
País Basc	3.244,4	3.409,1	3.438,0	3.505,6
La Rioja	3.049,7	3.404,7	3.532,7	3.646,3
Ceuta	3.517,2	3.988,8	3.326,2	3.237,3
Melilla	2.921,8	2.809,2	3.346,9	3.174,3

Font: OTIB, a partir de dades de la DG de Treball, Economia Social i Salut Laboral

QUADRE II-58. ACCIDENTS EN JORNADA DE TREBALL, AMB BAIXA, PER ILLA (2007-2010)					
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
2007	23.118	1.954	3.117	87	28.423
2008	19.676	1.652	2.620	90	24.185
2009	14.579	1.238	2.075	59	18.037
2010	13.199	1.061	2.017	68	16.435
2011	12.250	946	1.993	76	15.351
2012	10.025	800	1.714	61	12.727
2013	10.354	815	1.889	58	13.362
2014	11.560	833	2.223	68	14.779
2015	12.855	943	2.376	87	16.329
2016	14.537	1.083	2.645	100	18.428
2017	15.793	1.168	2.930	110	20.098
Var. 17/16	1.256	85	285	10	1.670
% variació	8,6	7,8	10,8	10,0	9,1

Font: OTIB, a partir de dades de la Direcció General de Treball, Economia Social i Salut Laboral.